

STRATEGIJA ZA MLADE
BRČKO DISTIRKTA BOSNE i HERCEGOVINE

2022–2026.

Radna grupa za izradu Nacrta strategije za mlade

Zadatak Koordinacionog tijela i radnih grupa bio je upoznavanje sa analizom trenutnog stanja i položaja mladih kroz rad Vlade Brčko distrikta BiH, nadležnih odjeljenja, službi, institucija i organizacija iz kojih dolaze članovi te na osnovi urađenog istraživanja i analize o potrebama i problemima mladih Brčko distrikta BiH. Istraživanje i analizu je za potrebe Vlade Brčko distrikta BiH radio Institut za razvoj mladih KULT. Istovremeno Koordinaciono tijelo se upoznalo sa strateškim pravcima, mjerama i aktivnostima Strategija razvoja Brčko distrikta BiH 2021–2027. i preporukama iz Akcionog plana 2020–2022. za poboljšanje položaja i statusa mladih u Brčko distriktu BiH koje je pripremiло Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

Osobe predložene u radne grupe, u ime Vlade Brčko distrikta BiH, posjeduju iskustvo i znanje iz područja kojima se bave što je bio ključni kriteriji za imenovanje.

Za potrebe izrade Nacrta strategije za mlade Brčko distrikta BiH 2022–2026. godine imenovana je Radna grupa koju čine:

- Aleksandar Đurić – Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu,
- Dušan Lazić – Policija Brčko distrikta BiH,
- Eldina Avdić – Odjeljenje za javnu sigurnost,
- Harun Šabanović – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH,
- Jasmina Salihović Hodžić – Odjeljenje za evropske integracije i međunarodnu saradnju,
- Luka Semizović – Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge,
- Nikifor Đaković – Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH,
- Samir Čorbadžić – Odjeljenje za obrazovanje,
- Tea Ružić – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH,
- Željko Novaković – Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

Pored imenovanih članova Radne grupe za svaku tematsku oblast članovi su mobilisali i druge stručnjake i kolege u odjeljenjima Vlade Brčko distrikta BiH, institucijama i nevladinom organizacijama koje djeluju u polju mladih. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je komunicirao i s organizacijama članicama kako bi dobio potrebne informacije.

Radnom grupom na početku je rukovodio Sead Ušanović, a kasnije Srđan Kisić – Odjeljenje za stručne i administrativne poslove.

Svoj doprinos ovoj radnoj grupi dali su drugi predstavnici Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH – Vladimir Kanostrevac i službenica za mlade Amira Halilović te tadašnja šefica Pododjeljenja za podršku MZ, NVO i UG Anica Radić-Savić. Pored toga, u izradi dokumenta su sudjelovali i raniji šef Odjeljenja za stručne i administrativne poslove Srđan Blažić i aktuelni šef Odjeljenja za stručne i administrativne poslove Nedim Hamzabegović.

UVOD

Strategija za mlade Brčko distrikta BiH za period 2022–2026. godine predstavlja strateški dokument namijenjen boljem položaju mladih u Brčko distriktu BiH, te efikasnim upravljanjem postojećim i novim resursima ove administrativne jedinice i ima za cilj unaprijediti položaj mladih, omladinskog sektora i omladinskih organizacija, ali i odnos vlasti i mladih. Strategija za mlade Brčko distrikta BiH (u daljnjem tekstu: Strategija) sadrži sveobuhvatan pristup izgradnji socijalnih, ekonomskih, obrazovnih, kulturnih i drugih uslova za trajnu dobrobit mladih i njihovo aktivno i odgovorno sudjelovanje u društvenoj zajednici u kojoj žive.

Strategija u potpunosti prati preporuke Zakona o mladima Brčko distrikta BiH koji obavezuje vlast u Brčkom da pristupi izradi strategije za mlade.

Kategorija mladih se odnosi na populaciju od 15 do 30 godina što je propisano i Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH. Veoma je značajno istaći da, kada je riječ o mladima, kao zasebnoj društvenoj kategoriji koja je socijalno heterogena i integralni je dio društva, se vlasti strateški opredijele prema potrebama i problemima mladih, te njima ponude prilike za zdrav razvoj i njihovo aktivno sudjelovanje u društvu.

Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH propisuju se prava i obaveze mladih, omladinsko organizovanje, briga za mlade, institucionalno učešće mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Zakon o mladima Brčko distrikta BiH definira politiku prema mladima kao ukupnost svih mjera i institucionalnih mehanizama brige vlasti prema mladima, koji su usmjereni na poboljšanje i unapređenje položaja i statusa mladih.

Istovremeno u Zakonu se strategija za mlade definira kao dokument s programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definisane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja, ciljeve strategije i mjere za provedbu ciljeva.

Prema Zakonu, Strategija za mlade se izrađuje na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih.

Pored Zakona o mladima Brčko distrikta BiH učešće mladih u svim područjima javnog života i razvoj strategija za mlade na državnom, regionalnom i lokalnom nivou podstiču i promovišu Vijeće Evrope, Evropski omladinski forum, Evropska komisija i slične međunarodne institucije i organizacije te niz dokumenata koje su ovi akteri izradili, a koje je BiH u potpunosti ili dijelom prihvatila.

Kroz pripremu ovog nacrtu uključeni su i ranije prepoznati prioriteti koje za polje mladih prepoznaje Strategija razvoja Brčko distrikta BiH za period 2021–2027, ali i prijedlozi vlastima Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH proistekli iz Susreta mladih Brčko distrikta BiH održanih 2019. godine.

Strateškim pristupom prema mladima žele se stvoriti uslovi za afirmaciju mladih, smanjiti njihov odlazak iz zemlje, izgraditi konstruktivan i partnerski odnos s omladinskim organizacijama, preduzetnicima, drugim nivoima vlasti u BiH i drugima akterima u ostvarivanju ciljeva za dobrobit i blagostanje mladih ljudi u društvu.

Ciljevi ovog dokumenta su:

- opisati trenutni položaj mladih kroz prioriteta područja,
- identifikovati snage, slabosti, prilike i prijetnje Brčko distrikta BiH u području politike prema mladima,
- definisati viziju, odrediti strateške ciljeve, prioriteta područja djelovanja, mjere i projekte/aktivnosti kroz područja,
- definisati nadležnosti nad predloženim mjerama,
- ponuditi načine vrjednovanja i praćenja provedbe predloženih aktivnosti/projekata.

Politike prema mladima u EU

Evropska unija od 2002. godine provodi ciljanu saradnju u kontekstu politika prema mladima EU, a na osnovu načela učešća i ravnopravnog pristupa mogućnostima. Ova saradnja podstakla je političke i zakonodavne promjene u državama članicama, ali i značajno doprinijela izgradnji kapaciteta omladinskih organizacija. Do danas, Evropska unija je predložila i usvojila dva strateška dokumenta za mlade.

U Rezoluciji¹ Vijeća Evropske unije i predstavnika vlada država članica u području mladih prepoznaje se da mladi:

- imaju posebnu ulogu u društvu i suočavaju se sa posebnim izazovima,
- trebaju EU Strategiju za mlade za period 2019–2027. godine,
- trebaju jasno definisane ciljeve za mlade.

EU Strategija prema mladima za period 2019–2027. godine predstavlja strateški dokument u kojem su sadržane smjernice svim sudionicima u oblasti mladih, što uključuje prvenstveno vlade država članica, određene agencije i institucije, te organizacije civilnog društva, regionalne i lokalne jedinice samouprave ali i sve ostale koji se bave radom za mlade i s mladima, te one koji u svom radu obuhvaćaju na neki način oblast od interesa za mlade. Dokument sadrži važne smjernice i ciljeve koje nastoji ostvariti, te se prvenstveno oslanja na saradnju, zajedničku koordinaciju i sinergiju navedenih donosioca i provodioca odluka koje uključuju mlade.

EU Strategija prema mladima promovira učešće mladih u demokratskom životu i treba se provoditi u državama članicama EU na osnovu 11 evropskih ciljeva za mlade. Organizacije civilnog društva kao direktna poveznica mladih sa EU vlastima imaju veliku ulogu i odgovornost za provedbu i ostvarivanje ciljeva strategije te je od ključne važnosti podrška koju si sudionici mogu međusobno osigurati kako bi se 11 ciljeva ove strategije provelo.

¹ Rezolucija Vijeća Evropske unije i predstavnika vlada država članica, koji su se sastali unutar Vijeća, o okviru za evropsku suradnju u području mladih: strategija Evropske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027. (C 465-1, 2018.)
- [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)&from=ES#d1e32-18-1](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:42018Y1218(01)&from=ES#d1e32-18-1)
(prestupljeno 02.02.2022.)

EU ciljevi odražavaju viziju koju EU ostvaruje kroz dijalog s mladima. Ciljevi su:

1. Povezivanje EU s mladima
2. Ravnopravnost svih spolova
3. Inkluzivna društva
4. Informacije i konstruktivni dijalog
5. Mentalno zdravlje i dobrobit
6. Kretanje ruralne mladeži naprijed
7. Kvalitetno zapošljavanje za sve
8. Kvalitetno učenje
9. Prostor i učešće za sve
10. Održiva zelena Evropa
11. Organizacije mladih i evropski programi.

Strategija EU za mlade trebala bi pridonijeti ostvarenju ove vizije mladih mobilizirajući instrumente politike na nivou EU, kao i djelovanje svih aktera na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou.

Pored EU Strategije prema mladima važno je spomenuti još dva dokumenta koji pružaju podsticaj i daju prijedloge za unapređenja okruženja u kojem mladi žive i djeluju. To su:

- Rezolucija o Strategiji omladinskog sektora Vijeća Evrope do 2030. (CM/RES (2020)2 Vijeća Evrope), usvojena u januaru 2020. godine, a koja pruža podsticaj jačanju, priznavanju i daljnjem razvoju politika i praksi u području rada s mladima.
Rezolucija ima za cilj da osposobi mlade u cijeloj Evropi da aktivno podržavaju, brane, promovišu i uživaju korist od temeljnih vrijednosti Vijeća Evrope (ljudska prava, demokratija i vladavina prava). Prioriteti strategije za omladinski sektor do 2030. su: revitalizacija pluralističke demokracije, pristup mladim pravima, zajednički život u mirnim i inkluzivnim društvima i omladinski rad. Istovremeno, ova strategija pruža više informacija o omladinskom sektoru Vijeća Evrope, kao i o viziji, misiji strategije, tematskim prioritetima i očekivanim ishodima.
- Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou – sadrži preporuke mladima, omladinskim radnicima, organizacijama i lokalnim vlastima za promovisanje i podsticanje lokalnog učešća mladih širom Evrope. Ovim dokumentom promovišu se instrumenti za učešće mladih, i to: obuka mladih za učešće, informisanje, promovisanje učešća mladih putem informacionih i komunikacijskih tehnologija, promovisanje učešća mladih u medijima, podsticanje mladih da se bave volonterskim radom i da posvećuju svoje vrijeme aktivnostima za razvoj zajednice, pružanje podrške projektima i inicijativama mladih, promovisanje omladinskih organizacija, učešće mladih u nevladinim organizacijama i političkim strankama.

Na nivou Evropske unije djeluje nekoliko organizacija koje su prepoznate kao krovne omladinske organizacije i koje u svoj rad uključuju omladinske organizacije ili organizacije za mlade iz država članica, ali i pod posebnim uslovima i organizacije koje dolaze iz država koje još uvijek nisu pristupile Evropskoj uniji. Jedna od njih je Evropski forum mladih² (European Youth Forum) koji broji preko 100 organizacija članica, uglavnom nacionalnih krovnih organizacija za mlade. Članice ovog foruma su i krovne organizacije za mlade iz regije zapadnog Balkana, a koje dolaze iz država koje nisu članice EU kao što su Republika Srbija i Sjeverna Makedonija.

² European Youth Forum, <https://www.youthforum.org/> (prestupljeno 02.02.2022.)

Dokumenti kreirani na nivou EU utiču i na kreiranje pravnog okvira u zemljama zapadnog Balkana gdje je vrlo vidljiv napredak susjednih država poput Republike Srbije koja ima uređen Zakon o mladima kao i Nacionalnu strategiju za mlade za period 2015–2025. Ovi dokumenti uređuju oblasti od važnosti za mlade te daju preporuke za provedbu mehanizama koji idu u pravcu poboljšanja položaja mladih.

Bosna i Hercegovina, pa samim tim i Brčko distrikt BiH su dio provedbe gore navedenih dokumenata posredno ili neposredno, posebno dokumenta Vijeća Evrope čija je članica i BiH. Važno je da oni koji rade direktno na kreiranju i provedbi strateških dokumenata u lokalnom kontekstu poznaju i širi kontekst u kojem se pitanja mladih rješavaju. U svjetlu EU puta za BiH poznavanje strateških dokumenata EU i Vijeća Evrope stvara bolje razumijevanje trendova i odnosa koje mladi mogu i trebaju imati u svom djelovanju izvan lokalne zajednice.

Politike prema mladima u Bosni i Hercegovini

U pravnom sistemu Bosne i Hercegovine ne postoji zakonska regulativa koja se bavi pitanjima mladih na državnom nivou, iako su pitanja mladih u nadležnosti Ministarstva civilnih poslova BiH kroz djelovanje i rad Odsjeka za mobilnost i mlade u sektoru za obrazovanje ovog ministarstva.

Ustav BiH navodi da ovlaštenja koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH, pripadaju entitetima. To je slučaj i s pitanjima mladih nad čijim pitanjima nadležnost imaju entitetska ministarstva.

Danas na teritoriji BiH imamo tri zakona koja regulišu prava mladih, i to: Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine³ (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima FBiH), Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske⁴ (u daljnjem tekstu: Zakon o omladinskom organizovanju RS) te Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵ (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima BDBiH). Sva tri zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštovanja ljudskih i građanskih prava mladih, definišu dodatna prava za mlade u društvu.

Zakon o omladinskom organizovanju RS propisuje da je briga o omladini od općeg interesa za Republiku, koji se ostvaruje donošenjem i realizacijom utvrđenog dokumenta omladinske politike na republičkom, gradskom i općinskom nivou. Nadalje, definisano je da se omladinskom politikom uređuju osnovni ciljevi, pravci razvoja i zadaci u omladinskom sektoru, kao što su pitanja: odgoja mladih, njegovanja moralnih, estetskih, kulturnih i sportskih vrijednosti, razvijanje fizičkih i duhovnih vrijednosti ličnosti, svijest o humanističkim vrijednostima, ličnoj i društvenoj odgovornosti, socijalno-zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju, ekologiji i dr.

Kada govorimo o institucionalnom učešću mladih u donošenju odluka, Zakon o omladinskom organizovanju RS propisuje da će nadležni organi Republike Srpske, grada i općine osigurati uslove da mladi učestvuju u donošenju odluka, raspravama i debatama koje se odnose na njihovu problematiku, formiranjem, između ostalog, posebnih komisija za mlade. Komisije su stalna radna tijela u skupštinama općina, gradova i Republike, a članovi komisije biraju se iz reda predstavnika omladinskih savjeta

³ Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, 36/10)

⁴ Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske („Službeni glasnik RS“, 98/04, 119/08, 1/12)

⁵ Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, 18/17)

Republike Srpske, grada ili općine i predstavnika zakonodavne vlasti u Republici Srpskoj, gradu i općini. Članom 54. Zakona o omladinskom organizovanju RS definisano je da grad i općina izdvajaju dio sredstava iz budžeta za finansiranje programa u skladu s Omladinskom politikom. Također, Zakon o omladinskom organizovanju RS obavezuje niže nivoe vlasti (grad i općinu) da osiguraju odgovarajuće prostorije u kojima mladi mogu obavljati svoje aktivnosti i pokazivati svoje kreativne sposobnosti. Zakonom je propisano da su gradovi i općine bile dužne uspostaviti registar omladinskih organizacija za svoje područje, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu Zakona o omladinskom organizovanju RS.

Zakon o mladima FBiH odgovornost pružanja podrške mladima delegira svim nivoima vlasti u Federaciji BiH, prije svega kroz definisanje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima. Članom 12. Zakona propisano je da je općinski/gradski, kao i kantonalni nivo vlasti dužan odrediti službenika za pitanja mladih, odnosno odjel pri nadležnom ministarstvu. Uz to, Zakon je propisao obavezu općinskom odnosno gradskom nivou vlasti da samostalno osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti te mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- osiguranje prikladnog prostora za mlade te osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja,
- osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine,
- određivanje nadležne općinske službe za pitanja mladih,
- osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade,
- osnivanje komisija za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela,
- uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima,
- istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategija prema mladima,
- pružanje sveopće podrške radu općinskog vijeća mladih.

Zakonom o mladima FBiH jasno je definisano da mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informisani o svim pitanjima koja su od interesa za njih, te da svi nivoi vlasti u Federaciji BiH trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika vijeća mladih u procesu usvajanja određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima i dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih. Uz to, nadležna općinska/gradska služba vodi spisak omladinskih udruženja na teritoriji općine/grada, ali i neformalnih grupa koje žele predlagati projekte za mlade.

Briga o mladima je **Zakonom o mladima BDBiH** definisana kao opći interes Brčko distrikta BiH te se vlast donošenjem Zakona o mladima BDBiH obavezala urediti i stvoriti uslove za omladinsko organizovanje te donijeti i provoditi Strategiju za mlade. Zakon o mladima BDBiH zadužuje Odjeljenje za stručne i administrativne poslove Vlade BDBiH (u daljnjem tekstu: Odjeljenje) da uspostavi i vodi registar omladinskih organizacija, te da u saradnji sa Vijećem/Savjetom mladih BDBiH izradi nacrt Strategije za mlade. Pored ovog odjeljenja, Vlada BDBiH se obavezala formirati Komisiju za mlade pri Skupštini BDBiH, te imenovati službenika za mlade. S ciljem poboljšanja uloge i statusa mladih, nadležni organi trebaju osigurati uslove za učešće mladih u raspravama, debatama i donošenju odluka koje se odnose na mlade.

METODOLOGIJA IZRADE DOKUMENTA

Na osnovi Zakona o mladima Brčko distrikta BiH, a s ciljem kontinuiranog rada na poboljšanju položaja mladih Vlada Brčko distrikta BiH pristupila je izradi Strategije prema mladima za period 2022–2026. godine. Nositelj ovog procesa je Odjeljenje za stručne i administrativne poslove, odnosno Pododjeljenje za podršku mjesnim zajednicama, nevladinim organizacijama i udruženjima građana. Proces izrade Nacrta strategije za mlade Brčko distrikta BiH je, u skladu sa Zakonom o mladima, rađen sa Vijećem/Savjetom mladih Brčko distrikta BiH, a uz podršku partnera i stručnjaka iz BiH i međunarodne zajednice.

U svrhu izrade strateškog dokumenta za mlade, na osnovu Javnog poziva Instituta za razvoj mladih KULT namijenjenog lokalnim zajednicama u BiH, potpisan je Sporazum o saradnji između Vlade Brčko distrikta BiH i Instituta za razvoj mladih KULT, kao organizacije koja će pripremiti i provesti istraživanje i izraditi analizu o položaju i potrebama mladih. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je, na osnovu Memoranduma o saradnji sa Institutom za razvoj mladih KULT, nastavio saradnju na izradi Nacrta strategije za mlade i nakon provedbe istraživanja i objave analize.

Kroz ovu saradnju Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT su radili sa Radnom grupom na prikupljanju potrebnih informacija, obradi podataka i pripremi Nacrta strategije za mlade.

Uzimajući u obzir da je uslijed utjecaja pandemije Covid-19 u Bosni i Hercegovini, zbog provedbe lokalnih izbora, te iznenadnog smrtnog slučaja službenika za mlade i promjene osoblja na mjestu službenika za mlade cjelokupni proces rada Radne grupe za izradu Nacrta strategije za mlade je trajao nešto duže nego planirano i zvanično završen u martu 2022. godine.

Proces izrade dokumenta Strategija za mlade odvijao se u nekoliko faza:

Pripremna faza je uključivala iniciranje procesa izrade strateškog dokumenta sa zaduženim odjeljenjem, odnosno pododjeljenjem, definisanje članova Radne grupe i pripremu metodologije za istraživanje o položaju i potrebama mladih.

Istraživačka faza je uključivala je saradnju sa Vijećem/Savjetom mladih Brčko distrikta BiH na kreiranju tima anketara, obuku anketara, pripremu i provedbu terenskog istraživanja sa mladima na području Distrikta. Prikupljanje podataka provedeno je u novembru 2019. godine korištenjem standardizovanog upitnika koji Institut za razvoj mladih KULT koristi za istraživanja problema i potreba mladih na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Kroz terensko istraživanje anketirano je 386 mladih s područja Brčko distrikta BiH. Istraživanjem je obuhvaćeno sedam oblasti koje su od posebnog značaja za mlade, a i sam dokument analize ima strukturu koja prati sljedeće tematske cjeline:

- obrazovanje i nauka mladih;
- rad, zapošljavanje i preduzetništvo mladih;
- socijalna briga o mladima;
- zdravstvena zaštita mladih;
- kultura i sport mladih;
- aktivizam (učesće, volontiranje i mobilnost) mladih;
- sigurnost mladih.

Analiza rezultata istraživanja potreba i problema mladih Brčko distrikta BiH dostupna je na web stranici Vlade Brčko distrikta BiH i Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH.

Faza dijaloga uključivala je proces kroz koji se u izradu Nacrta strategije za mlade dodatno uključili mladi i drugi akteri iz vladinog i nevladinog sektora. S ciljem boljeg razumijevanja položaja mladih i donošenja kvalitetnog dokumenta Nacrta strategije za mlade, Odjeljenje za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT uz podršku Međunarodne organizacije za migracije BiH (IOM) organizovali su događaj „Dijalog s mladima“.

U okviru događaja identifikovani su dodatni problemi i prijedlozi rješenja za oblasti: rad, zapošljavanje, samozapošljavanje i preduzetništvo mladih; kultura i sport i aktivizam (učesće, volontiranje, mobilnost, slobodno vrijeme) mladih, zdravlje mladih i socijalna briga i sigurnost mladih.

Zajedno, mladi, predstavnici omladinskih i drugih organizacija, političkih stranka, institucija vlasti i donosioci odluka su identifikovali najaktuelnije probleme te ponudili nekoliko mogućnosti za njihovo rješavanje za period za koji se kreira Nacrt strategije za mlade. Prijedlozi dobijeni kroz dijalog s mladima uneseni su u Nacrt strategije za mlade kroz planirane mjere i aktivnosti.

Faza izrade nacrta dokumenta se dijelom odvijala paralelno sa terenskim istraživanjem, a obuhvatila je saradnju sa Radnom grupom, te uključivanje svih relevantnih aktera u prikupljanje informacija o trenutnim aktivnostima i mjerama koje se provode prema mladima u Brčko distriktu BiH. Analizirane su postojeće mjere, programi i aktivnosti koje provodi Vlada Brčko distrikta BiH, mapirani najznačajniji problemi i potrebe mladih te su predložene dodatne mjere i aktivnosti u sedam oblasti. Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH i Institut za razvoj mladih KULT su na osnovi svih spomenutih faza kreirali Nacrt strategije za mlade.

Faza izrade Prijedloga strategije uključuje proces konsultacija na prvi prijedlog Nacrta strategije kroz koji su članovi Radne grupe i nadležne institucije Vlade Brčko distrikta BiH dali komentare na sam nacrt. Održane su i konsultacije s Odsjekom za strateško planiranje Vlade Brčko distrikta BiH. Nakon dorade dokument nacrta ide u daljnje procedure Vlade Brčko distrikta BiH i Skupštine Brčko distrikta BiH.

Osnovni principi koji su integrisani u sve faze izrade Nacrta strategije za mlade, od analize položaja i potreba mladih preko kreiranja vizije i strateških pravaca, te određivanja konkretnih prijedloga mjera i aktivnosti su uključili sljedeće principe:

- **Uključenost mladih**

Ravnopravnost i jednake prilike svim mladima da sudjeluju u istraživanju i izraze svoje potrebe i prepoznaju probleme populacije mladih, te imaju priliku dati prijedloge za mjere i aktivnosti za bolji položaj mladih.

- **Inkluzivnost**

Učesće mladih i interesnih grupa koji rade sa mladima i/ili za mlade u pripremi Nacrta strategije. Posebna pažnja je posvećena mladima koji nisu dio omladinske strukture i osiguran je prostor za strukovna udruženja koja se bave specifičnim grupama društva među kojima ima i mladih. Ovdje se posebno vodilo računa o uključivanju marginaliziranih grupa mladih.

- **Holistički pristup**

Međuresorna i međusektorska saradnja te umrežavanje interesnih grupa i aktera kroz sve segmente izrade dokumenta kako bi se položaj i potrebe mladih ljudi sagledali s ciljem što boljeg i ranijeg unapređenja statusa mladih.

- **Odgovornost**

Nadležne institucije odgovorne su za provedbu, monitoring i evaluaciju Strategije, u skladu s

definisanim ciljevima i indikatorima uspjeha.

Pored navedenih principa za izradu strategija za mlade, u skladu s *Pravilnikom o sadržaju i metodologiji izrade, sistemu praćenja i nadzora provođenja strateških i implementacionih dokumenata, u procesu strateškog planiranja i upravljanja razvojem u Distriktu* se pri izradi ovog dokumenta primjenjivali i sljedeći principi:

Princip usklađenosti koji podrazumijeva da su strateška dokumenta usklađena po ciljevima javne politike. To znači da strateška dokumenta moraju biti međusobno usklađena tako da prioritete i ciljevi jednog ne budu kontradiktorni ili da se ne preklapaju s drugim (horizontalna usklađenost). Pored toga, mora se voditi računa da dokumenta budu usklađena sa strateškim dokumentima predviđenim Ustavom, Statutom, međunarodnim ugovorima i procesom pristupanja EU, planskim dokumentima koje donosi Skupština, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (vertikalna usklađenost). Ovaj princip posebno je važan u pogledu usklađivanja nacionalnih politika s politikama EU.

Princip finansijske održivosti znači da se prilikom planiranja i provođenja strateških dokumenata poštuju fiskalna ograničenja definirana srednjoročnim i godišnjim budžetskim okvirom. Izrada strateških dokumenata trebalo bi da uzme u obzir fiskalnu realnost u zemlji i da bude sinhronizovana s procesom pripreme budžeta. Ovaj princip također je vrlo bitan jer da bi određeni cilj strateškog dokumenta bio ostvariv potrebno je da se za njegovo provođenje osigura dovoljno finansijskih sredstava.

Princip saradnje odnosi se na obavezu međusobne saradnje u procesu planiranja politika, koordinacije i praćenja provedbe strateških dokumenata. S obzirom na to da većinu strateških dokumenata provodi više institucija, za njihovo uspješnu provedbu neophodna je redovna komunikacija da bi se podijelila dobra iskustva u samom procesu, dogovorili daljnji pravci djelovanja, utvrdila uspješnost obavljenih aktivnosti i procijenile mogućnosti za poboljšanja u određenoj oblasti. Ovaj princip je jasno zatupljen i u Zakonu o mladima BDBiH kroz član 18. koji definiše Strategiju za mlade i njenu izradu.

Princip transparentnosti znači da se strateški dokumenti izrađuju u okviru konsultacija svih zainteresovanih strana, uključujući i civilno društvo, što se može ostvariti brojnim javnim događajima, konsultacijama, debatama, raspravama u kojima učestvuje zainteresovana javnost, koju je potrebno uključiti u svim fazama oblikovanja strateškog dokumenta u skladu s odgovarajućim propisom Vlade. Tim putem doprinosi se kvaliteti samih dokumenata, ali i socijalnoj koheziji, osjećaju zajedničkog interesa za ostvarenje cilja, povećanju povjerenja u institucije i razumijevanju potrebe za strateškim planiranjem.

Princip kontinuiteta planiranja javnih politika podrazumijeva da novi strateški dokument bude zasnovan na dokumentima koji su mu prethodili, te da kroz njega budu sagledani postignuti učinci već provedenih javnih politika. Strateška dokumenta donose se na dugoročni vremenski period. Prije toga potrebno je kroz izvještavanje, odgovarajuće preporuke i vrednovanje utvrditi koje aktivnosti nisu provedene prethodnim dokumentom i to evidentirati prilikom donošenja novog. Novim dokumentom trebalo bi se jasno ukazati na povezanost s prethodnim, treba uzeti u obzir novonastale okolnosti i utvrditi nove prioritete i ciljeve koji bi bili nastavak prethodnih.

Princip efikasnosti i racionalnog planiranja podrazumijeva da se u procesu izrade strateškog dokumenta obrati pažnja na stepen ljudskih, organizacionih, finansijskih i materijalnih resursa potrebnih za provedbu, praćenje provođenje, izvještavanje i vrednovanje. S tim u vezi, važno je da nadležna tijela

vode računa da se pitanja od značaja u srodnim tematskim oblastima povežu u okviru jednog strateškog dokumenta.

Princip ravnopravnosti spolova i jednake mogućnosti za građane zahtijeva da se prilikom izrade svakog strateškog dokumenta u Distriktu posebno vodi računa o ravnopravnom učešću muškaraca i žena, kao i o podjednako zastupljenosti njihovih interesa prilikom definisanje ciljeva, prioriteta i mjera. U praktičnom smislu, poštovanje ovog principa treba da omogući jednaku vidljivost, osnaživanje i učešće oba spola u svim sferama javnog i privatnog života. Konkretno, tokom pripreme i izrade strateških, implementacionih i ostalih planskih i programskih dokumenata i budžeta od nosioca izrade strateških dokumenata se očekuje da zauzmu pristup u okviru kojeg će konstantno preispitivati da li žene i muškarci imaju jednaka prava u raspodjeli resursa i dobiti, te u pristupu uslugama ili drugim resursima. Pored toga, primjena principa ravnopravnosti spolova podrazumijeva i ravnopravno učešće muškaraca i žena u samom procesu izrade strateškog, implementacionog i ostalih planskih dokumenta i budžeta. U skladu s tim nosilac izrade ovih dokumenata treba da osigura ravnopravnu zastupljenost oba spola u predviđenim procesima i to minimalno 40% predstavnika manje zastupljenog spola.

POLITIKA PREMA MLADIMA BRČKO DISTRIKTA BiH

Uspješna provedba politike prema mladima Brčko distrikta BiH definisana je Zakonom o mladima BDBiH. Prava i obaveze mladih, omladinsko organizovanje, briga za mlade, institucionalno učešće mladih u donošenju odluka i druga pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine je regulisano ovim zakonom koji je posljednji zakon o mladima usvojen u BiH.

Zakonom o mladima BDBiH briga o mladima se smatra općim interesom za Distrikt i ostvaruje se uređivanjem i stvaranjem uslova za omladinsko organizovanje i donošenjem i provedbom strategije za mlade.

Istovremeno Zakonom o mladima BDBiH su definisani slijedeći mehanizmi, kojima se adresiraju pitanja, potrebe i probleme mladih, a koje je Distrikt već ispunio ili aktivno radi na njihovoj provedbi:

Registar omladinskih udruženja vodi službenik za mlade u okviru svog djelovanja u Pododjeljenju za podršku MZ, NVO i UG. Registar omladinskih udruženja je osnova za članstvo u Vijeću/Savjetu mladih Brčko distrikta BiH, odnosno da bi bila članica Vijeća/Savjeta organizacija mora biti upisana u Registar. Način vođenja registra, sadržaj obrazaca, dokumentacija koja se prilaže i sadržaj prijave za upis u registar utvrđuje nadležno odjeljenje Vlade Brčko distrikta BiH.

U trenutku pisanja Nacrta članstvo u Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH imale su sljedeće omladinske organizacije i njihovi delegirani predstavnici u sljedećim tijelima:

Predsjedništvo

1. Vladimir Kanostrevac (Studentska organizacija „Savez studenata Ekonomskog fakulteta“) – član Predsjedništva;
2. Harun Šabanović (Udruženje „PRONI Centar za omladinski razvoj) – član Predsjedništva;
3. Matea Brkić („Stand-Up BH“) – član Predsjedništva;

Upravni odbor

1. Asmir Ramić (UG NVO „Prijatelji“) član UO;
2. Damjan Dundžić („Klub ljubitelja prirode“) – član UO;
3. Albin Osmanbašić („Izvor“);
4. Marko Todorović („BK Sv. Nikolaj“) – član UO;

Skupština

1. Željko Novaković („Biciklistički klub Sv. Nikolaj“) – predsjednik Skupštine;
2. Stefan Savčić („PRONI – Centar za omladinski razvoj“) – član Skupštine;
3. Miralem Habibović („Asocijacija mladih Brčko distrikta BiH“) – član Skupštine;
4. Anđela Rikanović („Pokret za preokret“) – član Skupštine;
5. Ensar Gobeljić („Udruženje mladih Izvor“) – član Skupštine;
6. Emra Hodžić („UG NVO Prijatelji“) – član Skupštine;
7. Miloš Popić („Omladinska organizacija Svitac“) – član Skupštine;
8. Zoran Rađen („Klub ljubitelja prirode Brčko“) – član Skupštine;
9. Kenan Kurtović („Proaktiv“) – član Skupštine;
10. Aleksandar Pantelić („Stand-Up BH“) – član Skupštine;
11. Nikolina Marković (Studentska organizacija „Savez studenata Ekonomskog fakulteta“) – član Skupštine;
12. Abdulah Salihović (Planinarsko udruženje „Teamwork – timski rad“) – član Skupštine;
13. Muamer Ibrahimović („Solucija mladih i mudrih“) – član Skupštine;
14. Tarik Imamović („Fakat“) član Skupštine.

Komisija za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH je stalna komisije Skupštine. Komisija za mlade je radno tijelo Skupštine Brčko distrikta BiH i ima pet članova, poslanika Skupštine Brčko distrikta BiH. Komisija razmatra pitanja u vezi s planiranjem i provedbom politike prema mladima i zaštite prava i interesa mladih, razmatra položaj mladih u društvu, radi na promociji prava i interesa mladih i obavlja i druge poslove određene Poslovníkom i odlukama Skupštine. U komisiji za mlade nema predstavnika krovnog tijela mladih. Zakon o mladima Brčko distrikta BiH ne definiše članstvo ove komisije. U trenutku pisanja Nacrta Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je započeo provedbu inicijative da se u rad ove komisije uključe predstavnici mladih.

Budžetom Brčko distrikta BiH nije predviđena posebna stavka za djelovanje Komisije za mlade niti ovo tijelo provodi samostalne aktivnosti namijenjene mladima. Dosadašnje djelovanje Komisije za mlade ogleda se u održavanju sjednica te nije zabilježen visok nivo zalaganja Komisije za mlade kada su u pitanju prijedlozi za unaprjeđenje položaja mladih, pri kreiranju budžeta ili drugih akata Distrikta zbog čega je potrebno raditi na unapređenju uloge ove komisije i razvoju kapaciteta zastupnika kako bi bolje razumjeli pitanja mladih i politike prema mladima.

Službenik za mlade usklađuje podršku mladima s višim nivoima vlasti i vrši koordinaciju s drugim institucijama javne uprave i javnim organima vlasti koji u svojoj nadležnosti imaju neku od oblasti definirane u strategiji za mlade.

Službenik za mlade:

- a) prati pružanje podrške mladima koja dolazi iz nevladinog sektora, njen kvalitet, njenu samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju njenih zadataka, kao i u formiranju organizacione strukture;
- b) vodi spisak svih udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade s mladima ili pružaju podršku omladinskim aktivnostima;
- c) koordinira aktivnosti u vezi s radom s mladima i omladinskim aktivnostima;
- d) prati negativne uticaje na mlade bilo koje institucije, udruženja ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, koje su u suprotnosti s Ustavom i zakonom i predlaže preduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležni organi;
- e) savjetuje mlade i njihove predstavnike, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza zasnovanih na Zakonu o mladima BD i drugim zakonima;
- f) vodi registar omladinskih organizacija;
- g) unapređuje lični profesionalni razvoj i usavršavanje;
- h) prati jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom s mladima i omladinskim aktivnostima.

Vijeće/Savjet mladih je udruženje mladih zasnovano na dobrovoljnom članstvu omladinskih organizacija, koje predstavlja interese mladih i omladinskih organizacija. Predstavlja krovnu organizaciju omladinskih udruženja u Brčko distriktu BiH i kao takvo učestvuje u kreiranju politika, programa i strategija za mlade u saradnji sa zakonodavnim tijelima. Prema članu Zakona o mladima BDBiH Vijeće/Savjet mladih osniva više od 50% (pedeset posto) omladinskih organizacija u skladu sa Zakonom o udruženjima građana, te čije rukovodstvo čini 2/3 mladih.

Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je formalno osnovano krajem novembra 2018. godine, te u svom sastavu trenutno broji 14 omladinskih udruženja upisanih u Registar omladinskih organizacija Odjeljenja za stručne i administrativne poslove, s tendencijom širenja. Ciljevi Vijeća/Savjeta mladih Brčko distrikta BiH su:

- podstaknuti uključivanje mladih u društveni život zajednice,
- jačati saradnju između VSMBD sa institucijama vlasti,
- promovisati rad sa mladima i omladinski rad,
- popularizirati i širiti svijesti o značaju rada s mladima i pristupu mladima,
- poboljšanje uslova života mladih ljudi u Brčko distriktu BiH,
- izrada strateških dokumenata i operativnih programa iz oblasti rada s mladima i omladinskog rada,
- saradnja s drugim vijećima mladih.

Pored navedenog i mehanizama definisanih Zakonom o mladima BDBiH pitanja mladih u pojedinačnim područjima u Brčko distriktu BiH su tematizirana i rješavana kroz sektorske mehanizme i mjere iako nikada nisu sinkronizovane i objedinjene u jedinstven dokument.

U Strategiji razvoja Brčko distrikta BiH za period 2021–2027. godine mladi se spominju u okviru drugog strateškog cilja kroz prioritet 5 – podrška programima osamostaljivanja mladih, odnosno osnivanje odsjeka za mlade, kroz predložene mjere za razvoj preduzetništva, malih i srednjih preduzeća, podršku start-upovima, izgradnju kampusa za mlade, te mjere za razvoj obrazovanja, sporta i kulture.

Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH je izradilo Akcioni plan 2020–2022. koje je dostavilo Vladi Brčko distrikta BiH na razmatranje i usvajanje. Iako nije usvojen, jedan dio predloženih mjera iz ovog akcionog plana se našao tokom 2021. i 2022. u planovima odjeljenja Vlade Brčko distrikta BiH.

Na osnovu navedenog, ali i Analize položaja i potreba mladih (Prilog 1), Brčko distrikt BiH djelovanje prema mladima za period 2022–2026. usmjerava kroz tri strateška cilja, a koji su vezani za oblasti od interesa za mlade, usklađeni sa Zakonom o mladima BDBiH i razvojnom strategijom.

SWOT analiza

SWOT analiza je ključni okvir za analizu situacije koji omogućava integraciju drugih metoda i koristi za utvrđivanje prilika i prijetnji, kao i snaga i slabosti. Kroz SWOT analizu potrebno razlikovati snage i slabosti koje predstavljaju unutrašnje faktore te prijetnji i prilika koje predstavljaju vanjske faktore u ovoj analizi. Glavna je razlika u tome što na unutrašnje faktore imamo uticaj, možemo ih prilagoditi, popraviti, razvijati ili djelovati na njih na neki drugi način. Na vanjske faktore ne možemo imati značajnijeg uticaja, ali ih moramo identifikovati i biti spremni prilagoditi im se brzo i pravilno. Dakle, postoje dva područja, jedno je područje uticaja, gdje imamo moć uticati direktno svojim djelovanjem i mjerama, dok su drugi faktori izvan uticaja i ne možemo ništa direktno učiniti, ali ih možemo okrenuti u našu korist tako što ćemo ih pratiti i biti prilagodljivi.

Kada govorimo o mladima posebno je važno razumjeti kontekst u kojem trenutno odrastaju, razvijaju se i djeluju mladi u svakom od pojedinačnom području. Istovremeno važno je razumjeti kakve mjere se provode za mlade te kako se održavaju na život mladih.

Kod izrade SWOT analize nastojalo se da analiza bude što objektivnija, koncentrirajući se što je moguće više na posmatranje stvari iz ugla učesnika u strateškom procesu, a stavljajući fokus na mlade. Tablica je nastala kao rezultat analize matrica koje su popunjavali članovi Radne grupe i time ukazali na trenutnu situaciju unutar svog sektora i na osnovnu provedenog istraživanja na uzorku mladih. Koristeći SWOT analizu određujemo trenutne faktore u i izvan Brčko distrikta BiH koje imaju uticaj na provedbu strategije za mlade.

Tabela predstavlja SWOT matricu za izradu strategije za mlade i njene primjene za predloženi period. Svaka stavka analize predstavljena u tabeli je obrađena kroz matrice na kojima je radila Radna grupa. Kroz ovu tabelu su prikazana zajednička analiza detektiranih prijetnji, prilika, snaga i slabosti Brčko distrikta BiH s fokusom na mlade, njihove potrebe, interesovanja i probleme.

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - Brčko distrikt BiH ima direktnu nadležnost nad pitanjima mladih; - Skupština Brčko distrikta BiH ima stalnu komisiju za mlade; - Vlada Brčko distrikta ima programe i budžet kojim podržava projekte mladih; - Vlada Brčko distrikta BiH upravlja Omladinskim centrom; - Omladinski centar organizacije mladih koriste besplatno; - Vlada Brčko distrikta BiH podržava rad 25 omladinskih klubova koji djeluju u mjesnim zajednicama - Vlada Brčko distrikta BiH ima programe podrške sportskim i kulturnim udruženjima; - Vlada Brčko distrikta BiH vrši stipendiranje studenata, dodjeljuje nagrade najboljim 	<ul style="list-style-type: none"> - nepostojanje samostalne službe ili odsjeka za mlade u strukturi Vlade Brčko distrikta BiH; - nepostojanje jasnih kriterija vrjednovanje organizacija koje se bave mladima i prepoznavanja važnosti njihovih programa; - nedovoljno razvijani kapaciteti lokalnog vijeća/savjeta mladih, potrebna je veća uključenost članica i srednjoškolaca u rad vijeća; - mladi nedovoljno koriste sportske terene i objekte za rekreativno bavljenje sportom - nedovoljna promocija amaterskog sporta

<p>učenicima i studentima;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vlada Brčko distrikta BiH osigurava troškove prijevoza za sve učenike; - Vlada Brčko distrikta BiH ima programe sufinansiranja samozapošljavanja i zapošljavanja mladih, a u skladu sa prijedlogom iz Akcionog plana Vijeća/Savjeta mladih BD; - rad udruženja i nevladinih organizacija Distrikta podržava kroz objavljivanje Javnih poziva za projekte u skladu sa LOD metodologijom i metodologijom Distrikta u skladu sa Zakonom o udruženjima građana; - u Distriktu djeluje Vijeće/Savjet mladih; - nadležno odjeljenje vodi registar omladinskih organizacija; - Brčko distrikt BiH ima zakonom regulisano područje volontiranja; - Policija Brčko distrikta BiH ima službu policajca u zajednici koji saraduje sa srednjim školama; - Zavod za zapošljavanje BD radi karijerno savjetovanje i informisanje učenika; - Odjeljenje za evropske integracije podržava međunarodne projekte koji imaju mlade u fokusu; - Strategijom iseljeništa definisana je saradnja mladih iz Distrikta i iseljeništa; - postoji sistemska podrška za zbrinjavanje djece i mladih (maloljetnih lica) u ustanove socijalne zaštite te djece pod starateljstvom. 	<p>i rekreacije mladih, posebno mladih žena;</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno razvijeni kapaciteti Komisije za mlade – mladi nisu direktno uključeni u rad komisije, mladima nedovoljno jasni kanali komunikacije sa Komisijom; - nedovoljna informisanost mladih o mogućnostima omladinskog sektora, programima Vlade Brčko distrikta BiH; - nedostatak fonda koji bi podržao mobilnost mladih u polju neformalnog obrazovanja; - nedovoljna provedba Zakona o volontiranju; - nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka; - nedovoljna uključenost mladih iz marginaliziranih grupa u rad omladinskih udruženja; - znatno izražen odlazak mladih; - zapošljavanje velikog broja mladih po ugovoru o djelu u institucijama Distrikta; - nedovoljna informisanost mladih o EU integracijama; - vršnjačko nasilje u školi i izvan nje; - nepoznavanje vladinih programa zapošljavanja; - visok broj nezaposlenih sa VSS, odnosno 18,8% mladih sa VSS je nezaposleno; - prosječna plata manja nego na nivou BiH; - kontinuirano smanjenje broja učenika na svim nivoima obrazovanja; - nedostatak analiza učinkovitosti postojećih programa za mlade, uključujući i programe za zapošljavanje mladih i dodjelu grantova za omladinske projekte.
<p>PRIJETNJE</p>	<p>PRILIKE</p>
<ul style="list-style-type: none"> - nestabilna ekonomska i politička situacija u BiH i regiji; - odlazak mladih iz BiH; - visoka stopa nezaposlenost mladih u BiH; - neusklađenost tržišta rada i obrazovnih profila u BiH; - posljedice pandemije COVID-19 među mladima izazivaju nove probleme; 	<ul style="list-style-type: none"> - mogućnost korištenja međunarodnih fondova namijenjenih projektima i programima koji su usmjereni na mlade, posebno preko granične IPA sa Srbijom i Hrvatskom; - razmjena iskustva i suradnja sa sestrinskim gradovima u BiH i izvan BiH; - korištenje i postojanje partnerskih programa sa UNDP-om;

<ul style="list-style-type: none"> - nedovoljna povezanost unutar omladinskog sektora u BiH; - nedostatak dokumenata koji strateški tretiraju pitanja mladih na nivou države. 	<ul style="list-style-type: none"> - mladi su prepoznati u razvojnoj Strategiji razvoja Distrikta za period 2021–2027. - visok godišnji budžet na raspolaganju; - samostalnost vlasti u Brčkom u odlučivanju u odnosu na druge razine vlasti, veća neovisnost; - pilot zajednica za upotrebu WCAG standarda na informativnim servisima te uvođenju digitalnih alata u zapošljavanje (prilagođene slijepim licima).
---	--

VIZIJA, STRATEŠKI CILJEVI I PRIORITETI

Vizija predstavlja dugoročno poželjan pravac razvoja za područje koji se obrađuje, jasan za sve zainteresovane aktere na koji se odnosi. U slučaju strategije za mlade vizija posebno treba biti privlačna mladima kao ciljnoj grupi. Zasnovano na analizi postojećeg stanja, mjera i aktivnosti koje provode institucije Distrikta, smjernicama Zakona o mladima te analizi rezultata istraživanja o mladima vizija Strategija za mlade Brčko distrikta BiH 2022–2026. godine je:

Brčko distrikt BiH je pozitivno okruženje u kojem mladi ljudi zdravo odrastaju, zasnivaju porodice i ostvaruju sva svoja prava; okruženje u kojem su mladi zaštićeni i cijenjeni, gdje se njihovi glasovi uvažavaju i gdje su podržani da u postupnosti ostvare svoje obrazovne, radne, kulturne, sportske i druge potencijale.

Gore navedenu viziju Brčko distrikt BiH će dosegnuti provodeći aktivnosti usmjerene na strateške ciljeve i prioritete za svaku oblast koja je važna za razvoj mladih i njihovog boljeg položaja. Na ovaj način mladima u Brčko distriktu BiH će biti unaprijeđen položaj te će oni postati aktivniji članovi zajednice čije su potrebe i interesovanja zadovoljeni a potencijali iskorišteni za razvoj društvene zajednice.

STRATEŠKI CILJ 1

Oснаžen sistem podrške zapošljavanju, konkurenta privreda Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sistem obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu.

PRIORITETI

1. 1. Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje (formalno i neformalno) kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih.
- 2.1. Mladi Brčko distrikta BiH su informirani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje i samozapošljavanje.

STRATEŠKI CILJ 2

Unaprijeđeni sistemi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informisanja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH.

PRIORITETI

2.1. Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH.

2.2. Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sistemu zdravstvene zaštite i podrške.

2.3. Mladi su informisani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja.

STRATEŠKI CILJ 3

Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama.

PRIORITETI

3.1. Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima.

3.2. Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici

3.3. Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala

ANALIZA STANJA PO OBLASTIMA

Obrazovanje mladih

Obrazovanje se smatra bitnim elementom razvoja svakog društva i pojedinaca. U Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima je navedeno da niko ne može biti lišen prava na obrazovanje, što predstavlja univerzalno ljudsko pravo. Također se navodi da u vršenju svih svojih funkcija u oblasti obrazovanja i nastave država poštuje pravo roditelja da osiguraju takvo obrazovanje i nastavu, koje su u skladu s njihovim vlastitim vjerskim i filozofskim uvjerenjima. Kako je Bosna i Hercegovine potpisnica ove konvencije, dužna je osigurati obrazovanje u skladu s ovom konvencijom. Pravo na obrazovanje regulisano je i u domenu društvenog i privrednog prava.

Obrazovanje predstavlja osnovu za „permanentno povezivanje znanja, vještina i sposobnosti u složen sklop kompetencija potrebnih za uspješno učestvovanje u društvenom, ekonomskom, kulturnom i političkom životu zajednice“ (Farnel 2012: 16). Ovo je posebno važno za mlade u tranzicijskim zemljama poput BiH, te iznimno važno za razvoj djece i mladih kao aktivnih sudionika društva. Istovremeno prema nizu međunarodnih dokumenta, počevši od Opće deklaracije o ljudskim pravima pa do aktuelnih dokumenta Evropske unije koje se bave pitanjima mladih obrazovanje se tretira kao osnovno ljudsko

pravo. Prema Evropskom centru za edukaciju i istraživanje u ljudskim pravima i demokratiji (European Training and Research Centre for Human Rights and Democracy – ETC) pravo na obrazovanje uključuje: (1) besplatno i obavezno osnovno obrazovanje, (2) svim pojedincima dostupno srednje obrazovanje, na osnovu sposobnosti i (3) svim pojedincima dostupno visoko obrazovanje, na osnovu sposobnosti (ETC, 2003).

Kako bi se ostvarilo obrazovanje u praksi ono treba biti dostupno, pristupačno, prihvatljivo i prilagodljivo. To je dinamičan proces kojim se proizvode i osiguravaju individualna znanja i vještine.

Tri osnovne forme obrazovanja u modernom društvu su formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje i informalno obrazovanje. Svi ovi oblici obrazovanja su od velike važnosti za razvoj mladih u jednoj zajednici, te iako prednost i najveću važnost ima formalno obrazovanje potrebno je podsticati i razvoj druga dva oblika obrazovanja.

Pravni okvir

Oblast obrazovanja je, shodno ustavnom uređenju u Bosni i Hercegovini, u isključivoj je nadležnosti entiteta Republika Srpska, deset kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. Svaka administrativna jedinica ima ministarstvo, odnosno odjel obrazovanja, zakone iz oblasti obrazovanja i budžet za obrazovanje. Pored toga, svaka administrativna jedinica zasebno utvrđuje obrazovnu i udžbeničku politiku.

Zakonsku regulativu koja reguliše pitanje formalnog obrazovanja u Bosni i Hercegovini pa samim tim i Brčko distriktu BiH su:

- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini,
- Okvirni zakon o srednjem stručnom obrazovanju i obuci u Bosni i Hercegovini i
- Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini.

Pored krovnih zakona na nivou BiH, obrazovanje u Distriktu je regulisano i:

- Zakonom o obrazovanju u osnovnim i srednjim školama;
- Zakonom o obrazovanju odrasli i
- Zakonom o visokom obrazovanju

U pripremi je zakon o naučnoistraživačkoj djelatnosti u Brčko distriktu BiH, kojim će se regulisati ova oblast, kao i podrška studentima doktorskih studija.

Institucionalni okvir

Nadležnosti u oblasti obrazovanja u Distriktu su dodijeljene Odjeljenju za obrazovanje u Vladi Brčko distrikta BiH koji je odgovoran za provedbu obrazovnih zakona i propisa Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta BiH. Ovo odjeljenje je odgovorno za izradu nastavnog plana i programa/kurikuluma koji predlaže Pedagoška institucija Brčko distrikta BiH i za pružanje finansijske, tehničke i kadrovske podrške obrazovnim institucijama u Distriktu.

Pedagoška institucija, koja je sastavni dio Odjeljenja za obrazovanje, obavlja stručno-pedagoški nadzor nad nastavnim procesom, provedbom nastavnog plana i programa / kurikuluma i rezultatima rada nastavnika, učenika i školskih direktora.

Osnovne i srednje škole u Brčko distriktu BiH se, što podrazumijeva i opće i stručne srednje škole, osnivaju prema planu obrazovanja i potrebama Distrikta, koje određuje Vlada i Skupština Brčko distrikta

BiH. Škole mogu osnovati domaća i strana fizička i pravna lica nakon ispunjenja uslova koji se odnose na broj učenika, finansiranje, prostorije/objekte, nastavno osoblje, i druga posebna pitanja koja regulišu obrazovne standarde i normative. Škole koje osnuje Distrikt finansiraju se iz budžeta Distrikta, a nadležnosti rukovođenja u školama su dodijeljene školskom odboru i direktoru škole. Iako u nazivu škola koje je osnovao Distrikt stoji *Javna ustanova*, one nisu samostalne i nezavisne javne ustanove već ih je Skupština Brčko distrikta BiH osnovala jednim aktom i kao takve su dio Odjeljenja za obrazovanje koji njima i upravlja.

U funkcionalnom smislu, obrazovanje u Brčko distriktu BiH je organizovano na četiri nivoa: predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje – sa 5 predškolskih (JU Obdanište i zabavište „Naša djeca“ i 4 privatna vrtića/obdaništa), 16 osnovnih škola (sa 19 područnih OŠ – ukupno 35), 4 srednje škole (Gimnazija, Ekonomska, Tehnička, Poljoprivredno-medicinska škola), te 8 visokoškolskih ustanova.

Strategija razvoja Brčko distrikta BiH predviđa osnivanje učeničkog i studentskog kampusa. Da bi se ovo ostvarilo Distrikt će morati donijeti i zakon o javnom preduzeću studentski centar, te je neophodno uraditi studiju ekonomsko-socijalne izvodljivosti za osnivanje ovakvog kampusa. Odjeljenje za obrazovanje, u skladu sa Strategijom razvoja Brčko distrikta BiH, već radi na pripremi ovih aktivnosti.

Spisak obrazovnih institucija upisanih u registar Odjeljenja za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH

PREDŠKOLSKE USTANOVE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

- JU Obdanište i zabavište „Naša djeca“ Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. B. ranislava Nušića br. 14
Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 07-37-041865/09 od 22. 12. 2009. godine
- Dječije obdanište „Bambi“, Brčko distrikt BiH, ul. Vuka Karadžića br. 28
Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-15-000815 od 16. 9. 2015. godine
- Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: UP-I-37-000113/15 od 17. 8. 2015. godine
- Privatno obdanište „Evlad“ d. o. o., Brčko distrikt BiH, ul. Kantardžića br. 12
Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-12-001243 od 19. 7. 2012. godine
- Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 33-002417/12 od 5. 7. 2012. godine
- „Nur – komerc“ d. o. o. PJ Privatna predškolska ustanova „Pčelica Maja“, Brčko distrikt BiH, ul. Vuka Karadžića br. 24
Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-14-001096 od 17. 12. 2014. godine
- Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 37-000570/16 od 30. 12. 2016. godine
- Vrtić „Fabrika osmijeha“ d. o. o. Brčko, PJ Privatna predškolska ustanova „Vozić osmijeha“, Brčko distrikt BiH, ul. Skendera Kulenovića br. 52
Rješenje o upisu predškolske ustanove u sudski Registar broj: 096-0-REG-17-000423 od 10. 4. 2017. godine
- Rješenje o upisu predškolske ustanove u Registar broj: 37-001134/17 od 8. 11. 2017. godine

OSNOVNE ŠKOLE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

1. JU Prva osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Josipa Juraja Štrosmajera br. 1
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015700/09 od 26. 5. 2009. godine
2. JU Druga osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Vase Pelagića br. 6

- Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015701/09 od 26. 5. 2009. godine
3. JU Treća osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Reisa Džemaludina Čauševića b. b.
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015702/09 od 26. 5. 2009. godine
 4. JU Četvrta osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, Bulevar mira br. 4
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015703/09 od 26. 5. 2009. godine
 5. JU Peta osnovna škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Muderisa Ibrahimbegovića br. 75
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015705/09 od 26. 5. 2009. godine
 6. JU Šesta osnovna škola Brezovo Polje, Brčko distrikt BiH, Čaršija b. b. Brezovo Polje
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015706/09 od 26. 5. 2009. godine
 7. JU Sedma osnovna škola Gornji Rahić, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015707/09 od 26. 5. 2009. godine
 8. JU Osma osnovna škola Brka, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015708/09 od 26. 5. 2009. godine
 9. JU Deveta osnovna škola Maoča, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015709/09 od 26. 5. 2009. godine
 10. JU Deseta osnovna škola Bijela, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015710/09 od 26. 5. 2009. godine
 11. JU Jedanaesta osnovna škola Zovik, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015712/09 od 26. 5. 2009. godine
 12. JU Dvanaesta osnovna škola Ulice, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015713/09 od 26. 5. 2009. godine
 13. JU Trinaesta osnovna škola Bukvik, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015714/09 od 26. 5. 2009. godine
 14. JU Četrnaesta osnovna škola Krepšić, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015715/09 od 26. 5. 2009. godine
 15. JU Petnaesta osnovna škola Šatorovići, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015716/09 od 26. 5. 2009. godine
 16. Osnovna muzička škola Brčko, Brčko distrikt BiH
Rješenje o upisu škole u Registar broj: 07-37-015778/09 od 26. 5. 2009. godine

SREDNJE ŠKOLE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

1. JU Gimnazija „Vaso Pelagić“ Brčko, Brčko distrikt BiH, Trg pravde br. 3
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016575 od 25. 5. 2009. godine
2. JU Ekonomska škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Studentska br. 9
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016375 od 25. 5. 2009. godine
3. JU Tehnička škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Musala br. 44
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016574 od 25. 5. 2009. godine
4. JU Poljoprivredna i medicinska škola Brčko, Brčko distrikt BiH, ul. Vase Pelagića br. 2
Rješenje o upisu škole u registar srednjih škola broj: 07-37-016576 od 25. 5. 2009. godine

VISOKOŠKOLSKE USTANOVE NA PODRUČJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

1. Visoka škola računarstva i poslovnih komunikacija EMPIRICA, ul. Bosne Srebrene Brčko
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000001/12 od 5. 1. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000001/12 od 5. 1. 2012. godine
2. Dislocirano odjeljenje Univerziteta u Sarajevu, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine

- Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-05-000025/12 od 13. 8. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-05-000025/12 od 13. 8. 2012. godine
3. Evropski univerzitet Brčko distrikt BiH, Bulevar mira br. 4
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000204/11 od 28. 12. 2011. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000204/11 od 28. 12. 2011. godine
 4. Internacionalni univerzitet Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, ul. M. M. I. Džinić b. b.
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000004/12 od 11. 1. 2012. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000004/12 od 11. 1. 2012. godine
 5. Odsjek Odnosi s javnošću na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000071/14 od 23. 7. 2014. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000071/14 od 23. 7. 2014. godine
 6. Organizaciona jedinica Univerziteta u Istočnom Sarajevu, Ekonomski fakultet Brčko, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, Studentska 11 Brčko
Rješenje broj: 37-000254/20 broj akta 07-1154SO-010/20; dozvola za rad broj: 07.023-3899/09 od 22. 6. 2009. godine
 7. Odjeljenje Univerziteta za poslovni inženjering i menadžment Banja Luka u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, Ilička b. b., Brčko, Brčko distrikt BiH
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: 37-000053/19 od 12. 12. 2019. godine; dozvola za rad broj: UP-I-37-000222/19 od 7. 2. 2020. godine
 8. Dislocirano odjeljenje Brčko Nezavisni univerzitet u Banjoj Luci, M. M. Mehmedovića 3A
Rješenje o ispunjavanju uslova za osnivanje i početak rada broj: UP-I-37-000117/12 od 12. 9. 2012. godine; dozvola za rad broj: 37-001058/12 od 9. 11. 2012. godine.

Odjeljenje za obrazovanje nadležno je za:

- a) Provođenje zakona i propisa nadležnih organa i institucija BiH i Distrikta iz oblasti odgoja i obrazovanja;
- b) Predškolsko i osnovno obrazovanje;
- c) Srednje opće i stručno obrazovanje;
- d) Visoko obrazovanje;
- e) Podršku obrazovnim institucijama Distrikta;
- f) Materijalno-tehničku i kadrovsku i stručno-pedagošku podršku obrazovnim institucijama Distrikta;
- g) Donošenje nastavnih planova i programa u skladu sa standardima modernog, demokratskog i multietničkog društva;
- h) Programe stručnog usavršavanja nastavnika i saradnika u nastavi i stručno-pedagoški nadzor;
- i) Saradnju između škole, roditelja i lokalne zajednice;
- j) Druge poslove iz nadležnosti ovog odjeljenja određene zakonom i drugim propisima.

Kroz svoj rad posebnu pažnju u Odjeljenju za obrazovanje obraća učenicima romske zajednice kroz rad referenta za romska pitanja u obrazovanju. Istovremeno preko 150 učenika u Brčko distriktu BiH su djeca s poteškoćama zbog čega se javlja potreba za podrškom ovoj grupi učenika kroz rad asistenta u nastavi.

Bitno je naglasiti da je osnovno obrazovanje u Brčko distriktu BiH u potpunosti besplatno, odnosno, Vlada Brčko distrikta BiH snosi troškove učenika u potpunosti, uključujući besplatne udžbenike, troškove prijevoza za učenika preko 3 km, i druge izdatke.

Podrška formalnom obrazovanju se ogleda kroz dodjelu stipendija redovnim studentima i nagrada studentima, te podršku učenicima generacije. Odnedavno Odjeljenje za obrazovanje objavljuje i javne pozive za literarne i druge radove učenika s ciljem afirmacije u obrazovanju.

Odjeljenje za obrazovanje odgovorno je i za polaganje vozačkih ispita te stručne ispite za rad u nastavi i nostrifikaciju stranih diploma.

Broj učenika upisanih u srednje škole u Brčko distriktu BiH opao je za skoro 20% u periodu od školske 2014/2015. do školske 2017/2018. godine. Prema podacima Agencije za statistiku BiH za 2018. godinu, na području Brčko distrikta BiH bilježi se značajan pad u broju srednjoškolaca upisanih u srednje škole Brčko distrikta BiH.

Prema udjelu zvanja zanimanja, 16% mladih upisuje opća zanimanja, 63,2% tehničke smjerove i 20,8% stručna zanimanja, što je u skladu s prosjekom na nivou BiH. Iako tržište rada zahtijeva specifična zanatska zanimanja, ona ne bilježe značajniji rast u broju upisa učenika i to bi u narednom periodu trebalo promijeniti ili postati problem. Kod odabira škole primjetne su i razlike bazirane na spolu, tako da se djevojke radije upisuju u škole općeg tipa, dok se muškarci češće odlučuju za stručna zanimanja.

Prema istraživanju Instituta za razvoj mladih KULT mladi napuštaju obrazovanje najčešće jer u tome ne vide perspektivu ili zbog toga što pronađu stalno zaposlenje. Ne manje bitno jeste činjenica da je samo u školskoj 2018/2019. godini 106 učenika napustilo srednjoškolsko obrazovanje, od čega preko 90% napuštanja je u tehničkim školama. U poređenju s okruženjem, ovaj procenat je sličan sa npr. entitetom FBiH gdje stepen napuštanja srednjeg obrazovanja iznosi 0,49% ili pak RS, gdje je napuštanje malo preko 0,5% u odnosu na ukupni broj upisanih učenika.

Oko 6% mladih Brčko distrikta BiH prima stipendiju, oko 78% je onih koji ne primaju stipendiju. Kada govorimo o stipendiranju, Brčko distrikt BiH godišnje u prosjeku izdvaja oko 906.667 KM za prosječno 490 studenata – koji na godišnjem nivou dobiju prosječno 1.847 KM *per capita* (podaci za period 2017–2019).

Strategija razvoja Brčko distrikta BiH propisala je obaveze Odjeljenju za obrazovanje kroz podršku obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškovanje) u skladu s potrebama tržišta rada. Na osnovu navedenog Vlada Brčko distrikta BiH je za školsku 2022/2023. godinu donijela odluku o deficitarnim zanimanjima, te je na osnovu toga odobren program utroška i raspisan javni poziv za stipendiranje učenika prvih razreda srednjih škola koji su upisali redovno školovanje u jednom od deficitarnih zanimanja. Na osnovu javnog poziva zaključena su 52 ugovora za stipendiranje učenika u ovoj školskoj godini.

Analizom predškolskog obrazovanja u periodu od 2014. do 2019. godine vidi se kako broj djece pokrivenih predškolskim obrazovanjem ima trend rasta, kao što je slučaj i u okruženju Distrikta. Kada pogledamo pokrivenost djece predškolskim obrazovanjem, isto je na nivou od 75% školske 2015/2016. do 77% školske 2019/2020, što znači da postoji 23% djece koja nisu uključena u program predškolskog obrazovanja i odgoja – što je niži procenat u odnosu na nivo BiH. Ove procjene su jako važne za razvoj obrazovanja, razvoj pristupa u obrazovanju prema djeci i mladima, ali saradnju s roditeljima. Slika o broju djece u predškolskim ustanovama govori nam o budućim potrebama u obrazovanju, ali se odražava i na pitanja od važnosti za mlade porodice.

Ključni problemi

Problemi i potrebe mladih u oblasti obrazovanja su uslovljeni s više faktora, a koji se odnose na rad institucija vlasti u ovoj oblasti, pravnim okvirom, te tržištem rada gdje je česta pojava da obrazovanje nije usklađeno s tržištem rada. Ovo je percepcija formalnog obrazovanja i kao takvo treba biti predmet rada institucija vlasti. S druge strane neformalno obrazovanje često je oblast koju provode udruženja građana (nevladine organizacije), a koje nema dovoljno jasnu strukturu niti je adekvatno priznato u društvu.

U nastavku su predstavljeni neki od ključnih problema koji proizlaze iz analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih.

1. Formalno obrazovanje nije adekvatno prilagođeno tržištu rada

Prema svim istraživanjima u Bosni i Hercegovini, te prema rezultatima PISA istraživanja formalno obrazovanje ne odgovara potrebama tržišta rada. Mladi izjavljuju kako su plan i program po kojem rade zastarjeli, a uslovi u kojima se nastava odvija neadekvatni.

2. Mladi se školuju za zvanja i zanimanja za koja će teško naći posao

Dugogodišnji problem u oblasti obrazovanja i zapošljivosti mladih kontinuirano pokazuje da obrazovanje ne odgovara na potrebe tržišta rada. Prema rezultatima istraživanja mišljenja mladih Brčko distrikta BiH da će im obrazovanje u maloj mjeri pomoći kod zapošljavanja u struci smatra 48,5% muškaraca i 56,5% žena, a da od obrazovanja neće imati nikakve koristi prilikom zapošljavanja u struci smatra 6,3% muškaraca i 8,8% žena. Istovremeno Zakon o obrazovanju odraslih Brčko distrikta BiH nije dovoljno kvalitetan u provedbi kako bi podržao lakši izlazak na tržište rada te se trenutno i radi na izmjenama i dopunama ovog zakona.

3. Mladi ne nastavljaju školovanje jer u tome ne vide perspektivu

Oko 34% mladih Brčko distrikta BiH izjavljuje kako nakon završene srednje škole odlučuje ne nastavljati dalje formalno obrazovanje u vidu više škole ili fakulteta. Razlog za ovo je jer ne vide perspektivu u daljnjem obrazovanju ili se zaposle. Tek 6% mladih koriste programe stipendiranja te da mladi smatraju najvećim problemom postojećeg formalnog obrazovanja nedostatak praktične nastave. Takvo mišljenje ima u prosjeku oko 31% mladih Brčko distrikta BiH, a 29% mladih u Brčko distriktu BiH izjavljuje kako nikako nema praktičnu nastavu u okviru svog obrazovanja. Potrebni su veći napori i za zadržavanje mladih u obrazovanju koji je svrsishodno i odgovara na potrebe tržišta.

4. Obrazovanje ne pruža jednake mogućnosti marginaliziranim mladima

Iako Brčko distrikt BiH radi na sistemima podrške mladima s invaliditetom i mladima s poteškoćama, kroz Dijalog s mladima identifikovan je problem neadekvatne prilagodljivosti sistema obrazovanja marginaliziranim grupama mladih. Tek jedna, Ekonomska škola, ima lift za učenike s invaliditetom. Ovo posebno ograničava izbor zvanja za ovaj dio učenika.

5. Nepostojanje organizovanog sistema neformalnog obrazovanja i nerazvijenost svijesti o značaju neformalnog obrazovanja.

Prema istraživanju udio mladih Brčko distrikta BiH koji su pohađali neki od programa obuke koji nije u programu redovnog obrazovanja je 21,5%, bez značajnih razlika baziranih na spolu. Razlike su značajne kada je u pitanju udio mladih iz gradskih i vangradskih sredina koji su imali priliku pohađati neformalne obuke. Znatno više mladih iz gradskih sredina je već pohađalo neformalno obrazovanje. S druge strane, više mladih iz vangradskih sredina bi željelo u skorijoj budućnosti imati neformalne obuke. Mladi najčešće pohađaju kurseve stranih jezika. U značajnom postotku mladi izjavljuju kako bi željeli u skorijoj budućnosti pohađati neki trening ili kurs. Takav stav ima 25,4% muškaraca i 29,4% žena.

Prioritet	Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje (formalno i neformalno) kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
1.1. Formalno obrazovanje nije adekvatno prilagođeno tržištu rada	<p>1.1.1. Mladima Brčko distrikta BiH dostupan je obrazovni sistem usklađen s potrebama na tržištu rada</p> <p>1.1.2. Mladima je osigurana adekvatna prilika za praktičnu nastavu</p>	<p>1.1.1.1. Analiza potreba tržišta rada</p> <p>1.1.1.2. Program stipendiranja posebno prepoznaje učenike i studente koji se školuju za deficitarna zanimanja</p> <p>1.1.1.3. U saradnji sa Zavodom za zapošljavanje iniciranje i provedba informativne kampanje o zanimanjima za učenike osnovnih škola s ciljem popularizacije deficitarnih i novih zanimanja</p> <p>1.1.2.1. Distrikt u skladu sa svojim mogućnostima oprema kabinete u srednjim školama za praktičnu nastavu</p> <p>1.1.2.2. Uspostavljanje programa podrške poslodavcima koji nude prilike za praktičnu nastavu učenika</p>
1.2. Mladi ne nastavljaju školovanje jer u tome ne vide perspektivu	<p>1.2.1. Mladima se obrazovanju pružaju adekvatni obrazovni programi i prilike za cjeloživotno učenje</p> <p>1.2.2. Brčko distrikt BiH prepoznaje važnost razvoja visokog obrazovanja i nauke</p>	<p>1.2.1.1. Uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola</p> <p>1.2.1.2. Promocija mladih istraživača društvenih i prirodnih nauka iz Brčko distrikta BiH</p> <p>1.2.2.1. Uvođenje programa podrške studentima doktorskih studija iz Brčko distrikta BiH</p> <p>1.2.2.2. Razvoj studentskog i učeničkog kampusa u Brčko distriktu BiH</p> <p>1.2.2.3. Analiza potreba za osnivanjem javnog univerziteta Brčko distrikta BiH</p>
1.3. Obrazovanje ne pruža jednake mogućnosti marginaliziranim mladima	<p>1.3.1. Uspostavljen sistem uključivanja mladih osoba sa poteškoćama u razvoju u obrazovni sistem</p> <p>1.3.2. Obrazovne institucije su adekvatno opremljene kako bi odgovorile zahtjevima svih učenika i studenata</p>	<p>1.3.1.1. Odjeljenje za obrazovanje radi redovne analize potreba marginaliziranih mladih u obrazovanju</p> <p>1.3.2.1. Školama koje imaju učenike sa poteškoćama se nudi podrška za nabavku i održavanje potrebne opreme</p> <p>1.3.2.2. Organizacije stručnih skupova i radionica o razbijanju predrasuda prema marginaliziranih grupama mladih</p> <p>1.3.2.3. Obuka i uvođenje asistenta u nastavi za djecu i mlade koji su dio inkluzivne nastave</p> <p>1.3.2.4. Nabavka opreme za slijepo i slabovidne učenike</p>
1.4. Nepostojanje organizovanog sistema neformalnog obrazovanja i nerazvijenost svijesti o značaju neformalnog obrazovanja.	<p>1.4.1. Mladi shvataju značaj neformalnog obrazovanja i koriste ga kako bi stekli znanja potrebna za veću konkurentnost na tržištu rada.</p>	<p>1.4.1.1. Saradnja i podrška organizacijama koje provode programe neformalnog obrazovanja mladih</p> <p>1.4.1.2. Podrška obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškovanje) u skladu sa potrebama tržišta rada</p>

Veza sa strateškim ciljem	SC1. Osažen sistem podrške zapošljavanju, konkurenta privreda Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sistem obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu		
Prioritet	1. 1. Mladi u Brčko distriktu BiH pohađaju svrsishodno i korisno obrazovanje kroz koje odgovara tržištu rada i razvija potencijale mladih. Neformalno obrazovanje je prepoznato i cijenjeno za razvoj mladih i njihovo učešće u društvu		
Naziv mjere	Unapređenje obrazovnih programa i programa za razvoj karijere mladih Brčko distrikta BiH		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera uključuje niz aktivnosti kojima bi se unaprijedilo obrazovanje mladih, posebno srednjoškolaca i mladih koji jesu ili izlaze na tržište rada. Odnos između formalnog obrazovanja i tržišta rada je posebno važan za razvoj mladih, ali i društva kroz snažnije mlade koji ostaju u Distriktu. Istovremeno promocija i korištenje alata neformalnog obrazovanja podržava mlade, posebno marginalizirane mlade na tržištu rad i fokus na mlade kao socijalni kapital za izgradnju Distrikta.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola 2. Uspostava i provedba programa razvoja karijere za učenike srednjih škola 3. Promocija mladih istraživača društvenih i prirodnih nauka iz Brčko distrikta BiH 4. Uvođenje programa podrške studentima doktorskih studija iz Brčko distrikta BiH 5. Razvoj studentskog i učeničkog kampusa u Brčko distriktu BiH 6. Analiza potreba za osnivanjem javnog univerziteta Brčko distrikta BiH 7. Odjeljenje za obrazovanje radi redovne analize potreba marginaliziranih mladih u obrazovanju 8. Školama koje imaju učenike s poteškoćama se nudi podrška za nabavku i održavanje potrebne opreme 9. Organizacije stručnih skupova i radionica o razbijanju predrasuda prema marginaliziranih grupama mladih 10. Obuka i uvođenje asistenta u nastavi za djecu i mlade koji su dio inkluzivne nastave 11. Nabavka opreme za slijepe o slabovidne učenike 12. Saradnja i podrška organizacijama koje provode programe neformalnog obrazovanja mladih 13. Podrška obrazovnim programima i cjeloživotnom učenju (prekvalifikacija/doškoloavanje) u skladu s potrebama tržišta rada 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji imaju stipendiju za studiranje	0	Oko 500 stipendija godišnje

	(deficitarnih zanimanja) Broj učenika koji koriste stipendije za deficitarna zanimanja	0	Oko 100 učenika godišnje
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Primjena konkretnih aktivnosti kroz predloženu mjeru bi trebala da unaprijedi položaj mladih na tržištu rada i kreira adekvatne uslove za obrazovni i karijerni razvoj mladih. Posebno će kroz aktivnosti biti definisana uloga stipendiranja i razvoja srednjoškolskog i visokog obrazovanja ako primjenjivog alata za tržište rada. Kroz predložene aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mladima Brčko distrikta BiH će biti dostupan obrazovni sistem usklađen s potrebama na tržištu rada • mladima će biti osigurana adekvatna prilika za praktičnu nastavu • mladima će se pružiti adekvatni obrazovni programi i prilike za cjeloživotno učenje • Brčko distrikt BiH prepoznaje važnost razvoja visokog obrazovanja i nauke i kreira sistem uključivanja mladih osoba sa poteškoćama u razvoju u obrazovni sistem, a obrazovne institucije će biti adekvatno opremljene kako bi odgovorile zahtjevima svih učenika i studenata • mladi shvataju značaj neformalnog obrazovanja i koriste ga kako bi stekli znanja potrebna za veću konkurentnost na tržištu rada. 		
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	U skladu sa budžetom Brčko distrikta BiH Izvor: Budžet BDBiH		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH • Pedagoški zavod Brčko distrikta BiH • Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH • Pododjeljenje za podršku MZ, NVO i UG Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Nevladine organizacije koje se bave promocijom i razvojem karijere mladih • Nevladine organizacije koje se bave neformalnim obrazovanjem 		
Ciljne grupe	Srednjoškolci i studenti Brčko distrikta BiH		

Rad, zapošljavanje i samozapošljavanje mladih

Mladi su jedna od najranjivijih skupina društva s aspekta zapošljavanja, samozapošljavanja i poduzetništva. Mladima je uz generalne probleme u zapošljavanju poput nedostatka radnih mjesta, nepovoljnog tržišta i razvoja poslovanja u Bosni i Hercegovini otežan pristup tržištu rada usljed neusklađenosti obrazovnog sistema sa samim tržištem rada, nedostatak radnog iskustva, nedostatak prilika za stvaranje prvog radnog iskustva i nedostatak metoda i tehnika za aktivno traženje posla.

Aktivna integracija mladih u društvo bi značila i kreiranje ambijenta u kojem mladi svojim radom za koji se školuju doprinose razvoju društva u kojem žive. Istovremeno mladi na tržištu rada bi mladi bi trebali odgovoriti zahtjevima nove ekonomije i poslovanja, no to je znatno otežano jer obrazovanje koje prolaze ne nudi takva znanja i iskustvo.

Statistike o stopama nezaposlenosti stanovništva dosta su neprecizne zbog postojanja velikog broja kontrolisanih i nekontrolisanih varijabli značajnih za precizno određivanje stope nezaposlenosti. S jedne strane, u nezaposlene osobe ne ubraja se stanovništvo koje ne radi, ali koje po osnovu nekih drugih kategorija ne spada u nezaposleno (penzioneri, osobe nesposobne za rad, učenici i slično), općenito, stanovništvo koje se vodi kao radno neaktivno.

Zvanične statistike vode se brojem osoba prijavljenih na biroa za zapošljavanje pri čemu je nepoznat broj osoba koje su nezaposlene, ali isto tako i neprijavljene na zvanične zavode za evidenciju nezaposlenosti.

Prema uputama Međunarodne organizacije rada (ILO), standardna međunarodna definicija nezaposlenosti obuhvata sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva, koje su tokom referentnog perioda bile bez posla, tokom tog perioda bile u svakom trenutku na raspolaganju za posao, te aktivno tražile posao. Sva tri kriterija moraju biti zadovoljena istovremeno da bi se neka osoba smatrala nezaposlenom.

Nezaposlenost znatno više pogađa mlade ljude nego odrasle osobe u većini zemalja Evrope te je jedan od glavnih uzroka siromaštva. Problem nezaposlenosti mladih nije zaobišao ni BiH, čak što više visoka stopa nezaposlenosti mladih je jedan od najvećih problema na tržištu rada u BiH. Kada govorimo o mladima, još je teže ustanoviti stopu nezaposlenosti kod mladih jer u zvaničnim statistikama dobna skupina mladih najčešće nije posebno evidentirana, te su mladi uvršteni u ukupne brojke s drugim dobnim skupinama. Potrebno je naglasiti da kategorija neaktivnih mladih osoba, prema metodologiji Međunarodne organizacije rada (ILO) koja se koristi za izradu Ankete o radnoj snazi u BiH, uključuje i mlade koji se školuju ili studiraju, a nemaju zaposlenje niti traže posao. Uz ovo pitanja studentskog rada nisu adekvatno riješena u BiH.

Uzimajući ovo sve u obzir stopa nezaposlenosti mladih se treba promatrati vrlo pažljivo i s jednom dozom rezerve prema statističkim pokazateljima. Ipak, to ne isključuje činjenicu da mladi nisu adekvatno zastupljeni niti spremni za tržište rada.

Pravni okvir

Zakoni o radu koji su doneseni i koji se primjenjuju u BiH predstavljaju temeljne propise kojim se uređuje područje rada. U Brčko distriktu BiH sljedeći pravni okvir se koristi u polju zapošljavanja mladih:

- Zakon o radu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine,
- Zakon o zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti,
- Zakon o zapošljavanju stranaca.

Institucionalni okvir

Državne institucije koje su nadležne za oblast rada i zapošljavanja su Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, unutar kojeg je formiran Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije, a koje ima koordinirajuću ulogu.

Pitanjima zapošljavanja mladih u Brčko distriktu BiH se bavi Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH.

Pododjeljenje za privredni razvoj obavlja sve poslove iz djelokruga rada vezanih za statistiku i analize, strateško planiranje i regionalnu saradnju, poslovne inicijative i usluge, marketing i odnose s javnošću i mjere za unapređivanje investicija i druge poslove iz nadležnosti određene zakonom i drugim propisima, kao što su:

- izrada statističkih izvještaja i periodična analiza privrednih pokazatelja;
- identifikovanja razvojnih politika u oblastima koje su definisane kao prioriteti razvoja;
- promocija strateških razvojnih programa za Brčko distrikt BiH i okruženje;
- implementacije Strategije razvoja zasnovane na pretpostavkama intenzivnog razvoja;
- regionalna saradnja;
- promocija privrednih potencijala Brčko distrikta BiH;
- podsticanja stranih i domaćih investitora za ulaganje u privredne projekte i povećanje zaposlenosti;
- predlaganja mjera za eliminisanje prepreka koje usporavaju ili otežavaju investiranje i poslovanje preduzeća u Brčko distriktu BiH;
- koordinacija sa Uredom za upravljanje javnom imovinom u realizaciji poslovnih inicijativa;
- razvoj preduzetništva, posebno malih i srednjih preduzeća;
- učešće u izradi zakona koji regulišu oblast privređivanja.

Dok Pododjeljenje za privredni razvoj radi na programima u polju podrške samozapošljavanju mladih, pokretanju biznisa i slično, Zavod za zapošljavanje je ključna institucija za tržište rada Brčko distrikta BiH, ne samo kao posrednik u zapošljavanju i informacijama o tržištu radne snage, već i kao partner, pospješujući faktor, katalizator pune zaposlenosti i razvoja programa zapošljavanja.

Misija Zavoda za zapošljavanje Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH ogleda se u provođenju poslova zapošljavanja, osiguravanju ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti, ostvarivanja prava za vrijeme nezaposlenosti i uslova za njihovo ostvarivanje, provedbu programa i mjere aktivne politike zapošljavanja, kao i saradnju s drugim institucijama s ciljem smanjenja nezaposlenosti u Brčko distriktu BiH.

Zavod posreduje između poslodavaca i nezaposlenih lica, kako bi pružio pomoć nezaposlenima da u što kraćem roku nađu posao i prilagode svoje kvalifikacije i vještine zahtjevima na tržištu rada, kao i da im osigura odgovarajuću materijalnu sigurnost u periodu trajanja nezaposlenosti.

Zavod čine sljedeće organizacione jedinice, Sektor za pravne i opće poslove, Služba za ekonomske poslove i analizu, Stručna služba direktora, kao i Sektor za posredovanje u zapošljavanju, u okviru kojeg se nalazi Služba za poslodavce.

Pored Zavoda za zapošljavanje u Brčko distriktu BiH djeluje i Udruženje poslodavaca koje je aktivno u polju u programima za zapošljavanje mladih. Udruženje poslodavaca Brčko distrikta BiH je nezavisna, nepolitička, nevladina i neprofitna organizacija osnovana dana 2006. godine koja štiti prava svojih članova i djeluje na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine. Osnovano je radi stvaranja uslova za poboljšanje razvoja poslovnog okruženja u Brčko distriktu BiH. Namjera Udruženja je da bude jedan od nosilaca podsticaja razvoja lokalnog preduzetništva te porasta profita i inovativnosti u domaćoj proizvodnji.

Za vrijeme kreiranja strategije formiran je i Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF koja igra veliku ulogu u podršci svim razvojnim programima Vlade, a posebno u polju zapošljavanja.

Mjere aktivne politike zapošljavanja

Provođenje programa i mjera aktivne politike zapošljavanja jedna je od redovnih aktivnosti Zavoda koja ima za cilj smanjenje stope nezaposlenosti kroz podršku programima poslodavaca za zapošljavanje lica sa evidencije. Zavod je, u prethodnom periodu, provodio programom rada predviđene aktivne mjere, kao i mjere aktivne politike zapošljavanja Vlade Brčko distrikta BiH koje su finansirane iz budžeta Brčko distrikta BiH. Treba naglasiti da je osnovna namjera aktivnih mjera koje provodi Zavod, dugoročno zapošljavanje što se postiže stimulativnim bodovanjem onih poslodavaca koji prihvate takve uslove iz Javnog poziva, odnosno, onih koji su zadržali lica u radnom odnosu, a koja su finansirana prethodnim podsticajnim sredstvima Zavoda.

Mjere koje Zavod provodi, a uključuju i mlade, su sljedeće:

Priprema za tržište rada

Planirana priprema za tržište rada izvedena je kroz kurseve iz različitih oblasti za koje su nezaposlena lica iskazala interesovanje, a ista je u funkciji osposobljavanja nezaposlenih lica za veću mobilnost na tržištu radne snage, odnosno povećanja komparativnih prednosti nezaposlenih lica na istom. Obuka za sticanje novih znanja i vještina obavljena je prema interesu nezaposlenih lica – anketiranjem nezaposlenih lica, i obavljena iz oblasti informatike, vođenja poslovnih knjiga, učenja stranih jezika i preduzetništva, radi podizanja ukupnih kompetencija nezaposlenih lica.

U 2019. godini najveće interes nezaposlena lica su pokazala za obuku iz njemačkog jezika, što prati trendove na tržištu rada i brojne oglase za radna mjesta za koje se traži poznavanje njemačkog jezika. Obuke su vid aktivnosti koji je najpopularniji među mladima Brčko distrikta BiH, preko 75% polaznika su mladi do 30 godina.

Pregled programa samozapošljavanja na području Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno	Mladih	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
2019.	42	11	26,19
2020.	47	12	25,53
2021.	42	10	23,80
Ukupno	417	108	25,89

Program usklađivanja tržišta rada i sistema obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje

Program usklađivanja tržišta rada i sistema obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje obuhvata:

- pomoć mladima u odabiru kvalitetnijeg i konkurentnijeg obrazovanja koje će im osigurati lakši pronalazak posla,
- pomoć poslodavcima pri odabiru mladih kvalitetnih kadrova,
- uspostavu bolje komunikacije i saradnje s poslodavcima s ciljem dobijanja pravovremenih informacija o potrebama poslodavaca za radnicima određenih profila,
- uspostavu bolje komunikacije i saradnje sa sektorom obrazovanja s ciljem obrazovanja kadrova potrebnih za tržište rada,
- smanjenje broja dugoročno nezaposlenih lica s evidencije Zavoda,
- smanjenje ukupnog broja nezaposlenih lica s evidencije Zavoda,
- mogućnosti za brže zaposlenje i ostanak mladih u Brčko distriktu BiH.

Uz Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH podršku ovom Programu su pružili Odjel za privredni razvoj, sport i kulturu, Odjeljenje za obrazovanje, Udruženje poslodavaca Brčko distrikta BiH i civilni sektor.

Sam Program je proveden je kroz Javni poziv organizacijama civilnog društva (OCD) s područja Brčko distrikta BiH, putem kojeg su predložile projekte koje će u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, Odjeljenjem za privredni razvoj, sport i kulturu i Odjeljenjem za obrazovanje koje su provodili u trajanju od 5 mjeseci.

Rezultati

- potpisani Memorandum o saradnji sa 20 fakultetom/univerzitetom, učesnicima sajma,
- podignuta je svijest o problemu neusklađenosti obrazovanja s tržištem rada,
- program usklađivanja tržišta rada i sistema obrazovanja – karijerno usmjeravanje i savjetovanje predstavljen je na tri Sajma (Bijeljina, Sarajevo i Banja Luka) čime se vršila promocija i animiranje novih učesnik,
- provedena je informativna kampanja za javnost.

Program zapošljavanja nezaposlenih lica iz kategorije teže zapošljivih s aktivne evidencije Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH za 2019. godini

Programski zadatak zapošljavanja lica iz kategorije teže zapošljivih lica nastao je kao rezultat prepoznavanja problema na tržištu rada i kao takav je planiran Programom rada Zavoda, a sredstva su namijenjena sljedećim ciljnim grupama:

- dugoročno nezaposlena lica (preko 12 mjeseci),
- lica koja stiču prvo radno iskustvo,
- lica mlađe životne dobi (do 30 godina starosti),
- lica starije životne dobi (50 godina i više),
- osobe sa invaliditetom (invalidnost 50% i više),
- djeca poginulih boraca i RVI (invalidnost RVI 50% i više),
- civilne žrtve rata i djeca civilnih žrtava rata.

Cilj ovog javnog poziva bio je stvaranje uslova za odlazak u penziju lica starije životne dobi, dugoročnost u zapošljavanju lica starije životne dobi, povećanje socijalne uključenosti i zapošljavanja lica sa invaliditetom, smanjenje odliva nezaposlenih mladih osoba uslijed odlaska u inostranstvo, sve navedeno, podrškom zapošljavanja kroz sufinansiranje bruto plate/a od strane Zavoda. Kroz ovaj program finansirano je od ukupnih sredstava preko 39,42% zapošljavanje mladih do 30 godina starosti, dok je ukupan procenat mladih kroz ciljne grupe dugoročne nezaposlenosti i ostvarivanja prava na osnovu invalidnosti ili boračkih prava kao i kategorije mladih, 47,42% što je više nego zadovoljavajući rezultat. Ukupan iznos izdvojen za ovaj program u 2019. je bio 1.110.000,00 KM.

Stanje na evidenciji mladih lica koja aktivno traže zaposlenje sa 30. 9. 2022. godine									
		VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PK	NK
Ukupno	1.310	251	0	599	0	0	346	3	111
Žene	781	182	0	398	0	0	141	2	58

Program samozapošljavanja na području Brčko distrikta BiH

Ovo je Program koji se provodi u saradnji s Vladom Brčko distrikta BiH, a odnosi se na sufinansiranje pokretanja vlastitog biznisa za lica s aktivne evidencije Zavoda, svih stepena obrazovanja, čiji biznis planovi budu ocijenjeni kao oni koji će svojim angažmanom, pored smanjenja broja nezaposlenih lica na evidenciji Zavoda doprinijeti i poboljšanju ekonomske situacije na području Distrikta. Pregled ukupno pokrenutih biznisa i mladih je u tabeli za period od 2014. do 2018. godine.

GODINA	UKUPNO	MLADIH	%
2014.	29	8	27,58
2015.	74	17	22,97
2016.	54	11	20,37
2017.	78	20	25,64
2018.	51	19	37,25
ukupno	286	75	26,22

Program samozapošljavanja u poljoprivredi na području Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno	Mladih	%
2018 – poljoprivreda	24	4	16,66
2019 – poljoprivreda	27	4	14,81
2020 – poljoprivreda	30	1	3,33
2021 – poljoprivreda	28	2	7,14
Ukupno	109	11	10,09

Programi sufinansiranja zapošljavanja Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Godina	Ukupno lica	Mladih	Procenat %
2015.	245	135	55,10
2016.	33	21	63,63
2017.	124	102	82,25
2018.	128	94	73,43
2019.	175	83	47,42
2020.	126	70	55,55
2021.	130	69	53,07

Klub za traženje posla

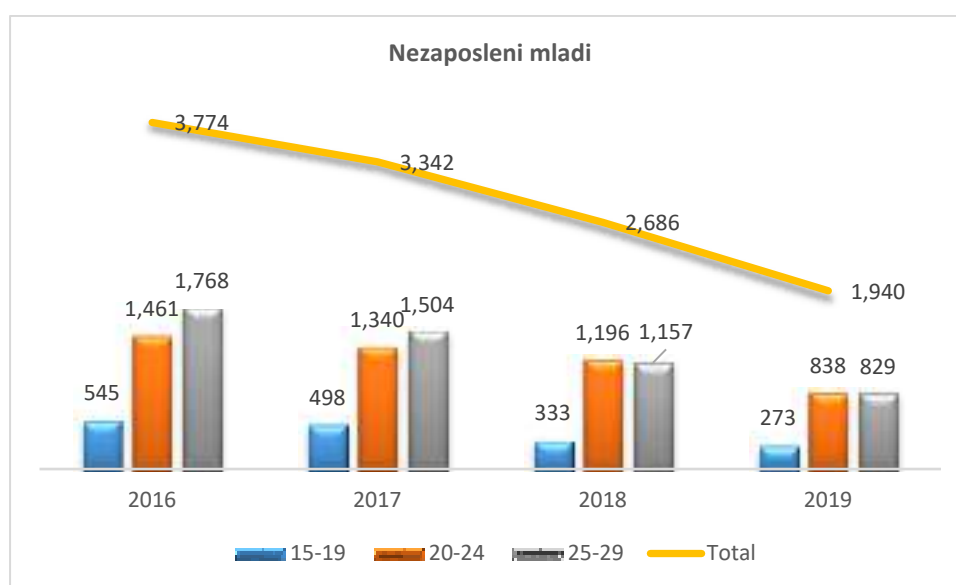
Projekat zapošljavanja mladih u Bosni i Hercegovini (YEP) podržava Ambasada Švicarske u BiH, a provodi ga njemačka konsultantska firma GOPA. Projekat se implementira u saradnji s Agencijom za rad i zapošljavanje BiH, entitetskim zavodima za zapošljavanje i Zavodom za zapošljavanje Brčko distrikta BiH.

Jedna od aktivnosti kroz reformski proces je i Klub za traženje posla koji predstavlja model grupnog savjetovanja kojom se nezaposlenim licima pomaže da steknu ili unaprijede vještine traženja posla, definisanja ciljeva zapošljavanja ili samozapošljavanja. Njegova svrha jeste da nezaposlenim osobama, članovima Kluba, pruži kontinuiranu pomoć u traženju posla, odnosno da im pomogne da pronađu najbolji mogući posao u najkraćem mogućem vremenu. Klub za traženje posla vodi voditelj Kluba, obučeni savjetodavac za podršku u traženju posla, koji obučava članove Kluba nizu vještina traženja posla, postavlja im zadatke i ciljeve prijave na konkurse (objavljene i neobjavljene) i podstiče ih da postignu svoje ciljeve. Kako sam Projekt zapošljavanja mladih (YEP) daje posebnu podršku nezaposlenim mladima, tako je i učešće mladih u Klubu za traženje posla preko 62%.

GODINA	BROJ GRUPA	BROJ ČLANOVA	ZAPOSLENO
2016.	3	25	7
2018.	2	13	2
2019.	11	68	33
Ukupno	16	106	42

Broj nezaposlenih mladih u Brčko distriktu opao je za više od 48% u periodu od 2016. do 2019. godine. No, nije poznato da li je pad u broju nezaposlenih rezultat stvarnog zapošljavanja ili nekih drugih faktora, poput odlaska mladih u druge gradove ili zemlje, brisanja s evidencije nezaposlenih osoba i drugo.

Grafikon 7. Nezaposleni mladi 2016–2019. godine

Izvor: Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH

Razlike bazirane na spolu su značajne, u ukupno nezaposlenom broju mladih, oko 60% je žena. Također, najveći broj nezaposlenih mladih ima srednju stručnu spremu. Slijede mladi sa spremom kvalifikovanog radnika i visokom stručnom spremom.

Mladi koji se nalaze na tržištu rada a nezaposleni su najčešće izjavljuju kako žele raditi i aktivno traže posao, ali ne mogu da ga nađu. Bez obzira na formalni radni status (zaposleni ili ne), oko 24% mladih izjavljuje kako su registrovani na birou za zapošljavanje, a oko 37% navodi da nisu registrovani. Ovo ukazuje da jedan dio nezaposlenih mladih ne poznaje svoja prava na tržištu rada.

Prosječna bruto plata za august 2018. iznosila je 1.375,97 KM, što je neto prosjek od 879,70 KM. Međutim, u zavisnosti od djelatnosti, realne plate su znatno veće ili manje od prosječnih vrijednosti te se u bruto iznosu kreću od 2.238,25 KM do 690,97 KM. Plate se nisu bitno mijenjale od 2012. godine, kada je prosječna bruto plata iznosila 1.271,33 KM, odnosno prosječna neto plaća je iznosila 818,93 KM, što je porast u iznosu od 60,77 KM u neto iznosu za period od sedam godina.

Ključni problemi u području rada, zapošljavanja i samo zapošljavanja

Na osnovu analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH identifikovani su sljedeći problemi za područje rada, zapošljavanja i samozapošljavanja mladih:

1. Programe zapošljavanja u javnom sektoru mladi ne smatraju transparentima

Blizu 49% mladih smatra da je praksa podmićivanja kako bi se dobio posao učestala pojava u javnom sektoru, a oko 25% smatra kako je tako i u privatnom sektoru. Da praksa podmićivanja postoji, ali nije učestala smatra oko 44% mladih kada je javni sektor u pitanju i oko 53% mladih kada se govori o privatnom sektoru. Uz navedene postotke iz analize istraživanja tokom Dijaloga mladih i vlasti mladi su adresirali i pitanje zapošljavanja mladih po osnovi ugovora o djelu u institucijama vlasti Brčko distrikta BiH, te tzv. „podobno“ upošljavanje. Posebno je važno istaknuti da mladi koji rade po ugovoru o djelu ne ostvaruju svoja radnička prava u domeni penzionog i zdravstvenog osiguranja.

2. Mladi se ne školuju za poslove koje rade

Oko 43% mladih ne radi poslove za koje se školovalo. Dodamo li tome i 26% mladih čija su radna mjesta „donekle“ u skladu s njihovim obrazovanjem, možemo zaključiti da se skoro 70% mladih nije školovalo za poslove na kojima radi. Dodamo li ovome da mladi izjavljuju kako nemaju dovoljno praktične nastave, te kako dualno obrazovanje nije adekvatno zaživjelo izazovi na tržištu rada za mlade su višestruki.

Postotak mladih Brčko distrikta BiH koji smatraju kako ne rade posao za koji su se školovali značajno je veći od rezultata na nivou FBiH 2013. godine, kada je 29% mladih izjavilo kako ne radi poslove za koje se obrazovalo.

Iako su praktični rad i učenje tokom rada najefikasniji način istinskog učenja bilo koje vrste posla, formalno obrazovanje ne smije biti zanemareno u ovolikoj mjeri kako je to evidentirano kroz istraživanja. Uzroci ovako značajnog odstupanja između onoga što mladi rade i za šta su se obrazovali dijelom se mogu pronaći i u ranije utvrđenoj percepciji neusklađenosti obrazovanja s realnim potrebama ekonomije.

3. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja nisu dovoljno vidljivi i dostupni mladima

Oko 74% mladih iz gradskih sredina i oko 67% mladih iz vangradskih sredina nije čulo za neki od vladinih programa zapošljavanja namijenjenih mladim osobama. Kada govorimo o podršci koji mladi smatraju potrebnom posebno se ističe podrška za pokretanje vlastitog biznisa.

4. Marginalizirane grupe mladih nisu dovoljno zastupljene u postojećim programima zapošljavanja

Mladi koji se nalaze na tržištu rada, a nezaposleni su najčešće izjavljuju kako žele raditi i aktivno traže posao, ali ne mogu da ga nađu. Nepoznavanje vladinih programa zapošljavanja prisutno je u svim istraživanjima o mladima u različitim lokalnim zajednicama, a programi ne ističu važnost uključivanja marginaliziranih grupa mladih niti im se na njima pristupačan način približavaju programi zapošljavanja. Zaključno sa 30. 9. 2022. godine, na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Brčko distrikta BiH, nalazilo se 324 lica iz reda romske populacije. 155 lica je starosti od 15 do 30 godina.

5. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja ne prepoznaju važnost novi zanimanja (npr. u području IT sektora) i ne nude adekvatnu podršku

Oko 33% žena i 24% muškaraca ne bi pokrenulo vlastiti biznis ni u kojem slučaju, a oko 17% žena i 13% muškaraca ne zna da li bi pokrenulo vlastiti biznis. Najviše je onih koji bi rado pokrenuli svoj biznis, ali nisu u mogućnosti.

Kada govorimo o vrsti podrške koja je mladima potrebna kako bi mogli pokrenuti svoj biznis, prednjači finansijska podrška. Međutim, potreba za drugim vidovima podrške također je izražena. Oko 25% mladih trebalo bi profesionalno edukacijsku podršku o specifičnoj djelatnosti kojom bi se bavili.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH su informisani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje i samozapošljavanje	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
2.1. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja nisu dovoljno vidljivi i dostupni mladima	2.1.1. Mladi su adekvatno i na njima pristupačan način informisani o programima podrške zapošljavanja, samozapošljavanja i pokretanja vlastitog biznisa	2.1.1.1. Organizovati medijsku kampanju za informiranje mladih o postojećim programima zapošljavanja i samozapošljavanja 2.1.1.2. Organizovati edukacije o preduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade 2.1.1.3. Organizacija radionica kroz koje će mladi izgraditi vlastite proizvode i usluge i učiti o osnovama preduzetništva 2.1.1.4. Organizovati radionice o preduzetništvu mladih u ruralnim dijelovima Distrikta, s posebnim fokusom na preduzetništvo u poljoprivredi 2.1.1.5. Organizovati informativne aktivnosti za mlade o poticajima za razvoj poljoprivrede 2.1.1.6. Uspostavljanje podrške poslodavcima koji nude pripravnički staž mladima u privatnom sektoru 2.1.1.7. Usklađivanje tržišta rada i obrazovanja kroz karijerno usmjeravanje i savjetovanje
2.2. Programe zapošljavanja u javnom sektoru mladi ne smatraju transparentima	2.2.1. Mladi su upoznati s kriterijima i sistemom učešće i korištenja postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja	2.2.1.1. Povremeno organizovati javnu prezentaciju kriterija za odabir kandidata za programe zapošljavanja i samozapošljavanja 2.2.1.2. Organizovati javno otvaranje pristiglih prijava
2.3. Marginalizirane grupe mladih nisu dovoljno zastupljene u postojećim programima zapošljavanja	2.3.1. Uspostavljanje programa za zaposlenost mladih iz manjinskih i marginaliziranih grupa	2.3.1.1. U postojećim programima razraditi kriterije za dodjelu podrške mladima iz marginaliziranih grupa 2.3.1.2. Uspostaviti podršku poslodavcima koji nude prilike za zapošljavanje marginaliziranih grupa 2.3.1.3. Unaprijediti procese zapošljavanja u javnom sektoru kako bi mladi iz marginaliziranih grupa, posebno OSI imali bolje prilike na tržištu
2.4. Postojeći programi zapošljavanja i samozapošljavanja ne prepoznaju važnost novi zanimanja (npr. u području IT sektora) i ne nude adekvatnu podršku	2.4.1. Mladi pokreću biznise i rade u novim industrijama	2.4.1.1. Uraditi analizu potreba za nova zanimanja u Brčko distriktu BiH 2.4.1.2. Uspostaviti sistem podrške za mlade u IT sektoru u Brčko distriktu BiH, uspostava IT HUB-a za razvoj biznisa mladih

Veza sa strateškim ciljem	SC1. Osnažen sistem podrške zapošljavanju, konkurenta privreda Brčko distrikta BiH i unaprijeđen sistem obrazovanja je platforma kroz koju Distrikt odgovara na potrebe mladih stvarajući konkretnost mladih u na tržištu rada u Distriktu
Prioritet	1. 2. Mladi Brčko distrikta BiH su informisani i ostvaruju ekonomsku i socijalnu sigurnost koristeći pune kapacitete programa za zapošljavanje

	i samozapošljavanje		
Naziv mjere	Unapređenje postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja mladih		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	<p>Mjera uključuje niz aktivnosti kojima bi se unaprijedili postojeći programi koje Vlada distrikta BiH i njene institucije rade u polju zapošljavanja mladih, te kvalitetniji odnos sa poslodavcima koji upošljavaju mlade. Poseban fokus kroz mjeru imaju aktivnosti u polju razvoja preduzetničkog duha kod mladih i razvoja preduzetništva.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organizovati medijsku kampanju za informiranje mladih o postojećim programima zapošljavanja i samozapošljavanja. 2. Organizovati edukacije o preduzetništvu i mogućnostima samozapošljavanja za mlade 3. Organizacija radionica kroz koje će mladi izgraditi vlastite proizvode i usluge i učiti o osnovama preduzetništva. 4. Organizovati radionice o preduzetništvu mladih u ruralnim dijelovima distrikta, s posebnim fokusom na preduzetništvo u poljoprivredi 5. Organizovati informativne aktivnosti za mlade o podsticajima za razvoj poljoprivrede 6. Uspostavljanje podrške poslodavcima koji nude pripravnički staž mladima u privatnom sektoru 7. Usklađivanje tržišta rada i obrazovanja kroz karijerno usmjeravanje i savjetovanje 8. Povremeno organizovati javnu prezentaciju kriterija za odabir kandidata za programe zapošljavanja i samozapošljavanja i organizovati javno otvaranje pristiglih prijava 9. U postojećim programima razraditi kriterije za dodjelu podrške mladima iz marginaliziranih grupa 10. Uspostaviti podršku poslodavcima koji nude prilike za zapošljavanje marginaliziranih grupa 11. Uraditi analizu potreba za nova zanimanja u Brčko distriktu BiH 12. Uspostaviti sistem podrške za mlade u IT sektoru u Brčko distriktu BiH, uspostava IT HUB-a za razvoj biznisa mladih 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih koji koriste programe zapošljavanja i samozapošljavnaja	80	Rast za najmanje 5% godišnje
	Broj poslodavaca koji nude pripravnički staž za mlade	0	10
	Broj biznisa koji su mladi pokrenuli iz HUB-a	0	20
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Provedba mjere i predloženih aktivnosti će stovariti predispozicije za bolje tržište rada u kojem mladi sudjeluju kao radnici, ali i kao poslodavci. Mladi će biti više informisani o postojećim programima, a isti će se u javnosti predstavljati transparentnije, kroz predložene aktivnosti:		

	<ul style="list-style-type: none"> • mladi će adekvatno i na njima pristupačan način biti informisani programima podrške zapošljavanja, samozapošljavanja i pokretanja vlastitog biznisa koje nudi Vlada Brčko distrikta BiH • mladi će transparentno biti upoznati sa kriterijima i sistemom učešće i korištenja postojećih programa zapošljavanja i samozapošljavanja • Vlada Brčko distrikta BiH će posebno voditi računa o zaposlenosti mladih iz manjinskih i marginaliziranih grupa kroz prepoznavanje ovih mladih u programima zapošljavanja • Mladi će pokretati biznise i raditi u novim industrijama kroz rada biznis HUB-a
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	U skladu sa budžetom Brčko distrikta BiH Izvor: Budžet BDBiH
Period implementacije mjere	2023–2026.
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH • Pododjeljenje za podršku MZ, NVO i UG Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Nevladine organizacije koje se bave programima zapošljavanja i samozapošljavanja
Ciljne grupe	Mladi u dobo od 15 do 30 godina Mladi koji su već pokrenuli svoj biznis sa sredstvima Vlade Brčko distrikta BiH

Socijalna briga o mladima

Pod socijalnom brigom prema mladima podrazumijevamo sistem koji je usmjeren na podsticanje razvoja i socijalnog uključivanja mladih u svim segmentima života, ali i posebno grupa koje zahtijevaju dodatnu podršku i pozornost kako bi adekvatno sudjelovali u društvu i istom doprinosili. U ovom pogledu posebnu je važno stvaranje pretpostavki za uključenost mladih koji su društveno, ekonomski, pravno, kulturno ili na bilo koji drugi način isključeni iz procesa.

Položaj koji pojedinac zauzima u određenoj društvenoj grupi ili društvenoj strukturi na osnovu svog porijekla, ekonomske moći ili ličnih sposobnosti i obrazovanja podrazumijeva socijalni položaj pojedinca (Bešić 2013: 30). Najveći problemi mladih osoba u BiH su socioekonomske prirode uključujući nizak

životni standard, nezaposlenost i nedostatak životne perspektive. Dodatno, za jedan dio mladih položaj je dodatno poljuljan jer pripadaju nekoj od marginaliziranih grupa.

Jedan od najvećih problema mladih u društvu jeste nezaposlenost. Nezaposlenost uzrokuje da mladi ne raspolažu finansijskim sredstvima i to dalje vodi nemogućnošću osamostaljivanja mladih, teže se odlučuju na zasnivanje porodica i roditeljstvo, ne mogu riješiti stambeno pitanje i dr. Također, finansijska nestabilnost utiče i na obrazovanje mladih. S obzirom da nisu u mogućnosti finansirati svoje školovanje, mladi napuštaju obrazovanje prije sticanja kvalifikacije u potrazi za zaposlenjem. Upravo zbog toga, zapošljavaju se u nesigurnim, loše plaćenim, pa i rizičnim poslovima. Mladi nemaju odgovarajući pristup rješavanju svojih egzistencijalnih potreba što dalje utiče ne samo na njihov status, već i na kompletno društvo, a uzrokuje smanjeno samopouzdanje, nedostatak povjerenja u društvo i sistem te nesklad i nestabilnost u ličnom životu.

Svemu navedenom posebno treba posebno istaknuti i mlade koji nemaju jednake mogućnosti u društvu, poput niza marginaliziranih grupa mladih kao npr. mladi sa invaliditetom mladi iz manjinskih zajednica, mladi bez roditeljske/porodične brige, mladi s poteškoćama u razvoju, pripadnici LGBTQI zajednice i drugi.

Pravni okvir

Država Bosna i Hercegovina je na sebe preuzela samo obavezu potpisivanja i ratificiranja međunarodnih dokumenata iz oblasti socijalne zaštite, ali ne i donošenje zakona kojima bi se obavezala da pruža socijalnu zaštitu svojim građanima, pa tako na državnom nivou nemamo nijedan zakon kojim je regulisano ostvarivanje prava iz ovog područja. Ovu obavezu Bosna i Hercegovina prepustila je entitetima i Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Pitanja socijalne zaštite u Brčko distriktu BiH reguliše se sljedećim zakonima:

- Zakon o socijalnoj zaštiti,
- Zakon o dječjoj zaštiti,
- Zakon o porodici,
- Zakona o zaštiti i postupanju s maloljetnicima u krivičnom postupku,
- Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

Institucionalni okvir

Nijedno od devet ministarstava na državnom nivou u svojoj nadležnosti nema oblast socijalne zaštite. Sektor za rad, zapošljavanje, socijalnu zaštitu i penzije Ministarstva civilnih poslova BiH nadležan je za obavljanje poslova i izvršavanje zadaća koji su u nadležnosti Bosne i Hercegovine i koji se odnose na utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti u područjima rada, zapošljavanja, socijalne zaštite i penzija koji se odnose na usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu u područjima rada, zapošljavanja, socijalne zaštite i penzija, a naročito priprema i koordinacija aktivnosti s nadležnim entitetskim tijelima i Brčko distriktom Bosne i Hercegovine.

U Brčko distriktu BiH pitanjima socijalne zaštite se bavi Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge, odnosno Pododjeljenje za socijalnu zaštitu – Centar za socijalni rad. Jednako kao i u drugim oblastima odjeljenje, odnosno pododjeljenje vlade je ujedno i institucija koja se bavi nekim pitanjem. Tako je direktor centra za socijalni rad ustvari šef Pododjeljenja za socijalnu zaštitu, te institucija i funkcija imaju svojevrsnu

dualnu ulogu. Dodatnu brigu o razlikama u društvu vodi i Vijeće nacionalnih manjina Brčko distrikta BiH u skladu sa Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina BDBiH.

Pododjeljenje za socijalnu zaštitu bavi se pitanjima dječije zaštite, socijalne zaštite i psihosocijalne zaštite, odnosno kroz primjenu Zakona o socijalnoj zaštiti, Zakona o dječijoj zaštiti, Porodičnog zakona, Zakona o zaštiti i postupanju s maloljetnicima u krivičnom postupku i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici građanstvu Brčko distrikta BiH pruža se pomoć u rješavanju socijalnih, dječijih i porodičnih prava.

U službi dječije zaštite vrše se poslovi koji se odnose na: rad i zaštitu djece bez roditeljskog staranja, usvojenja, djece s posebnim potrebama, smještaj maloljetnih lica u hraniteljske porodice i ustanove dječije i socijalne zaštite, utvrđivanje prava u skladu sa Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH (dječiji dodatak, majčinski dodatak, pomoć za opremu novorođenčeta, refundacija porodijskog odsustva za zaposlene roditelje – privrednim subjektima) i refundacija naknade plate za drugu polovinu radnog vremena zaposlenom roditelju za pojačanu njegu djeteta do 3 godine života i roditelju djeteta s psihofizičkim smetnjama u razvoju u skladu sa Zakonom o radu Brčko distrikta BiH.

U službi opće socijalne zaštite, zaštite braka i porodice vrše se poslovi koji se odnose na: uređenje porodično-pravnih odnosa između bračnih partnera, roditelja i djece, odnosa između srodnika u bračnoj, vanbračnoj ili usvojeničkoj porodici, te postupci nadležnih organa u vezi sa porodično-pravnim odnosima i utvrđivanje prava po osnovu Zakona o socijalnoj zaštiti ostvarivanje prava na stalnu osnovnu novčanu pomoć, ostvarivanje prava na dodatak za njegu i pomoć od drugog lica, ostvarivanje prava na organizovanu prehranu, ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć, osiguravanje prava na smještaj u ustanovu socijalne zaštite ili u drugu porodicu koja ima za cilj da licu u stanju socijalne potrebe osigura socijalnu zaštitu koja može da obuhvati stanovanje, ishranu, odijevanje, zdravstvenu i drugu njegu, odgoj i osposobljavanje za rad.

U službi psihosocijalne zaštite vrše se poslovi koji se odnose na: rad sa licima s mentalnim poremećajima ili bolestima, starateljstvo nad punoljetnim licima, pokretanje postupka za oduzimanje poslovne sposobnosti, zaštita i postupanje sa maloljetnicima u krivičnom i prekršajnom postupku (žrtve, svjedoci, maloljetna lica koja se nalaze u sukobu sa zakonom), rad i zaštita djece i maloljetnika sa poremećajima u ponašanju (savjetodavni, individualni rad na relaciji pojedinac – porodica), dakle, postupanja koja su u skladu sa Zakonom o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Brčko distrikta BiH.

Dio brige o specifičnim grupama stanovništva u Brčko distriktu BiH vode udruženja od važnosti za Distrikt koji okupljaju oboljele specifičnih bolesti, npr. Udruženje distrofičara i udruženje multiple skleroze u slično.

Brčko distrikt BiH nema javni dom za djecu bez roditeljskog staranje te ovo pitanje rješava u partnerstvu s javnim domovima u drugim dijelovima BiH, a za jedan dio djece i mladih provodi se i program hraniteljstva.

Iako Distrikt posvećuje pažnju socijalnim kategorijama stanovništva, podaci o korištenju socijalnih usluga su zabrinjavajući. Naime, prosječno 8.024 osobe mjesečno koriste (i imaju) prava iz socijalnu zaštite – što implicira da oko 10% stanovništva Distrikta ima jednu od navedenih potreba socijalne usluge. Drugim riječima, u prethodnih 5 godina, u prosjeku oko 2.432 osoba mjesečno prima novčanu naknadu za pomoć i njegu druge osobe, stalnu novčanu pomoć oko 883 osobe prosječno, dok je prosječno 4.242 korisnika

prava na dječiji dodatak (za prosječno 7.930 djece). Sve ovo odaje jednu zabrinjavajuću socijalnu sliku za djecu i mlade u Distriktu.

Jedan od većih problema s kojim se mladi suočavaju jeste otežano stambeno osamostaljivanje, što utiče u na odluke o stupanju u brak i formiranju porodice. Razlozi su naravno ekonomske prirode – cijene stanova su nepristupačne čak i za one mlade porodice koje su relativno ekonomski stabilne jer su krediti koje bi mogli koristiti krajnje nepovoljni. Iako Vlada Brčko distrikta BiH provodi Program subvencioniranja dijela kamata na kupovinu prve nekretnine, program nije primarno namijenjen mladima i ne podržava sve mlade jednako. Odnosno mladi koji nemaju riješeno stambeno pitanje i nisu u prilici kupovati ili graditi nekretninu uz kredit ne mogu koristiti ovaj program.

Ključni problemi mladih u polju socijalne brige

Na osnovi analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH identifikovani su sljedeći problemi za područje socijalne brige o mladima.

1. Nemogućnost stambenog zbrinjavanja

Oko 52% mladih, pogotovo mlade žene, ne mogu doprinijeti kućnom budžetu. Onih koji mogu doprinijeti ali neredovno je oko 15%. Čak 45% mladih žena nije u mogućnosti nikako doprinisiti kućnom budžetu. Kod muškaraca ovaj postotak je nešto niži, ali ipak dosta visok, i iznosi oko 34%. Većina mladih (56%) živi u stanu ili kući koji su u vlasništvu njihovih roditelja. Neadekvatna briga o marginaliziranim mladima.

2. Nepovjerenje mladih u budućnost

Percepcija budućnosti društva u cjelini je negativnija od percepcije lične budućnosti. Oko 31% mladih je u manjoj ili većoj mjeri pesimistično kada je u pitanju budućnost društva. Pojava da mladi budućnost društva vide kao negativniju od lične budućnosti prisutna je u svim istraživanjima o položaju i problemima mladih. Ovo je dodatak na sliku da mladi nemaju dovoljno povjerenja da će se njihovi problemi rješavati sistemski, odnosno ne vjeruju institucijama.

3. Nedovoljna podrška i briga o marginaliziranim grupama mladih

Djeca i mladi, pripadnici marginaliziranih grupa u Brčko distriktu BiH su društveno i sistemski često isključeni.

U skladu s nadležnostima postupanja organa starateljstva, marginalizirane grupe obuhvataju djecu i mlade: pod starateljstvom, koji se nalaze na smještaju u hraniteljskim porodicama i u ustanovama dječije i socijalne zaštite; sa smetnjama u rastu i razvoju, s mentalnim poremećajima; učiniocice, žrtve i svjedoke krivičnih djela; pripadnike nacionalnih manjina.

Većina javnih ustanova nema prilagođen pristup za osobe sa invaliditetom, obrazovanje nije potpuno dostupno djeci i mladima s poteškoćama, trenutna legislativa u polju obrazovanja ne omogućava produženi boravak u školi kako bi zaposlenim roditeljima olakšala svakodnevicu, podrška mladima koji izlaze iz brige nije prepoznata u legislativi Distrikta, a mladi koji imaju višestruke probleme bivaju etiketirani u društvu.

Ako ovome dodamo i pitanje etničkih manjima, iako je izrađena Strategija socijalne uključenosti Brčko distrikta BiH potrebno je ažurnije djelovati kako bi se svim mladima osigurale jednake prilike za razvoj.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
3.1. Nemogućnost stambenog zbrinjavanja mladih	3.1.1. Mladi imaju povećane mogućnosti ostvarivanja stambenog zbrinjavanja	3.1.1.1. Promocija programa subvencioniranja kamate pri kupovini prve nekretnine na mladima pristupačan način 3.1.1.2. Analiza potrebe stambenog zbrinjavanja marginaliziranih mladih
3.2. Nepovjerenje mladih u budućnost društva u kojem žive	3.2.1. Mladi ostaju u Brčko distriktu BiH spremni graditi svoju budućnost, ostvarivati se karijerno i porodično	3.2.1.1. Analiza potreba mladih porodica u Brčko distriktu BiH 3.2.1.2. Informativne aktivnosti o radu Vlade Brčko distrikta BiH prema mladima
3.3. Nedovoljna podrška i briga o marginaliziranim grupama mladih	3.3.1. Mladi, posebno marginalizirani, u Brčko distriktu BiH dobijaju redovnu i adekvatnu stručnu pomoć i podršku od strane zaposlenika obrazovnih ustanova, te se osjećaju sigurno tokom boravka u obrazovnim ustanovama.	3.3.1.1. Analiza potreba i učinkovitosti postojeće podrške marginaliziranih grupa mladih 3.3.1.2. Organizacija aktivnosti za socijalno isključene mlade 3.3.1.3. Uspostavljeni programi podrške marginaliziranim grupama mladih 3.3.1.4. Pružanje učinkovite podrške i novčane pomoći djeci i mladima u stanju socijalne potrebe.

Veza sa strateškim ciljem	SC2. Unaprijeđeni sistemi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informisanja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH
Prioritet	2.1. Mladi Brčko distrikta BiH ostvaruju socijalnu sigurnost kroz stambene i socijalne programe podrške Vlade Brčko distrikta BiH
Naziv mjere	Unapređenje postojećih programa socijalne podrške mladima i stambenog zbrinjavanja mladih
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Kroz aktivnosti predložene mjere Vlada Brčko distrikta BiH će unaprijediti postojeće programe socijalne brige o mladima, posebno razumjeti marginalizirane mlade te podržati stambeno zbrinjavanje mladih. Uz postojeće programe kroz provedbu aktivnosti stambena briga o mladima će biti više prepoznata i predstavljanja javnosti na mladima pristupačan način. Istovremeno mladi će kroz predloženu mjeru ostvarivati viši stepen sigurnosti u društvu. Ovo se posebno odnosi na mlade koji pripadaju marginaliziranim grupama.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Promocija programa subvencioniranja kamate pri kupovini prve nekretnine 2. Analiza potrebe stambenog zbrinjavanja marginaliziranih mladih 3. Analiza potreba mladih porodica u Brčko distriktu BiH 4. Informativne aktivnosti o radu Vlade Brčko distrikta BiH prema mladima 5. Analiza marginaliziranih grupa mladih 6. Organizacija aktivnosti za socijalno isključene mlade 7. Uspostavljeni programi podrške marginaliziranim grupama mladih 8. Pružanje novčane pomoći djeci i mladima u stanju socijalne potrebe.

	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj mladih koji koriste programe stambenog zbrinjavanja	1-5	20
	Broj mladih iz marginaliziranih grupa koji koriste program stambenog zbrinjavanja	1-5	20
	Broj mladih koji sudjeluju u aktivnostima namijenjenih za socijalno isključene mlade	1-5	10
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedba mjere i predloženih aktivnosti će omogućiti mladima jednostavnije osamostaljivanje, zasnivanje porodice i njihov dugoročni ostanak u Brčko distriktu BiH. Uz mjere zapošljavanja i aktivnosti u polju samozapošljavanja provedba ove mjere i pripadajućih aktivnosti će posebno, uz postojeće programe, dati jasnu sliku kakvu podršku trebaju specifične grupe mladih u društvu te započeti stambenu brigu o mladima koji imaju manje mogućnosti i socijalno su isključeni. Kroz predložene aktivnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mladi će imati povećane mogućnosti ostvarivanja stambenog zbrinjavanja • mladi ostaju u Brčko distriktu BiH spremni graditi svoju budućnost, ostvarivati se karijerno i porodično • mladi, posebno marginalizirani, u Brčko distriktu BiH dobijaju redovnu i adekvatnu stručnu pomoć i podršku od strane zaposlenika obrazovnih ustanova, te se osjećaju sigurno tokom boravka u obrazovnim ustanovama. 		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	U skladu sa budžetom Brčko distrikta BiH Izvor: Budžet BDBiH		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	<p>Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge</p> <p>Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF</p>		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Pododjeljenje socijalnu zaštitu Vlade Brčko distrikta BiH 		
Ciljne grupe	Mladi u dobi od 18 do 30 godina		

	<p>Mladi koji pripadaju nekog marginaliziranoj grupi</p> <p>Mladi koji izlaze iz institucionalne brige</p>
--	--

Zdravstvena briga o mladima

Svjetska zdravstvena organizacija, zdravlje definira kao stanje potpunog fizičkog, psihičkog i socijalnog blagostanja, a ne samo odsustvo bolesti ili iznemoglosti. Na osnovi ove definicije, možemo zaključiti da zdravlje nije isključivo problem zdravstvenog sektora. Da bi se u potpunosti osigurala zdravstvena zaštita svih građana, a posebno mladih osoba, potrebno je uključivanje i drugih sektora, prije svega obrazovnog i sektora socijalne zaštite. Mladi, kao posebna skupina društva, zahtijevaju pažnju u očuvanju i unapređenju zdravlja, a bolje zdravlje djece i mladih može se postići samo multisektorskim naporima.

Zdrava djeca i mladi, te stvaranje zdravih navika kod ove populacije kroz preventivne programe je investiranje u budućnost zdravog i razvojnog društva.

Pravni okvir

Pravo na zdravstvenu zaštitu garantirano je mladima kroz različite međunarodne dokumente, poput Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, Međunarodnog sporazuma o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima te Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta. Oblast zdravstva je prema ustavnim rješenjima u Bosni i Hercegovini, u nadležnosti entiteta Republika Srpska, podijeljenoj nadležnosti entiteta i kantona u Federaciji BiH, odnosno u nadležnosti Brčko distrikta BiH.

U Brčko distriktu BiH zdravstvena zaštita je regulisana sljedećim zakonima:

- Zakon o zdravstvenom osiguranju Brčko distrikta BiH,
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti Brčko distrikta BiH,
- Zakon o zaštiti lica s mentalnim poremećajem,
- Zakon o zabrani pušenja i drugih oblika upotrebe duhana i duhanskih proizvoda na javnim mjestima u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Institucionalni okvir

Na državnom nivou politike u oblasti zdravstva uređuju se u okviru Sektora za zdravstvo Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine, u čiju nadležnost spada utvrđivanje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, usklađivanja planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu.

U Brčko distriktu BiH Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge je nadležno za pitanja zdravlja i zdravstvene zaštite. Ovaj odjeljenje izvršava stručne, administrativne i druge poslove iz nadležnosti Vlade koji se odnose na:

- preventivu i zaštitu zdravlja stanovništva i funkcionisanje institucija zdravstvene zaštite Brčko distrikta BiH,
- očuvanje i unapređenje zdravlja građana,
- analizu i praćenje zdravstvenog stanja i zdravstvenih potreba građana Brčko distrikta BiH,

- kreiranje i provođenje politike i strategije zdravstva u cjelini,
- razvoj i unapređenje sistema zdravstvene zaštite i zdravstvenog osiguranja,
- praćenje i provođenje zakona Brčko distrikta BiH u oblasti zdravstva,
- nadzor nad zakonitošću rada zdravstvenih ustanova u Brčko distriktu BiH,
- donošenje planova i programa mjera zdravstvene zaštite,
- izradu programa razvoja zdravstvene djelatnosti,
- međuentitetsku i međunarodnu saradnju u oblasti zdravstvene zaštite,
- unapređenje sistema kvaliteta zdravstvene zaštite,
- planiranje, praćenje i finansiranje zdravstvene zaštite u skladu s posebnim propisima,
- planiranje, izradu i realizaciju programa kapitalnog ulaganja u investicije u sektoru zdravstva,
- izradu plana mreže zdravstvenih ustanova i organizacija zdravstvenog sistema,
- zdravstvenu ispravnost vode, životnih namirnica i predmeta opće upotrebe,
- socijalnu pomoć i zaštitu građana,
- boračka pitanja, ratne vojne invalide i civilne žrtve rata,
- druge poslove iz nadležnosti Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge određene zakonom i drugim propisima.

Odjeljenje za zdravstvo ima sljedeće službe:

- Služba za administraciju i statistiku Odjeljenja,
- Pododjeljenje za javno zdravstvo,
- Pododjeljenje za socijalnu zaštitu – Centar za socijalni rad,
- Služba za boračko-invalidsku zaštitu i civilne žrtve rata.

Kada je riječ o institucijama zdravstva u Brčko distriktu BiH ključne institucije koje nemaju status javne ustanove ima javna zdravstvene ustanova Zdravstveni centar Brčko. Institucije u polju zdravstva mladima Brčko distrikta BiH ne nude nikakve specijalizirane programe zdravstvene zaštite već mladima pružaju zdravstvene usluge kao i ostalim osiguranicima a u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti Brčko distrikta i Zakonu o zdravstvenom osiguranju Brčko distrikta BiH. Ovo znači da mladi, posebno mladi koji nemaju pravo zdravstvenog osiguranja bivaju dodatno marginalizirani u sistemu.

Istraživanje Instituta za razvoj mladih KULT pokazuje Najviše mladih osigurano je preko roditelja (51,8%). Zdravstveno osiguranje koje uplaćuje poslodavac ima oko 20% mladih. U prosjeku, 3,6% mladih ne zna ima li zdravstveno osiguranje, a 4,4% mladih izjavljuje kako nema nikakvo zdravstveno osiguranje. Preko biroa za nezaposlene osigurano je oko 12,2% mladih. Dodatno osiguranje (privatno u BiH ili inostranstvu) ima 3,9% mladih. Pored navedenog „Zdravstveni centar Brčko“ ističe kako se kod vitalno ugroženih pacijenta zdravstvena usluga pruža bez obzira na tip zdravstvenog osiguranja.

Na području Distrikta ne postoje posebni planovi ni programi edukacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju mladih, nema posebnih programa koji u fokus stavlja mentalno zdravlje mladih već mladi mogu koristiti zdravstvene usluge i programe namijenjene svim građanima. Prema navodima Zdravstvenog centra NVO sektor igra ulogu u informisanju mladih. Zdravstveni sistem ne nudi ni programe savjetovanja za zasnivanje porodice.

Ključni problemi u području zdravlja mladih

Na osnovi analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH identifikovani su sljedeći problemi za područje zdravstvene zaštite mladih:

1. Mladi ne odlaze na redovne ljekarske preglede

Prema Analizi istraživanja položaja i potreba mladih oko 27% ih nikada nije izvršilo sistematski pregled, a onih koji se ne sjećaju kada su radili sistematski pregled je oko 23%. Ako ovome dodamo i postotak mladih žena koje u referentnom periodu nisu izvršile ginekološki pregled prepoznaje je ozbiljan problem u zdravstvenom razvoju mladih.

Oko 44% mladih žena iz gradskih sredina i oko 47% žena iz vangradskih sredina izjavljuje kako nikada nije izvršilo ginekološki pregled. Jedan dio mladih nema mogućnost redovnog ljekarskog pregleda i zdravstvene zaštite usljed činjenice da im je radno odnos zasnovan na ugovoru o djelu.

2. Nedostatak edukativnih programa namijenjenih mladima o seksualnom i reproduktivnom zdravlju

Prema informacijama Odjeljenja za javno zdravstvo institucije Distrikta nemaju nikakav poseban program kojima se promoviše odgovorno ponašanje u seksualnom i reproduktivnom zdravlju. Informacije o kontracepcijskim sredstvima i uslugama u polju reproduktivnog zdravlja nisu mladima dostupne na njima pristupačan način.

3. Mladi nisu educirani o zdravim stilovima života

Prema istraživanju su u prosjeku, 35% mladih svakodnevni su pušači, 30% je onih koji puše do 20 cigareta dnevno i 5% onih koji puše više od 20 cigareta dnevno. Uz ovo mladi u Brčko distriktu BiH su prosječni konzumenti i alkohol te nešto manje konzumiraju nargilu. Prema nalazima analize mladi ne poznaju dovoljno svoja prava u polju zdravstva niti usluge koje im se nude.

Prioritet	Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sistemu zdravstvene zaštite i podrške	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
4.1. Mladi nisu informisani i nemaju znanja o značaju zdravog načina života i važnost redovnog ljekarskog pregleda	4.1.1. Smanjen broj hroničnih nezaraznih oboljenja, mladih sa problemima ovisnosti 4.1.2. Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sistema koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe 4.1.3. Olakšane administrativne procedure i lakši pristup mladih zdravstvenom sistemu Brčko distrikta BiH.	4.1.1.1. Pokretanje i provedba informativne kampanje za zdravlje mladih 4.1.1.2. Programi podrške organizacijama koje rade preventivne programe u polju zdravlja 4.1.2.1. Osoblje u zdravstvu educirano o pristupima prilagođenima mladima 4.1.3.1. Uspostavljanje kanala komunikacije o mladima u zdravstvu i sa mladima
4.2. Nedostatak edukativnih programa namijenjenih mladima o seksualnom i reproduktivnom zdravlju Mlade žene ne odlaze na redovne ginekološke preglede	4.2.1. Povećana informiranost mladih o seksualnom zdravlju i stvaranju zdravih porodičnih odnosa 4.2.2. Mladi, posebno mlade žene osviještene i informisane o važnosti redovnih ginekoloških	4.2.1.1. Uspostavljenje kampanje o seksualnom zdravlju mladih i stvaranju zdravih porodičnih odnosa 4.2.1.2. Uspostavljanje redovnih informativnih radionica o porodičnom zdravlju za mlade 4.2.2.1. Informativna kampanja o prevenciji raka grlića materice i raka dojki 4.2.2.2. Informativna i edukativna kampanja o

	pregleda	prevenciji HPV-a 4.2.2.3. Redovne posjete školskih razreda ginekologiji 4.2.2.4. Postavljenje edukativnih postera u sve srednje škole
4.3. Mladi nisu informisani o njima namijenjenim zdravstvenim uslugama	4.3.1. Mladima dostupni zdravstveni servisi na njima pristupačan način Povećano povjerenje mladih u zdravstveni sistem Brčko distrikta BiH 4.3.2. Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sistema koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe	4.3.1.1. Uspostavljanje rubrike Zdravlje mladih na web stranici javnog zdravstva 4.3.1.2. Redovna gostovanja u medijima svih zdravstvenih službi koje u fokusu imaju i zdravlje mladih 4.3.2.1. Edukacija osoblja u zdravstvenim ustanovama o pristupima mladih 4.3.2.2. Saradnja sa organizacijama koje se bave mladima
4.4. Nedovoljna podrška mentalnom zdravlju mladih	4.4.1. Povećana posvećenost svih aktera zdravstvenog sistema i društva u cjelini u vezi sa zaštitom mentalnog zdravlja mladih.	4.4.1.1. Organizovanje edukativnih radionica o važnosti mentalnog zdravlja za mlade od 15 do 30 4.4.1.2. Organizovanje stručnih predavanja o važnosti mentalnog i fizičkog zdravlja kod mladih 4.4.1.2. Organizovanje edukacija za roditelje i stručnjake u obrazovanju kako prepoznati potrebe mladih za zaštitom mladih u mentalnom zdravlju 4.4.1.3. Pripremiti i distribuirati promotivni materijal o postojećim uslugama za zaštitu mentalnog zdravlja djece, mladih i porodice koje vode Centar za socijalni rad i Centar za mentalno zdravlje
Veza sa strateškim ciljem	SC2. Unaprijeđeni sistemi i usluge podrške mladima u polju socijalne brige, informiranja i zdravlja stvaraju bolji ambijent za život mladih Brčko distrikta BiH	
Prioritet	2.2. Mladi prepoznaju važnost i žive zdrave stilove života u kvalitetnom i podržanom sistemu zdravstvene zaštite i podrške	
Naziv mjere	Unapređenje postojećih programa zdravlja za mlade	
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Kroz mjeru za unapređenje zdravlja mladih Vlada Brčko distrikta BiH će provoditi aktivnosti kojima će posebno voditi računa o servisima u polju zdravlja koji su namijenjeni mladima, stvaranju njihovih zdravih navika, te razvoju osoblja u polju zdravlja kako bi adekvatnije odgovorili na potrebe mladih. Zdravlje mladih, posebno dati informisanje i afirmacija mladih u ovom polju osigurat će da mladi na vrijeme prepoznaju svoje potrebe i adekvatno ih rješavaju.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 9. Pokretanje i provedba informativne kampanje za zdravlje mladih 10. Programi podrške organizacijama koje rade preventivne programe u polju zdravlja 11. Osoblje u zdravstvu educirano o pristupima prilagođenima mladima 12. Uspostavljanje kanala komunikacije o mladima u zdravstvu i sa mladima 13. Uspostavljanje kampanje o seksualnom zdravlju mladih i stvaranju zdravih porodičnih odnosa 14. Uspostavljanje redovnih informativnih radionica o porodičnom zdravlju za mlade 	

	<p>15. Informativna kampanja o prevenciji raka grlića materice i raka dojki 16. Informativna i edukativna kampanja o prevenciji HPV-a 17. Redovne posjete školskih razreda ginekologiji 18. Postavljanje edukativnih postera u sve srednje škole 19. Uspostavljanje rubrike Zdravlje mladih na web stranici javnog zdravstva 20. Redovna gostovanja u medijima svih zdravstvenih službi koje u fokusu imaju i zdravlje mladih 21. Edukacija osoblja u zdravstvenim ustanovama o pristupima mladih 22. Saradnja s organizacijama koje se bave mladima 23. Organizovanje edukativnih radionica o važnosti mentalnog zdravlja za mlade od 15 do 30 4.4.1.2. Organizovanje stručnih predavanja o važnosti mentalnog i fizičkog zdravlja kod mladih 24. Organizovanje edukacija za roditelje i stručnjake u obrazovanju kako prepoznati potrebe mladih za zaštitom mladih u mentalnom zdravlju</p>		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	<p>Broj educiranog osoblja u institucijama zdravlja</p> <p>Broj mladih koji provode preventivne preglede</p> <p>Broj mladih koji koriste usluge institucija zdravlja</p> <p>Broj kampanja namijenjenih mladima</p>	<p>0</p> <p>0</p> <p>0</p> <p>Odjeljenje za zdravstvo trenutno ne vodi ovakvu statistiku.</p> <p>0</p>	<p>10</p> <p>10</p> <p>15988</p> <p>10</p>
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedba mjere i predloženih aktivnosti će unaprijediti odnos mladih prema vlastitom zdravlju i informisati mlade o važnostima preventivnih pregleda, te osigurati bolje razumijevanje zdravih stilova života mladih. U konačnici ovo će stvoriti zdravije potentno stanovništvo Distrikta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Smanjen broj hroničnih nezaraznih oboljenja, mladih s problemima ovisnosti • Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog sistema koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe • Olakšane administrativne procedure i lakši pristup mladih zdravstvenom sistemu Brčko distrikta BiH • Povećana informisanost mladih o seksualnom zdravlju i stvaranju zdravih porodičnih odnosa • Mladi, posebno mlade žene osviještene i informisane o važnosti redovnih ginekoloških pregleda • Mladima dostupni zdravstveni servisi na njima pristupačan način • Povećano povjerenje mladih u zdravstveni sistem Brčko distrikta BiH • Mladi Brčko distrikta BiH koriste sve raspoložive resurse zdravstvenog 		

	<p>sistema koji uključuju adekvatne kadrove i stručne službe</p> <ul style="list-style-type: none"> • Povećana posvećenost svih aktera zdravstvenog sistema i društva u cjelini u vezi sa zaštitom mentalnog zdravlja mladih.
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	<p>Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge nema osigurana sredstva u budžetu BDBiH Izvor: Budžet BDBiH</p>
Period implementacije mjere	<p>2023–2026.</p>
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	<p>Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge</p>
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH • Odjeljenje za obrazovanje • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF
Ciljne grupe	<p>Mladi u dobi od 15 do 30 godina</p>

Kultura i sport mladih

Mladi se kulturom i sportom bave na različite načine u društvu od neformalnih grupa koje imaju svoje bendove, bave se grafiti i hip hop kulturom, preko učešća u kulturno-umjetničkim društvima i sportskim udruženjima, rekreativnog sporta do profesionalnih sportskih udruženja. Ovo djelovanje obuhvata konkretne sadržaje koji igraju važnu ulogu u obrazovanju, razvoju i očuvanju tradicije, te stvaranju novih materijalnih i društvenih vrijednosti te utječe na razvoj mladih ljudi.

Djelovanje mladih u kulturi i sportu jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i iznimno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svog identiteta, te rade na svom rastu i razvoju. Populacija mladih od 15 do 30 godina je pod ogromnim uticajem medijskih i ostalih zabavnih programa, društvenih mreža i svih drugih oblika subkulture.

Prema zaključcima 4. svjetskog foruma mladih Ujedinjenih naroda (2001) svi mladi ljudi trebaju imati pravo i mogućnost učestvovanja u socijalnim, kulturnim i sportskim aktivnostima bez obzira na spol, rasu, religiju, socioekonomski status ili mjesto gdje žive. Slobodno vrijeme trebalo bi omogućiti različite oblike zadovoljavanja potreba mladih osoba kroz individualni ili timski rad. Prema tome, mladi ljudi od slobodnog vremena očekuju da im osigura zabavu, druženje, učenje novih vještina te priliku da budu aktivni u životu svoje lokalne zajednice. Aktivnosti i prostor slobodnog vremena na taj način postaju važno sredstvo za osnaživanje mladih, ali i područje realizacije interesa svake mlade osobe ili grupe mladih.

U ovom dijelu Strategije dijelom je obrađena i uloga mladih u turističkom razvoju Brčko distrikta BiH s obzirom da je Distrikt turistički potencijal čije prednosti Vlada Brčko distrikta BiH pokušava unaprijediti kroz rad istog odjela koji se bavim sportom i kulturom. Mladi sa druge strane mogu biti i često jesu pokretači turističkog razvoja.

Pravni okvir

Područje kulture je prepuštene entitetskim ministarstvima odnosno nadređenom odjeljenju Vlade Brčko distrikta BiH. U području kulture, još uvijek nije usvojen odgovarajući zakonski akt koji bi uredio ovu oblast što stvara izvjesne poteškoće u oblasti kulture. Nedostatak propisa i jasne politike su samo manifestacije zanemarivanja ove društvene djelatnosti, a posebno mladih u ovom polju.

Kada je riječ o sportu i turizmu tu je pravni okvir zasnovan na dva zakona u Brčko distriktu BiH i to:

- Zakon o turističkoj djelatnosti,
- Zakon o sportu u Brčko distriktu BiH.

Institucionalni okvir

U Bosni i Hercegovini oblast kulture i sporta je decentralizirano uređena. Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture. Na nivou entiteta postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i sporta i to u Republici Srpskoj Ministarstvo prosvjete i kulture, a u Federaciji BiH Ministarstvo kulture i sporta.

U Brčko distriktu BiH pitanjima sporta i kulture bavi se Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu, odnosno Pododjeljenje za turizam, sport i kulturu.

Pododjeljenje za turizam, kulturu i sport obavlja sve poslove iz djelokruga rada vezanih za pozorišta, galerije, kulturna udruženja, manifestacije i biblioteku, sport i turizam, kao i druge poslove iz nadležnosti određene zakonom i drugim propisima, kao što su:

- izrada normativnih akata iz oblasti turizma, kulture i sporta,
- sagledavanje, stručna obrada i prezentacija turističke ponude Brčko distrikta BiH,
- stalno praćenje stanja u oblasti turizma, kulture i sporta, analiza i predlaganje mjera za unapređenje istog,
- racionalizacija mreže sportskih klubova u istim sportovima,
- izrada i implementacija kriterija za raspodjelu pomoći sportskim klubovima,
- osiguranje materijalno-tehničkih i prostornih uslova za rad sportskih kolektiva Distrikta u saradnji sa Uredom za upravljanje javnom imovinom,
- nabavka neophodne sportske opreme i sportskih rekvizita,
- omogućavanje nesmetanog odvijanja takmičenja za sve sportske klubove Distrikta,
- organizovanje sportskih manifestacija međunarodnog i državnog značaja,
- omogućavanje stručnog usavršavanja sportskih djelatnika,
- omogućavanje rada na sprečavanju nasilja na sportskim terenima,
- osiguranje pomoći pojedincima koji se bave sportom,
- osiguranje pomoći rekreativcima,

- osiguranje rada kulturnih centara (Gradska biblioteka, Umjetnička galerija, Dom kulture),
- izrada i implementacija kriterija za raspodjelu pomoći kulturnim društvima,
- osiguranje materijalno-tehničkih i prostornih uslova za rad svih kulturnih društava Distrikta,
- organizovanje kulturnih manifestacija međunarodnog, državnog, regionalnog i lokalnog značaja,
- omogućavanje stručnog usavršavanja djelatnika u kulturi,
- izdavačka djelatnost,
- pomoć pojedincima,
- omogućavanje korištenja prostora i opreme i za druge potrebe u saradnji sa Uredom za upravljanje javnom imovinom.

Posebni zadaci Pododjeljenja u oblasti turizma su:

- predlaganje sistemskih mjera i mjera tekuće ekonomske politike za ostvarivanje zadataka utvrđenih planskim i drugim aktima u oblasti turizma, ugostiteljstva i lova;
- praćenje stanja i kretanja u turizmu, ugostiteljstvu i lovu (organizovanost, promet, kapaciteti, cijene, kvalitet usluga, snabdjevenost, investicije);
- izrada i realizacija razvojnih programa kulturno-manifestacionih i sportsko-rekreativnih dešavanja, a koji mogu doprinijeti razvoju turizma, ugostiteljstva i lova;
- učestvuje u izradi propisa od interesa za unapređenje kulturno-manifestacionog, sportsko-rekreativnog, tranzitnog, seoskog, eko i drugih oblika turizma;
- saradnja sa sportskim i kulturnim institucijama Brčko distrikta BiH i šire s ciljem komplementarnog povezivanja turizma i lova.

Iako nema pravnog okvira za djelovanje u kulturi, u prosjeku, oko 400 udruženja u svojoj registraciji imaju neku vrstu sportsko-turističke i/ili kulturne djelatnosti, u širokom rasponu od profesionalnih sportskih klubova do amaterskih udruženja, interesnih organizacija i grupa ljubitelja određenih turističkih, sportskih i/ili kulturnih segmenata u društvu. Najzastupljeniji sportovi su fudbal, košarka, rukomet, odbojka, vodeni sportovi (kajak-kanu, ribolov), borilački sportovi te planinarenje. Stanje sportske infrastrukture na području Distrikta u svim oblastima profesionalnog sporta skoro nikako ne zadovoljava međunarodne i evropske standarde, što je posebno izraženo u nekoliko grupnih sportova, kao što je odbojka – s obzirom da je nekoliko svjetski poznatih ženskih i muških odbojkaških klubova upravo iz Brčko distrikta BiH. Tokom prethodne godine (2019. godine), ukupno 5.292.026,76 KM je isplaćeno za 395 ovakva udruženja, a tokom 2018. godine ovaj iznos je bio nešto manji, 4.454.672,11 KM za ukupno 371 udruženje.

Ovo odjeljenje je u programu finansiranja sporta, kulture i turizma od ukupno 2.095.400 KM podržao razvoj sporta kroz 1.189.000 KM kako kroz redovan rad sportskih klubova tako i takmičarske sezone u različitim sportovima. Dominantna struktura korisnika ovih sredstava su upravo mladi do 30 godina koji se kroz različite selekcije takmiče na različitim nivoima u BiH. Mladi sportisti su motivisani na aktivno bavljenje sportom i kroz organizaciju izbora sportiste godine, a naročito u kategorijama najbolji mladi sportaš kao i najbolji klupski omladinski pogon. Podrška mladima odražava se i kroz ulaganje u kulturu u iznosu većem od 400.000 KM (što podrazumijeva redovan rad kulturno-umjetničkih društava kao i grantovi nacionalnim društvima).

Institucije kulture, koje opet nemaju puni pravni status javne ustanove, u Brčkom su: Dom kulture, biblioteka, umjetnička galerija, gradski muzej, muzička škola, te centri za kulturu koji rade kroz

nacionalna kulturno-umjetnička društva Preporod, Prosvjeta i Napredak. Veća seoska naselja također imaju dvorane u kojima se održavaju kulturni, sportski i drugi sadržaji.

Brčko distrikt BiH provodi nekoliko kulturnih i/ili turističkih manifestacija za koje izdvaja značajna finansijska sredstva (primjer je Susret kazališta/pozorišta, Savski cvijet ili Zimski sajam) koji doprinose razvoju kulture, tradicije, i na kraju turizma.

U polju sporta broj dvorana već duži niz godina nije dovoljan za potrebe stanovništva, te se školske sale koriste i za rekreativni sport i sportska takmičenja. Brčko već godinama radi na rekonstrukciji gradskog stadiona. Ni u polju sporta ni u polju kulture nema planskog i strateškog pristupa i djelovanja, a mladi u ove procese, ako ih ima, nisu nikako uključeni.

Ključni problemi u području sporta, kulture i turizma

Na osnovi analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH identifikovani su sljedeći problemi mladih za područje kulture i sporta.

1. Mladi, posebno mlade žene, ne bave se dovoljno sportom

Mladi su općenito više zadovoljni nego nezadovoljni kada je u pitanju podrška lokalnih vlasti sportu, no najviše je onih koji biraju neutralne odgovore. Na pitanje o tome koliko sati dnevno su bile posvećene bavljenju sportom ili rekreacijom u referentnih sedam dana, oko 44% žena odgovorilo je kako se nisu nikako bavile sportom. Kod muškaraca ovaj odgovor iznosi oko 34%. Mladi koji se bave sportom najčešće se bave ekipnim sportovima kada je riječ o muškarcima te fitnessom kada je riječ o ženama.

Oko 49% djevojaka i 41% muškaraca Brčko distrikta BiH ne bavi se rekreativnim ili sportskim aktivnostima.

Iz rezultata o učestalosti bavljenjem rekreativnim i sportskim aktivnostima može se primijetiti kako muškarci posvećuju više pažnje redovnim fizičkim aktivnostima nego što je to slučaj s djevojkama. Oko 6% muškaraca sportom ili rekreacijom bavi se svaki dan, oko 25% ih to radi dva do tri puta sedmično, a jednom sedmično oko 17%.

2. Nedovoljna angažiranost mladih u sadržajima kulture i umjetnosti

Iako su načelno zadovoljni kulturom u Brčko distriktu BiH najveći broj mladih zapravo bira neutralne odgovore na pitanja o kulturi. Istovremeno mladi izjavljuju kako nemaju nikakav uticaj i ne sudjeluju u razvoju kulturnog sadržaja. Ne postoji medijski prostor kroz koji bi se mladi više promovirali.

3. Nedovoljna zastupljenost mladih u vršenju usluga turističkih vodiča u Brčko distriktu BiH

Pododjeljenje vrši obuku za turističke vodiče i razvoj turizma u Brčko distriktu BiH te radi na razvoju turističkih lokaliteta u cijelom Distriktu. Mladi su vrlo malo ili nikako upoznati sa ovim aspektom kulture i turističkim potencijalom koje Brčko ima.

4. Nedovoljna prepoznatljivost i promocija talentiranih mladih angažiranih u kulturi i sportu

Iako Brčko distrikt BiH organizuje niz kulturnih i sportskih manifestacija te je i domaćin nekim sadržajima koje se organizuju na višim razinama mlade koji aktivno predstavljaju Distrikt i BiH na međunarodnim takmičenjima i manifestacijama ne prepoznaje posebno. Također, ne postoji program za prepoznavanje i razvoj talenta za mlade.

Prioritet	Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti

5.1. Mladi, posebno mlade žene, ne bave se dovoljno sportom	5.1.1. Mladima, posebno mladim ženama promovisani i dostupni programi rekreativnog sporta	5.1.1.1. Uspostavljanje programa sportskog ljeta na Ficibajeru 5.1.1.2. Informativna kampanja rekreativnom sportu i zdravim stilovima života mladih
5.2. Nedovoljna angažovanost mladih u sadržajima kulture i umjetnosti	5.2.1. Uključivanje mladih u izbor kulturnih i sportskih sadržaja u Brčko distriktu BiH	5.2.1.1. Javni poziv mladima za prijedloge u pripremi kulturnih manifestacija Distrikta
5.3. Nedovoljna zastupljenost mladih u vršenju usluga turističkih vodiča u Brčko distriktu BiH	5.3.1. Mladi educirani za obavljanje usluga turističkog vodiča 5.3.2. Mladi prepoznaju i promoviraju turističke potencijale Brčko distrikta BiH	5.3.1.1. Kreiranje i provedba obuka (15) mladih za turističkog vodiča 5.3.2.1. Organizacija izleta sa školama i mladim vodičima na najvažnije lokalitete Distrikta
5.4. Nedovoljna prepoznatljivost i promocija talentiranih mladih angažovanih u kulturi i sportu	5.4.1. Podrška sportu i kulturi mladih kroz učešće međunarodnim i regionalnim revijalnim i takmičarskim okupljanjima	5.4.1.1. Uspostavljanje podrške mladima pojedincima za predstavljanje Distrikta i BiH na sportskim i kulturnim događajima u regiji i šire.

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama		
Prioritet	3.2. Mladi Brčko distrikta BiH imaju pristup kvalitetnim kulturnim, umjetničkim i sportskim sadržajima kao kreatori i korisnici		
Naziv mjere	Unapređenje kulturnog i sportskog sadržaja Distrikta kroz uključivanje mladih		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	<p>Kroz mjeru za unapređenje kulturnog i sportskog sadržaja Distrikta mladima će biti omogućeno da se educiraju, konzumiraju kulturni i sportski sadržaj u čijem kreiranju učestvuju. Pored trenutnih i postojećih programa, mjera i aktivnosti koje Distrikt provodi u polju kulture i sporta ove aktivnosti će omogućiti veću uključenost mladih, podršku trenutnim sadržajima te promociju rekreativnog sporta i kulturno-turističkih sadržaja Distrikta.</p> <p>Aktivnosti koje mjera podrazumijeva su:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uspostavljanje programa sportskog ljeta na Ficibajeru • Informativna kampanja rekreativnom sportu i zdravim stilovima života mladih • Javni poziv mladima za prijedloge u pripremi kulturnih manifestacija Distrikta • Kreiranje i provedba obuke za turističkog vodiča • Organizacija izleta sa školama i mladim vodičima na najvažnije lokalitete Distrikta • Uspostavljanje podrške mladima pojedincima za predstavljanje Distrikta i BiH na sportskim i kulturnim događajima u regiji i šire. 		
Indikatori za praćenje	Indikatori (izlaznog	Polazne	Ciljne

rezultata mjere	rezultata)	vrijednosti	vrijednosti
	Broj mladih koji učestvuju u projektima kulture	15	30
	Broj mladih koji koriste rekreativni sportski sadržaj	30	500
	Broj aktivnosti koje vode i provode mladi u polju sporta i kulture	40	80
	Broj educiranih turističkih vodiča	10	20
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Provedba za unapređenje sportskih i kulturnog sadržaja i programa Distrikta će omogućiti veću uključenost mladih u kreiranju, ali i prisutnost mladih u provedbi ovih programa. Istovremeno mladi će biti prepoznati kao važan akter za razvoj kulture, sporta i turizma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • mladi, posebno mlade žene prepoznaju i imaju dostupne programe rekreativnog sporta • mladi uključeni u izbor kulturnih i sportskih sadržaja u Brčko distriktu BiH • mladi educirani za turističkog vodiča • mladi prepoznaju, promovišu i koriste turističke potencijale Brčko distrikta BiH • mladi učestvuju u međunarodnim i regionalnim revijalnim i takmičarskim okupljanjima 		
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	izvor: budžet bdbih 50.000 km godišnje		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje privredni razvoj, sport i kulturu Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Nevladine organizacije i polju kulture i sporta 		
Ciljne grupe	Mladi u dobi od 15 do 30 godina		

Aktivizam mladih (učešće, volontiranje, mobilnost i informisanje)

Iako mladi dosta svog vremena posvećuju formalnom obrazovanju i izvršavanju školskih i fakultetskih obaveza, a adolescenti dosta vremena posvećuju učenju i školi te izvršavanju raznih obaveza, mladi dosta vremena posvećuju svom slobodnom vremenu. Kroz slobodne aktivnosti i slobodno vrijeme djeca i mladi uče o svojoj okolini, stiču razne socijalne vještine i istražuju različite vršnjačke, porodične i društvene uloge te su stoga jedan od neizostavnih faktora kod oblikovanja ličnosti.

Pored profesionalnog i rekreativnog bavljenja kulturom i sportom mladi svoje slobodno vrijeme provode i kroz aktivnosti organizacija civilnog društva, volontirajući ili učestvujući u aktivnostima različitih organizacija. Aktivizam, učešće, mobilnost i volontiranje jesu jedan od načina za sticanje takozvanih društvenih vještina mladih. Uz formalno obrazovanje, sudjelovanje u sportskim i kulturnim sadržajima mlade se kroz ovaj vid slobodnog vremena nadograđuju vještine i znanja važna za aktivno djelovanje u zajednici.

U Evropskoj povelji o učešću mladih u životu na općinskom i regionalnom nivou se navodi da je aktivno učešće mladih ljudi u odlukama i aktivnostima na lokalnim i regionalnom nivou od ključne važnosti za stvaranje društva veće demokratije, inkluzije i napretka.

Iako su mladi aktivni i u političkim subjektima, drugim udruženjima i institucijama te učestvuju u programima koji promoviraju volontiranje, mobilnost i saradnju ipak nisu dovoljno zastupljeni u procesima donošenja odluka i rijetko koriste mehanizme namijenjene za to.

Pravni okvir

Ustav BiH navodi da ovlaštenja koja Ustavom BiH nisu izričito dodijeljena institucijama BiH, pripadaju entitetima. To je slučaj i s pitanjima mladih nad čijim pitanjima nadležnost imaju entitetska ministarstva.

Danas na teritoriji BiH imamo tri zakona koja regulišu prava mladih, i to Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima FBiH), Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Zakon o omladinskom organizovanju RS) te Zakon o mladima Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon o mladima BDBiH). Sva tri zakona, pored toga što naglašavaju važnost poštivanja ljudskih i građanskih prava mladih, definišu dodatna prava za mlade u društvu.

Pitanja mladih u Brčko distriktu BiH regulisana su:

- Zakonom o mladima Brčko distrikta BiH,
- Zakonom o volontiranju Brčko distrikta BiH.

Institucionalni okvir

Pitanja mladih u Bosni i Hercegovini su u nadležnosti entiteta i Brčko distrikta BiH. Koordinaciju nad ovim pitanjima vodi Ministarstvo civilnih posla BiH kroz djelovanje i rad Odsjeka za mobilnost i mlade u sektoru za obrazovanje ovog ministarstva.

Za pitanja mladih u Brčko distriktu BiH nadležan je Odjeljenje za stručne i administrativne poslove, odnosno Pododjeljenje za podršku MZ, NVO i UG.

Od usvajanja Zakona o mladima 2017. Brčko distrikt BiH je ispunio niz zakonskih mehanizama prema mladima i to:

- Službenik za mlade je sistematizacijom radnog mjesta u Odjeljenju za stručne i administrativne poslove postojao i prije usvajanje zakona,
- Spisak omladinskih udruženja se u skladu sa Zakonom o mladima bio je osnova za osnivanje Vijeća/Savjeta mladih BD. Šef Odjeljenja za stručne i administrativne poslove donio Odluku o vođenju registra omladinskih organizacija Brčko distrikta BiH, broj: 48-000952/17 od 21. 9. 2017. godine, s obrascem prijave za upis u registar omladinskih organizacija, potvrde o upisu u registar i upisnog lista, kao i Odluku, broj: 05-01.3-001289/10, broj akta: 02-1145SB-0042/17 od 29. 6. 2017. godine, o kriterijima za upis u registar omladinskih organizacija Brčko distrikta BiH,
- Vijeće/savjet mladih Brčko distrikta BiH je osnovano po usvajanju Zakona i trenutno ima 13 organizacija članica,
- Komisija za mlade kao stalna komisija Skupštine Brčko distrikta BiH postojala je i prije usvajanja Zakona o mladima, a sada djeluje u skladu sa Zakonom. U komisiji nema predstavnika mladih iz lokalnog Vijeća/Savjeta mladih.
- Grantovi i podrška omladinskim projektima u Distriktu postoje od osnivanja Distrikta. Ukupni iznos koji se izdvaja godišnje nije mali, te se dodjeljuje u skladu Zakonom o udruženjima i fondacijama Brčko distrikta BiH i Zakonom o izvršenju budžeta.
- Omladinski centar, objekt površine od oko 1.200 m² koji se daje besplatno na korištenje omladinskim i drugim organizacijama za realizaciju njihovih programskih i projektnih aktivnosti. Objekt je počeo s radom 2004. godine.

Pododjeljenje za podršku MZ, NVO i UG se zvanično bavi pitanjima mladih i upravlja radom Omladinskog centra. Iako nema status javne institucije Omladinski centar Brčko distrikt BiH igra veliku ulogu u regulisanju pitanja mladih. Pored Omladinskog centra za jedan dio prigradskih i ruralnih naselja pitanjima mladih se kroz rad Mreže omladinskih klubova bave i mjesne zajednice.

Budžetom Brčko distrikta BiH za 2019. godinu predviđena su sredstva mjesnim zajednicama učesnicama u Projektu „Mreža omladinskih klubova“ s namjenom „Redovan rad omladinskog kluba“ u iznosu od 2.900,00 KM. Sredstva su planirana za 25 mjesnih zajednica i to:

Mjesna zajednica „Bijela“, Mjesna zajednica „Brka“, Mjesna zajednica „Bukvik“, Mjesna zajednica „Buzekara“, Mjesna zajednica „Brezovo Polje“. Mjesna zajednica „Donji Brezik“, Mjesna zajednica „Dubrave“, Mjesna zajednica „Gluhakovac“, Mjesna zajednica „Grbavica“, Mjesna zajednica „Grčica“, Mjesna zajednica „Gredice I“, Mjesna zajednica „Ivici“, Mjesna zajednica „Maoča“, Mjesna zajednica „Omerbegovača“, Mjesna zajednica „Palanka“, Mjesna zajednica „Potočari“, Mjesna zajednica „Rašljani“, Mjesna zajednica „Ražljevo“, Mjesna zajednica „Skakava Gornja“, Mjesna zajednica „Slijepčevići“, Mjesna zajednica „Stari Rasadnik“, Mjesna zajednica „Štrepci“, Mjesna zajednica „Vitanovići“, Mjesna zajednica „Vučilovac“ i Mjesna zajednica „Krbeti“.

Mjesne zajednice „Buzekara“ i „Donji Brezik“ nisu preuzele sredstva u 2019. godini, zbog dostavljanja finansijskih izvještaja nakon predviđenog roka 30. 9. 2019. za 2018. godinu, te mjesne zajednice nisu mogle biti isplaćene za planirana sredstva u 2019. godini.

Mjesna zajednica „Vučilovac“ u 2019. godini nije preuzela sredstva zbog procedure promjene rukovodstva koju nisu završili u kalendarskoj 2019. godini.

Tabelarni prikaz aktivnosti omladinskih klubova u 2019. godini

Red. br.	NAZIV MJESNE ZAJEDNICE	PLANIRANE AKTIVNOSTI U OMLADINSKOM KLUBU	FINANSIJSKI PLAN UTROŠKA SREDSTAVA
1.	Mjesna zajednica „Bijela“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, likovne radionice, informatičke radionice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
2.	Mjesna zajednica „Brka“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
3.	Mjesna zajednica „Bukvik“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, kreativne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
4.	Mjesna zajednica „Brezovo Polje“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, filmske radionice, likovne radionice, muzičke radionice, plesne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
5.			Prema finansijskom planu

	Mjesna zajednica „Dubrave“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
6.	Mjesna zajednica „Gluhakovac“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, likovna sekcija, informatička sekcija, strani jezici, plesna sekcija.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
7.	Mjesna zajednica „Grbavica“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, informatičke radionice, radionica pričaonica, sportske aktivnosti, jezičke radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
8.	Mjesna zajednica „Grčica“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, pričaonice, vanjske aktivnosti, saobraćajna kultura, novinarska radionica, sportske aktivnosti, edukativne radionice (engleski jezik).	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
9.	Mjesna zajednica „Gredice I“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: radionice igraonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, jezičke radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za

			radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
10.	Mjesna zajednica „Ivici“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, radionice pomoć prijatelju sportske aktivnosti, njemački jezik.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
11.	Mjesna zajednica „Maoča“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, sportske aktivnosti, likovne radionice, školski predmeti, plesne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
12.	Mjesna zajednica „Omerbegovača“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, vanjske aktivnosti, ekološke radionice, sportske aktivnosti, informatičke radionice edukativne radionice (njemački jezik).	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
13.	Mjesna zajednica „Palanka“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, informatička radionice, plesna radionice, sportske radionice, dramske radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
14.		Omladinski klub radi četiri dana u	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je

	Mjesna zajednica „Potočari“, Brčko distrikt BiH	sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, informatička sekcija, strani jezici, plesna sekcija.	2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
15.	Mjesna zajednica „Rašljani“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
16.	Mjesna zajednica „Ražljevo“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, informatičke radionice, strani jezici.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
17.	Mjesna zajednica „Skakava Gornja“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne pričaonice, radionice, jezičke radionice, informatičke radionice, sportske aktivnosti.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
18.	Mjesna zajednica „Slijepčevići“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, održavanje radionica vanjskih slobodnih aktivnosti, sportske aktivnosti, informatičke radionice, edukativne radionice (njemački jezik i školski predmeti).	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)

19.	Mjesna zajednica „Stari Rasadnik“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, plesne radionice, dramske radionice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, strani jezici.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
20.	Mjesna zajednica „Štrepci“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice, informatičke radionice, strani jezici.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
21.	Mjesna zajednica „Vitanovići“ Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: kreativne radionice, pričaonice, sportske aktivnosti, edukativne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)
22.	Mjesna zajednica „Krbeti“, Brčko distrikt BiH	Omladinski klub radi četiri dana u sedmici. Predviđene aktivnosti su: likovne sekcije, kreativne radionice, sportske aktivnosti, informatičke radionice, strani jezici, plesne radionice.	Prema finansijskom planu utroška sredstava u iznosu od 2.900,00 KM predviđeno je 2.100,00 KM za naknade rada dva omladinska radnika, odnosno po 1.050,00 KM. Preostala sredstva planirana su za kupovinu materijala za radionice i nepredviđene troškove (električna energija, porez na uplate rada omladinskim radnicima...)

Mjesna zajednica „Skakava Gornja“ je u 2020. godini podnijela zahtjev za prestanak rada omladinskog kluba zbog lošeg stanja prostorija u kojem se isti nalazi. Prema izjavi predsjednika mjesne zajednice prostorije nisu sigurne za boravak jer su u ruševnom stanju.

Pored mehanizama koji proizlaze iz Zakona o mladima Vlada Brčko distrikta BiH donijela je još odluka kojima uređuje i podržava razvoj omladinskog sektora i podržava stvaranje ambijenta za bolje i kvalitetno učešće mladih u procesima donošenja odluka.

Vlada Brčko distrikta BiH donijela je i Odluku o osnivanju Vijeća za saradnju Vlade Brčko distrikta BiH sa nevladinim organizacijama Brčko distrikta BiH, broj: 05-000374/17 od 27. 11. 2017. godine, kao savjetodavnog tijela Vlade koje se osniva radi jačanja saradnje s nevladinim organizacijama, a potpisan je i Sporazum o saradnji između Vlade Brčko distrikta BiH i nevladinih organizacija u Brčko distriktu BiH, broj: 05-000374/17 od 6. 6. 2017. godine kao politički dokument kojim se utvrđuju zajedničke vrijednosti, principi, načela i prioriteti saradnje između Vlade i nevladinog sektora, kojem je pristupio i značajan broj omladinskih organizacija.

Zakonom o volontiranju Brčko distrikta BiH („Službeni glasnik Brčko distrikta BiH“, broj 34/18) na sveobuhvatan način je regulisana oblast volontiranja u Brčkom, što je veoma značajno za mlade budući da se u ulozi volontera u najvećem broju slučajeva pojavljuju upravo mladi. Bitno je naznačiti je kako prema ovom zakonu organizator volontiranja mogu biti i udruženja i fondacije registrirana na području Bosne i Hercegovine. Pitanja volontiranja i promocije volontiranja tretira i Strategija razvoja Brčko distrikta BiH kroz uvođenje promociju volontiranja, uvođenje gradske nagrade volontera godine i organizatora volontiranja.

Ključni problemi u području aktivizma, volontiranja i učešća mladih

Na osnovi analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH, i održanog Dijaloga s mladima identifikovani su sljedeći problemi mladih za područje aktivizma, volontiranja i učešća mladih.

1. Nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka

Mladi ne poznaju dovoljno načine na koji mogu uticati na procese donošenja odluka, ne poznaju rad krovnog tijela mladih, mehanizama koji su za isključivanja građana na raspolaganju svima, ne djeluju u mjesnim zajednicama i ne pokazuju veliki interes za uključivanje.

Od postotka mladih koje politika zanima, najviše je onih koje zanima politika na nivou lokalne zajednice (34,7%) te politika na nivou BiH (34,2%). Posebnu pažnju potrebno je obratiti na oko 65% mladih koje ne zanima politika na lokalnom nivou, s obzirom na činjenicu da se većina odluka značajnih za život mladih ljudi donosi upravo na ovom nivou vlasti. Oko 44% mladih mišljenja je kako nema nimalo ili ima vrlo malo utjecaja na donošenje odluka na lokalnom nivou.

Na kraju krovno tijelo mladih, Vijeće/Savjet mladih nije uključeno u rad Komisije za pitanja mladih Skupštine Brčko distrikta BiH.

2. Nepostojanje načina evidencija i vrjednovanja volonterskog staža kod mladih u Brčkom

Iako je Zakon o volontiranju Brčko distrikta BiH usvojen on ne prepoznaje poseban način vrednovanja i evidencije volonterskog iskustva. Ovo je u entitetskim zakonima riješeno volonterskog knjižicom. Nedostatak evidencije volonterskog iskustva dovodi mlade u nepovoljan položaj na akademskoj sceni i tržištu rada jer prepoznatljivost stečenog iskustva je svedena na potvrde uglavnom nevladinih organizacija.

Oko 24% mladih učestvovalo je u nekoj organizovanoj volonterskoj aktivnosti u referentnih godinu dana. Kada govorimo o organizovanim volonterskim aktivnostima u sklopu škole ili fakulteta, oko 43% mladih iz gradskih sredina i oko 23% mladih iz vangradskih sredina navodi kako u okviru njihove škole/fakulteta ne postoji neka vrsta organizovanog volonterskog rada s djelovanjem unutar ili van škole/fakulteta. Da takve aktivnosti postoje izjavljuje u prosjeku oko 14% mladih, a da im nije poznato postoji li organizovana

volonterska aktivnost u okviru formalnog obrazovanja koje pohađaju navodi oko 13% mladih. Sve ovo umanjuje popularnost volonterskog i društvenog angažmana mladih u zajednici.

3. Neprepoznavanje Vijeća/Savjeta mladih BD kao udruženja od značaja za Brčko distrikt BiH

Prema Zakonu o mladima Vijeće/Savjet mladih je krovna organizacija omladinskih udruženja u Brčko distriktu BiH i kao takvo učestvuje u kreiranju politika, programa i strategija za mlade u saradnji sa zakonodavnim tijelima. Zakon mladima BDBiH govori kako se Vijeće/Savjet mladih osniva više od 50% (pedeset posto) omladinskih organizacija u skladu sa Zakonom o udruženjima građana, te čije rukovodstvo čini 2/3 mladih. Iako za pitanja mladih, koji uključuje i rad krovnog tijela mladih, postoji poseban zakon, rad krovnog tijela mladih Zakonom o izvršenju budžeta je izgubilo posebnosti za finansiranje tekućih troškova te mora proći grant proceduru kao i svako drugo udruženje koje aplicira za korištenje granta Vlade Brčko distrikta BiH. Nakon osnivanja Vijeća/Savjeta mladih ovo nije bio slučaj te je udruženje dobijalo direktni operativni grant za svoj rad. Ovaj problem je već ranije kroz Akcioni plan 2020–2022. prepoznalo i Vijeće/Savjet mladih Brčko distrikta BiH.

4. Mreža omladinskih klubova i susreti mladih nisu prepoznati kao program od značaja za Brčko distrikt BiH

Iako Vlada Brčko distrikta BiH od 2007. redovno finansira mjesne zajednice u kojima djeluju omladinski klubovi i PRONI Centar za omladinski razvoj ulaže dodatne napore u organizaciji i edukaciji volontera u mjesnim zajednicama, a ovaj program uključuje veliki broj mladih posebno iz prigradskih i ruralnih naselja, ovaj program još nije prepoznat kao program od značaja za Brčko distrikta BiH. Prilike koje ovaj program pruža mladima su višestruke od razvoja društvenih vještina i kompetencija, preko veće uključenosti mladih u rad i djelovanje u zajednici, te prepoznatljivosti Distrikta Brčko kao zajednice koja ima unikatni program namijenjen mladima.

5. Mladi nemaju adekvatnu podršku za mobilnost kroz neformalno obrazovanje, omladinske i studentske razmjene

Kao i u drugim dijelovima BiH i mladi Brčko distrikta BiH imaju visok interes za odlazak iz lokalne zajednice i BiH privremeno ili za stalno. Također jedan dio mladih pokazuje interes za mobilnost u drugim oblicima. Kada se radi o organizovanim putovanjima, mladi su uključeni u studentske razmjene (1,8%), ljetne škole (3,6%), volonterske kampove (12,4%), škole u prirodi (5,2%), studijska putovanja (9,3%), ekskurzije unutar entiteta (14,8%), ekskurzije u drugi entitet (21,8%) i ekskurzije u inozemstvo (17,4%). Mobilnost mladih nije posebno prepoznata kao prilika za mlade niti se posebno tretira kroz postojeće programe Vlade Brčko distrikta BiH. Jedino sportisti i mladi u području kulture imaju svojevrsnu podršku za odlazak na takmičenja u i izvan BiH.

6. Mladi nisu adekvatno i dovoljno informisani o postojećim programima

Mladi se najviše informišu putem interneta i televizije. Oko 85% mladih internet koristi svaki dan, a oko 14% skoro svaki dan. Oko 38% mladih gleda TV svakodnevno, a 23% nekoliko puta sedmično.

Kada govorimo o korištenju interneta, za pristup internetu mladi najčešće koriste pametne telefone (91,7%). Instagram je najčešće posjećivana društvena mreža, jer skoro 77% mladih navodi kako Instagram posjećuje svakodnevno, a oko 8% nekoliko puta sedmično. Zatim dolazi YouTube sa skoro 67% mladih koji ga posjećuju svakodnevno i oko 28% mladih koji to rade skoro svaki dan. Facebook ima sličnu učestalost posjećivanja kao i YouTube, s oko 65% mladih koji ovu mrežu posjećuju svakodnevno i 21% mladih koji Facebook posjećuju dva do četiri puta sedmično. Snapchat ima 26% svakodnevnih korisnika među mladima, a Twitter s oko 9% i LinkedIn s 0,5% svakodnevnih posjetilaca nisu u fokusu mladih.

Brčko distrikt BiH nema poseban servis za informisanje mladih niti medijske sadržaje posebno namijenjene mladima.

Prioritet	Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima.	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
6.1. Nedovoljna uključenost mladih u procese donošenja odluka	6.1.1. Aktivno uključivanje mladih u procese donošenja odluka – član u Komisiji za mlade 6.1.2. Povećan broj mladih, članova organizacija	6.1.1.1. Priprema i izrada pravilnika o učešću mladih u radu Komisije za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH 6.1.2.1. Uključivanje mladih, predstavnika Vijeća/Savjeta mladih BD, u radna tijela Vlade Brčko distrikta BiH koja se bave pitanjima mladih 6.1.2.2. Promocija Zakona o mladima u srednjim školama Brčko distrikta BiH
6.2. Nepostojanje načina evidencija i vrjednovanja volonterskog staža kod mladih u Brčkom	6.2.1. Uspostava mehanizama iz Zakona o volontiranju BD 6.2.2. Promocija volontiranja u Brčko Distriktu BiH	6.2.1.1 Uspostavljanje nagrade Volonter godine 6.2.1.2. Uvođenje organizovanih volonterskih aktivnosti u sklopu srednjoškolskog obrazovanja – 20% mladih više volontira 6.2.2.1. Promocija volontiranja u srednjim školama 6.2.2.2. Promocija lokalnih, regionalnih i međunarodnih programa volontiranja u javnosti 6.2.2.3. Promocija volontera iz Brčko distrikta BiH
6.3. Neprepoznavanje Vijeća/Savjeta mladih BD kao udruženja od značaja za Brčko distrikt BiH	6.3.1. Unaprijeđen rad Vijeća/savjeta mladih	6.3.1.1. Promocija Zakona o mladima za mlade iz ruralnog dijela Distrikta 6.3.1.2. Analiza potreba članica Vijeća/savjeta mladih BD 6.3.1.3. Promocija članova upravnog odbora Vijeća/Savjeta mladih BD
6.4. Mreža omladinskih klubova nije prepoznata kao program od značaja za Brčko distrikt BiH	6.4.1. Mreža omladinskih klubova prepoznata kao jedinstven program za mlade Brčko distrikt BiH	6.4.1.1. Analiza dosadašnjeg rada Mreže omladinskih klubova 6.4.1.2. Uvrštavanje budžeta za omladinske klubove u budžet Brčko distrikta BiH 6.4.1.3. Promocija mreže omladinskih klubova u javnosti
6.5. Susreti mladih nisu prepoznati kao događaj od važnosti za Distrikt	6.5.1. Prepoznavanje VSMBD i susreta mladih kao organizacije i događaja od važnosti za Distrikt	6.5.1.1. Uvrštavanje operativnog godišnjeg granta za rad Vijeća/Savjeta mladih u budžet Brčko distrikta BiH 6.5.1.2. Uvrštavanje Susreta mladih u kalendar događaja Vlade Brčko distrikta BiH
6.6. Mladi nemaju adekvatnu podršku za mobilnost kroz neformalno obrazovanja, omladinske i studentske razmjene	6.6.1. Mladi koriste programe neformalnog obrazovanja u BiH, regiji i šire	6.6.1.1. Uspostavljanje fonda za mobilnost mladih
6.7. Mladi nisu adekvatno i dovoljno informisani o postojećim programima	6.7.1. Mladi su informisani o svim prilikama koje Distrikt pruža i aktivno ih koriste	6.7.1.1. Uspostava službe/odsjeka za mlade u Vladi Brčko distrikta BiH 6.7.1.2. Uspostavljanje informativnog dijela web stranice Vlade Distrikta najmanje mladima

		6.7.1.3. Kreiranje i provedba omladinskog programa na Radio Brčko
--	--	---

Veza sa strateškim ciljem	SC3. Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU integracijama		
Prioritet	3.1. Mladi su aktivni i značajni akteri provedbe politika prema mladima		
Naziv mjere	Unaprijeđen omladinski sektor Brčko distrikta BiH i uključenost mladih u donošenje odluka		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	<p>Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će raditi na adekvatnoj i kvalitetnoj provedbi Zakona o mladima i Zakona o volontiranju, te podržati daljnji razvoj omladinskog civilnog društva, sa posebnim fokusom na aktivno sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka. Razvojem omladinskog sektora stvaraju se predispozicije za veću uključenost mladih u društvu, prepoznavanje mladih kao socijalnog kapitala zajednice koji doprinosi i stvara najprije za svoju specifičnu grupu a zatim i za cijelo društvo.</p> <p>Aktivnosti koje pro izlaze iz ove mjere su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Priprema i izrada pravilnika o učešću mladih u radu Komisije za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH 2. Uključivanje mladih, predstavnika Vijeća/Savjeta mladih BD, u radna tijela Vlade Brčko distrikta BiH koja se bave pitanjima mladih 3. Promocija Zakona o mladima u srednjim školama Brčko distrikta BiH 4. Uspostavljanje nagrade Volonter godine 5. Uvođenje organizovanih volonterskih aktivnosti u sklopu srednjoškolskog obrazovanja – 20% mladih više volontera 6. Promocija volontiranja u srednjim školama 7. Promocija lokalnih, regionalnih i međunarodnih programa volontiranja u javnosti 8. Promocija volontera iz Brčko distrikta BiH 9. Promocija Zakona o mladima za mlade iz ruralnog dijela Distrikta 10. Analiza potreba članica Vijeća/savjeta mladih BD 11. Promocija članova upravnog odbora Vijeća/Savjeta mladih BD 12. Analiza dosadašnjeg rada Mreže omladinskih klubova 13. Uvrštavanje budžeta za omladinske klubove u budžet Brčko distrikta BiH 14. Promocija mreže omladinskih klubova u javnosti 15. Uvrštavanje operativnog godišnjeg granta za rad Vijeća/Savjeta mladih u budžet Brčko distrikta BiH 16. Uvrštavanje Susreta mladih u kalendar događaja Vlade Brčko distrikta BiH 17. Uspostavljanje fonda za mobilnost mladih 18. Uspostava službe/odsjeka za mlade u Vladi Brčko distrikta BiH 19. Uspostavljanje informativnog dijela web stranice Vlade Distrikta najmanje mladima 20. Kreiranje i provedba omladinskog programa na Radio Brčko 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj omladinskih projekta		20

	koji koriste grant program Vlade Brčko distrikta Broj organizacija članica Vijeća/Savjeta mladih Broj aktivnosti koje vode i provode mladi u omladinskom centru Broj mladih, korisnika Mreže omladinskih klubova	10 14 50 (na mjesečnom nivou) 0	20 100 (na mjesečnom nivou) 300
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Kroz provedbu predloženih aktivnosti i mjere, Brčko distrikt BiH će ponovno postati mjesto prepoznatljivo po omladinskom aktivizmu i volonterstvu te unaprijediti sadržaje, ali i prestupe mladima, posebno mladima koji su na bilo koji način isključeni iz društva. Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladi će:</p> <ul style="list-style-type: none"> • biti aktivno uključeni u procese donošenja odluka – kroz člana u Komisiji za mlade • omladinske organizacije će imati veći broj članova • Distrikt će uspostaviti mehanizme iz Zakona o mladima i Zakona o volontiranju • volonterstvo će biti prepoznato u Distriktu • rad Vijeća/savjeta mladih će biti unaprijeđeno • Mreža omladinskih klubova će biti prepoznata kao jedinstven program za mlade • VSMBD i susreti mladih će biti prepoznati kao organizacija i događaj od važnosti za Distrikt • mladi iz Distrikta će aktivno koristiti postojeće programe u Distriktu, ali i šire • mladi će biti bolje informisani o programima koje Vlada kreira za njih 		
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	400.000 KM (100.000 KM na godišnjem nivou) Izvor: Budžet BDBiH		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjeljenje za stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje stručne i administrativne poslove Vlade Brčko distrikta BiH • Pododjeljenje za podršku MZ, NVO i UG • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Vijeće/savjet mladi Brčko distrikta BiH • Omladinske organizacije
Ciljne grupe	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Sigurnost mladih

Zaštita lične sigurnosti djece i mladih, njihova sigurnost u procesu obrazovanja, prilikom dolaska i odlaska u školu/fakultet, sigurnost u saobraćaju, ali i u svakodnevnom životu, na Internetu, kao i zaštita prava djece i mladih pokazatelj su odgovorne društvene zajednice.

Tokom prelaska iz djetinjstva u svijet odraslih, odnosno kroz odrastanje djeca i mladi se susreću sa izgradnjom vlastitog identiteta te imaju snažnu potrebu za dokazivanjem i nezavisnošću. Ovo uključuje razvijanje svijesti o sebi, svom tijelu ali i traženje novih interesa, upoznavanje novih društvenih grupa, stvaranje veće samostalnosti kroz svakodnevnicu, te uključivanje u aktivnosti vlastitim izborom.

Upravo u ovom periodu života mladi počinju provoditi svoje slobodno vrijeme na dva načina: prvi uključuje nestrukturirane slobodne aktivnosti poput druženja s prijateljima, gledanje televizije, korištenja Interneta, čitanje, slušanje muzike, odmaranje, izlasci i sl., dok drugi ima više strukture i odnosi se na bavljenje sportom, umjetnošću, razne igre, boravka u centrima za mlade i bavljenje hobiem (Kleiber, Larson i Csikszentmihalyi, 1986.).

Sve ovo stvara svakodnevnicu u kojoj mladi ljudi odrastaju i kreiraju svoj prostor u zajednici. Kroz ovaj proces mladi bivaju izazivani djelovati samostalnije, sudjelovati u aktivnostima zajednice, samostalno birati, te uticati na svoje vršnjake. Starija grupa mladih zasnovano na ovom iskustvu već imaju izgrađene obrasce ponašanja i drugačije potrebe kada je u pitanju sigurnosti.

Uzimajući u obzir kompleksnost zakonom definisane dobne skupine mladih sigurnost mladih uključuje različite aspekte od fizičke sigurnosti djece i mladih kroz period odrastanja, preko osjećaja sigurnosti na mjestima gdje sreću vršnjake, sigurnosti od nasilje u porodici i vezama, sigurnosti na internetu, u saobraćaju do socijalne i ekonomske stabilnosti i podrške za samostalnošću, nezavisnosti i opstanka u Bosni i Hercegovini.

U pripremi ovog strateškog dokumenta kroz istraživanje i analizu dobijenih podataka, te rad radne grupe najviše se bavilo fizičkom sigurnošću djece i mladih te njihovim odnosom sa vršnjacima kroz prizmu sigurnosti.

Pravni okvir

Sigurnost mladih u Bosni i Hercegovini garantovana je, između ostalog, propisima krivičnog zakonodavstva, kojeg čine Krivični zakon BiH te krivični zakoni entiteta i Brčko distrikta BiH. Pored krivičnih zakona koji čine osnov, sigurnost mladih, iako ne izričito, garantovana je i kroz druge zakone države Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH kojima su eventualno propisana krivična djela. Navedeni zakoni čine dopunsko krivično zakonodavstvo, te se kazne i druge sankcije mogu propisivati jedino ukoliko su u skladu s odredbama sistemskog krivičnog zakonodavstva. U širem smislu, u pravni okvir kojim se obezbjeđuje sigurnost mladih ubrajaju se i krivični procesni zakoni (Zakon o krivičnom

postupku BiH, zakoni o krivičnom postupku na nivou entiteta kao i Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH) kao i Zakon o izvršenju krivičnih sankcija. Važno je navesti i posebno krivično zakonodavstvo, poput Zakona o ravnopravnosti spolova BiH, kojim je 2003. godine prvi put regulisano seksualno uznemiravanje, kao i Zakona o zabrani diskriminacije BiH, a koji moraju biti u skladu sa krivičnim zakonima u pogledu uslova odgovornosti i kažnjivosti.

U Brčko distriktu BiH pitanja sigurnosti regulisana su kroz sljedeće dokumente:

- Zakon o zaštiti od požara,
- Zakon o zaštiti od nasilja,
- Zakon o zaštiti od klevete,
- Zakon o javnom redu i miru,
- Zakon o sigurnosti saobraćaja na putevima Brčko distrikta BiH,
- Zakon o sigurnosti i zaštiti zdravlja radnika na radu,
- Zakon o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina,
- Zakon o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju,
- Zakon o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku,
- Zakon o javnom okupljanja,
- Krivični zakon.

Institucionalni okvir

Na nivou Bosne i Hercegovine za pitanja sigurnosti nadležno je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, u čijem sastavu su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu, Agencija za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agencija za školovanje i stručno usavršavanje, Agencija za policijsku podršku i Služba za poslove sa strancima.

Pitanjima sigurnosti u Brčko distriktu se bavi Policija Brčko distrikta BiH i Odjeljenje za javnu sigurnost Vlade Brčko distrikta BiH. Policija Brčko distrikta BiH obezbjeđuje sigurnu i bezbjednu sredinu svim licima u Distriktu, i radi poštujući međunarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode predviđene Ustavom Bosne i Hercegovine.

- Policija Brčko distrikta BiH obezbjeđuje neograničenu slobodu kretanja svih lica, vozila i roba kroz Distrikt,
- Svi zaposleni u Policiji Brčko distrikta BiH su javni službenici i kao takvi su odgovorni za svoje postupke.

U okviru Odjeljenja za javnu sigurnost djeluje Pododjeljenje za zaštitu i spašavanje. Ovaj pododjeljenje obavlja poslove preventivnog djelovanja i spašavanja ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom, akcidentnim i drugim nesrećama, poplavama, saobraćajnim nesrećama, poslove civilne zaštite, zaštite od prirodnih nepogoda, poslova deminiranja, uklanjanja i uništavanja neeksplozivnih ubojnih i minsko-eksplozivnih sredstava, poslova osmatranja i obavješavanja, fizičko-tehničkog osiguranja objekata Vlade Brčko distrikta BiH i druge poslove zaštite i spašavanja u skladu sa zakonima i propisima Bosne i Hercegovine i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, te naloženih poslova od strane Vlade Brčko distrikta BiH i gradonačelnika.

Pododjeljenje za zaštitu i spašavanje se sastoji od tri odsjeka:

a) Odsjek za zaštitu od požara i spašavanja kome pripadaju:

- Profesionalna vatrogasna jedinica Brčko distrikta BiH
- Jedinica za spašavanje i suzbijanje akcidentnih situacija

b) Odsjek civilne zaštite kome pripadaju:

- Stručno administrativni poslovi iz oblasti civilne zaštite
- Jedinica tima za deminiranje i EOD operacije

c) Odsjek za osmatranja, obavještavanja i fizičko-tehničkog osiguranja kojem pripadaju:

- Centar osmatranja i obavještavanja
- Jedinica fizičko-tehničkog osiguranja.

Programi koje u polju sigurnosti mladih Brčko distrikt BiH provodi već duže vrijeme uključuju

Smanjivanje broja rizičnih radnji mladih adolescenata prilikom korištenja pirotehničkih sredstava kroz posjete školama i obuke učenika. Posjeta srednje poljoprivredne i srednje medicinske škole, koje u svom nastavnom planu i programu imaju predviđenu obuku iz oblasti zaštite od požara, radi objedinjavanja teoretskog znanja i praktičnog dijela obuke. Provedba obuka na temu „Svjesnost opasnosti od mina“ koja se provodi u saradnji sa policijom, u koju su uključeni učenici osnovnih škola na području Brčko distrikta BiH.

Policija Brčko distrikta BiH obezbjeđuje sigurnu i bezbjednu sredinu svim licima u Distriktu, i radi poštujući međunarodno priznata ljudska prava i osnovne slobode predviđene Ustavom Bosne i Hercegovine.

- Policija Brčko distrikta BiH obezbjeđuje neograničenu slobodu kretanja svih lica, vozila i roba kroz Distrikt,
- Svi zaposleni u Policiji Brčko distrikta BiH su javni službenici i kao takvi su odgovorni za svoje postupke.

Na raspolaganju ima 251 policijskog službenika, 43 državna službenika i namještenika (ukupno 294 zaposlena), a posebna pažnja se posvećuje tehničko-tehnološkim inovacijama u opremanju. Policija svojim aktivnostima ostvaruje značajan neophodni stepen poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda i iste ograničavala isključivo u slučajevima koji su zasnovani na zakonu i koji su bili u funkciji sigurnosti građana – s druge strane, prema pribavljenim podacima, stručne analize efekata djelovanja Policije u oblasti procesuiranja počinjenih prekršaja za prosjačenje i prevenciju konzumiranja opojnih droga, upućuju na zaključak da represija ne ostvaruje rezultate i da Brčko distrikt BiH u rješavanju ovog kompleksnog problema još uvijek nije pronašao efikasan i efektivan odgovor.

Policija Brčko distrikta BiH provodi sljedeće aktivnosti namijenjene djeci i mladima:

- Pružanje podrške školama u borbi protiv vršnjačkog nasilja kroz radionice i posjete školama,
- Održavanje radionica za učenike o sigurnosti na internetu,
- Održavanje radionica o sigurnosti u saobraćaju.

Ove aktivnosti Policija Brčko distrikta BiH uglavnom provodi sa osnovnim školama, no u svom djelovanju se posebno ističe program *Policajac u zajednici* koji djeluje u svim naseljima Brčko distrikta BiH s posebnim fokusom na srednje škole.

U Strateškom planu Policije Brčko distrikta BiH za 2019–2023. posebnu pažnju mladima Policija posvećuje kroz strateški cilj 4. Jačati partnerstvo sa zajednicom gdje je prepoznata važnost partnerstva sa drugim institucijama Distrikta, rad sa školama i nevladinim organizacijama.

Kroz Strategiju razvoja Brčko distrikta BiH do 2027. Strateški cilj 2. se bavi i unaprjeđenjem usluga javne sigurnosti kroz stvaranje većeg povjerenja i transparentnosti rada prema građanima.

Ključni problemi u području sigurnosti mladih

Na osnovi analize trenutnog stanja u institucijama vlasti te stavova i mišljenja mladih na području Brčko distrikta BiH, i održanog Dijaloga s mladima identifikovani su sljedeći problemi mladih za područje sigurnosti.

1. Međuvršnjačko nasilje

Međuvršnjačko nasilje najzastupljeniji je oblik nasilja kod mladih. Oko 14% muškaraca i oko 13% žena bilo je žrtva međuvršnjačkog nasilja, a oko 31% ih poznaje nekoga ko je bio žrtva ovog oblika nasilja.

2. Nasilje na internetu

Nasilje na internetu sve je učestaliji oblik nasilja i u mnogim zemljama predstavlja značajan problem kod mladih. Relevantni podaci o učestalosti nasilja na internetu za Bosnu i Hercegovinu nisu dostupni, ali je sasvim sigurno da ovaj oblik nasilja dobija na značaju. Ovo dodatno uključuje i pitanje govora mržnje koja se iz internetskog prostora prebacuje u realni život mladih.

3. Neadekvatno prepoznavanje svih oblika nasilja

Oko 37% mladih Brčko distrikta BiH nije sigurno da bi znalo prepoznati psihičko nasilje, u prosjeku 6,5% ih izjavljuje kako vjerojatno ne bi prepoznalo psihičko nasilje. Istovremeno mladi ne prepoznaju ni druge oblike nasilja poput mobinga i bulinga.

Prioritet	Mladi su informisani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja	
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti
7.1. Međuvršnjačko nasilje	7.1.1. Mladi prepoznaju, djeluju preventivno i prijavljuju vršnjačko nasilje	7.1.1.1. Pojačati preventivne djelatnosti vezane za edukaciju učenika srednjih škola u Brčko distriktu BiH, na sljedeće teme: Vrste i tipovi nasilja; Nasilje u porodici, Prevencija međuvršnjačkog nasilja, Stereotipi, predrasude i diskriminacija, Borba protiv govora mržnje i Ekstremno nasilje i borba protiv terorizma (za učenike prvih razredna srednjih škola) 7.1.1.2. Podrška aktivnostima Budi muško kluba 7.1.1.3. Veći broj aktivnosti koje vodi Policajac u zajednici i Policajac u školi
7.2. Nasilje na internetu	7.2. Mladi prepoznaju internet nasilje	7.2.1.1. Informativna kampanja o prevenciji govorna mržnje
Veza sa strateškim ciljem	SC3. Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade, te EU	

	integracijama		
Prioritet	2.3. Mladi su informisani i educirani o načinima prevencije nasilja, prepoznaju oblike nasilja i poznaju mehanizme za podršku u borbi protiv nasilja		
Naziv mjere	Unapređenje podrške za sigurnost mladih u društvu		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	<p>Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će omogućiti veći osjećaj sigurnosti mladih u društvu, a posebno u odnosima sa vršnjacima i na mjestima gdje dolazi do međuvršnjačkog nasilja. Sistemi zaštite i podrške će biti više prepoznati među mladima, a mladi će se osjećati sigurnije i djelovati preventivno u polju zaustavljanja nasilja.</p> <p>Aktivnosti koje pro izlaze iz ove mjere su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 21. Pojačati preventivne djelatnosti vezane za edukaciju učenika srednjih škola u Brčko distriktu BiH, na sljedeće teme: Vrste i tipovi nasilja; Nasilje u porodici, Prevencija međuvršnjačkog nasilja, Stereotipi, predrasude i diskriminacija, Borba protiv govora mržnje i Ekstremno nasilje i borba protiv terorizma (za učenike prvih razreda srednjih škola) 22. Podrška aktivnostima Budi muško kluba 23. Veći broj aktivnosti koje vodi Policajac u zajednici i Policajac u školi 24. Informativna kampanja o prevenciji govorna mržnje 		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	<p>Broj prijavljenih i obrađenih slučajeva međuvršnjačkog nasilja</p> <p>Broj mladih u Budi muško klubu</p> <p>Broj mladih koji su prošli edukaciju</p>	<p>2021/2022. godini prijavljeno i obrađeno 35 slučajeva međuvršnjačkog nasilja.</p>	<p>Broj prijavljenih i obrađenih slučajeva međuvršnjačkog nasilja smanjen za 20%</p> <p>Broj mladih u Budi mupko klubu povećan za 20%</p> <p>Najmanje 100 učenika prolazi edukaciju</p>
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	<p>Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladi Brčko distrikta BiH će jednostavno i lako prepoznati oblike nasilja u društvu, djelovati preventivno i prijavljivati slučajeve nasilja kada su sami žrtve ili kada su svjedoci nasilja. Provedbom aktivnosti Distrikt će povećati povjerenje mladih u policijske i druge službe sigurnosti te će adekvatnije koristiti javne prostore i internet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mladi prepoznaju, djeluju preventivno i prijavljuju vršnjačko nasilje • Mladi prepoznaju internet nasilje 		
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	U skladu sa budžetom Brčko distrikta BiH Izvor: Budžet BDBiH		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju	Policija Brčko distrikta BiH		

implementacije mjere	
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Policija Brčko distrikta BiH • Odjeljenje za javnu sigurnost Vlade Brčko distrikta BiH • Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko distrikta BiH • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Omladinske organizacije
Ciljne grupe	Mladi u dobi od 15 do 30 godina

Mladi i EU integracije

Politika na nivou EU zanimljiva je za 31,1% mladih. Interes za Evropsku uniju vjerovatno je veće jer na pitanje o tome da li bi članstvo BiH u Evropskoj uniji bilo dobro ili loše, oko 41% mladih odgovara kako smatra da bi članstvo BiH u EU bilo dobro. Onih koji smatraju da bi članstvo u EU bilo loše je oko 18%, a oko 29% mladih nema izražen stav po ovom pitanju te bira opciju „ni dobro ni loše“. Značajan je i udio mladih koji ne znaju da li bi članstvo BiH u EU bilo dobro ili loše (oko 11%).

Strategija saradnje sa iseljeništvom BDBiH počiva na četiri osnovna stuba odnosno područja koja su identifikovana kao prioritetna područja djelovanja u ostvarivanju definirane vizije, a jedan od tih stubova uključuje pitanja mladih kroz uključivanje mladih iz iseljništva za poboljšanje položaja mladih u Distriktu i razvoj cirkularnih migracija.

Strategija za saradnju s iseljeništvom navodi uspostavljanje trajne komunikacije i participacije mladih iz iseljništva u aktivnostima mladih Distrikta i uključivanje mladih iz iseljništva u razvoj Distrikta kroz organizaciju susreta mladih iz iseljništva.

Institucionalni okvir

Odjeljenje za evropske integracije i međunarodnu saradnju podržava programe i projekte organizacija civilnog društva koje rade s međunarodnim programima te radi na informiranju svih građana o evropskim integracijama za BiH.

Među podržanim projektima posebno se ističu oni koje vode organizacije koje se bave mladima i omladinske organizacije.

Odjeljenje za evropske integracije i međunarodnu saradnju nadležno je za:

- a) uključenje i koordinaciju organa javne uprave i institucija Distrikta u procesu programiranja pomoći Evropske unije kroz dostupne programe pomoći Evropske unije,
- b) saradnju s organima javne uprave i institucijama Distrikta kao nosiocima projekata u procesu identifikacije portfelja projekata koji se kandiduju prema Evropskoj uniji, bilateralnim i multilateralnim donatorima kroz službenu razvojnu pomoć dostupnu Bosni i Hercegovini,
- c) podršku organima javne uprave i institucijama Distrikta tokom planiranja i implementacije projekata koji se finansiraju iz službene razvojne pomoći Bosni i Hercegovini pružanjem podrške u projektnom upravljanju,
- d) saradnju s institucijama Evropske unije, bilateralnim i multilateralnim donatorima i drugim međunarodnim subjektima radi aktivnog uključanja Distrikta u međunarodnu saradnju kako bi se osigurala podrška ukupnom razvoju Distrikta,
- e) koordinaciju organa javne uprave i institucija Distrikta u planiranju i ispunjavanju obaveza u procesu evropskih integracija,

- f) praćenje i izvještavanje nadležnih institucija Bosne i Hercegovine o ispunjavanju obaveza Distrikta u procesu evropskih integracija kroz koordinaciju nadležnih organa javne uprave i institucija Distrikta,
- g) koordinaciju poslova na usklađivanju pravnog sistema Brčko distrikta Bosne i Hercegovine sa standardima za pristupanje Evropskoj uniji,
- h) koordinaciju i organizaciju prevođenja pravnih propisa Evropske unije i propisa u Brčko distriktu BiH na jedan od jezika Evropske unije, kao i prevođenje drugih dokumenata značajnih za razumijevanje i ispunjavanje obaveza Brčko distrikta BiH u procesu evropskih integracija,
- i) razvoj saradnje s dijasporom Brčko distrikta BiH.

Za ovu oblast ne postoje posebno definisani ključni problemi, no kako Brčko distrikt BiH ima svojevrsnu samostalnost u djelovanju i u kontekstu EU integracije kroz Strategiju za mlade predlažu se sljedeći željeni rezultati

Prioritet	Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala		
Problem	Željeni rezultat	Aktivnosti	
8.1. Mladi nisu dovoljno informisani o EU integracija u Bosni i Hercegovini	8.1.1. Mladi u Brčko distriktu BiH upoznati s procesom evropskih integracija, beneficijama članstva BiH u Evropskoj uniji i procesa međunarodne saradnje Mladi Brčko distrikta BiH	8.1.1.1. Promotivna kampanja o EU integracijama 8.1.1.2. Obilježavanja Dana Evrope 8.1.1.3. Promocija raspoloživih programa i fondova EU za mlade u saradnji sa NVO 8.1.1.4. Promocija programa razmjene studenata i učenika koje omogućavaju EU programi u saradnji sa Ersumus uredom u BiH i Uredom Brčko distrikta BiH u Vijeću ministara BiH 8.1.1.5. Kamp za mlade iz iseljeništva	
Veza sa strateškim ciljem	SC3. Brčko distrikt BiH prepoznaje mlade kao aktivne aktere koji aktivno doprinose razvoju i provedbi politika i programa za mlade te EU integracijama		
Prioritet	3.3. Mladi poznaju važnost EU integracija za razvoj zajednice i svojih potencijala		
Naziv mjere	Uključivanje mladih u EU integracije		
Opis mjere s okvirnim područjima djelovanja	Kroz provedbu predložene mjere Distrikt će kreirati prostor za aktivno sudjelovanje mladih u EU integracijama, raditi na razmjeni ideja s mladima i dati priliku mladima da podrže evropske vrijednosti u društvu. Istovremeno mladi u Brčko distriktu BiH će biti bolje informisani o prilikama koje mladima nudi EU, važnosti uloge mladih u integracijama BiH, mape pute, te bolje saradivati sa dijasporom, svojim vršnjacima i koristiti programe koje EU nudi mladima u BiH. Aktivnosti koje pro izlaze iz ove mjere su: 25. Promotivna kampanja o EU integracijama 26. Obilježavanja Dana Evrope 27. Promocija raspoloživih programa i fondova EU za mlade u saradnji sa NVO 28. Promocija programa razmjene studenata i đaka koje omogućavaju EU programi u saradnji sa Ersumus uredom u BiH i Uredom Brčko distrikta BiH u Vijeću ministara BiH 29. Kamp za mlade iz iseljeništva		
Indikatori za praćenje	Indikatori (izlaznog	Polazne	Ciljne

rezultata mjere	rezultata)	vrijednosti	vrijednosti
	Broj promotivnih aktivnosti/promocija za EU pozive za projekte mladih, razmjene i slično	Najmanje 50 godišnje 0	Najmanje 50 godišnje
	Broj mladih Brčko distrikta BiH na međunarodnim programima i razmjenama	0	Najmanje 15 Najmanje 50
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kroz provedbu predloženih aktivnosti mladih Brčko distrikta BiH će biti prepoznati kao akteri koji promovišu evropske vrijednosti u društvu, podržavaju ulogu Distrikta u BiH kandidaturi, te će biti adekvatno informisano šta ulazak u EU znači za Bosnu i Hercegovinu.		
Indikativna finansijska konstrukcija s izvorima finansiranja	140.000 KM godišnje Izvor: Budžet BDBiH		
Period implementacije mjere	2023–2026.		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Odjeljenje za EU integracije		
Nosioci mjere	<ul style="list-style-type: none"> • Odjeljenje za evropske integracije i međunarodnu saradnju • Odjeljenje za stručne i administrativne poslove • Jedinica za implementaciju projekata koji se finansiraju iz međunarodnih fondova u RGF • Vijeće/Savjet mladih (u skladu sa Strategijom za saradnju s dijasporom) 		
Ciljne grupe	Mladi u dobi od 15 do 30 godina		

MONITORING I EVALUACIJA

Evaluacija je proces, obično sistematičan i objektivan koliko je to moguće, kojim se određuje vrijednosti ili značaj aktivnosti, politike ili programa, planirane intervencije, intervencije u toku ili završene intervencije.⁶

Evaluacija Strategije za mlade pomaže da se odgovori na pitanja o intervenciji kao što su sljedeća:

- Koji su uticaji provedenih mjera iz strategije?
- Provode li se mjere u skladu s planom?
- Ko i kakvu korist ima od provedenih mjera?

Monitoring je stalna funkcija koja koristi sistemsko prikupljanje podataka o određenim indikatorima da bi se menadžmentu i glavnim uključenim stranama tekuće razvojne intervencije osigurali pokazatelji stepena napretka i ostvarenja ciljeva i napretka u upotrebi dodijeljenih sredstava.⁷

Monitoring i evaluacija Strategije za mlade trebaju se zasnivati na praćenju i vrednovanju rezultata. Sistem zasnovan na rezultatima pomaže kreatorima Strategije, onima koji su je usvojili i onima koji prate njene rezultate u odnosu na ciljnu grupu te drugim uključenim stranama da odgovore na osnovna pitanja o tome jesu li ostvareni predviđeni ishodi.

Monitoring zasnovan na rezultatima jeste stalan proces prikupljanja i analiziranja informacija zasnovanih na ključnim indikatorima te poređenje stvarnih rezultata s očekivanim rezultatima kako bi se odredilo koliko dobro se implementira Strategija. To je kontinuiran proces određivanja napretka ka eksplicitnim, kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim rezultatima praćenjem pokazatelja kretanja ka ostvarenju specifičnih, unaprijed određenih ciljeva (ishoda) upotrebom indikatora. Monitoring zasnovan na rezultatima osigurat će povratnu informaciju o napretku (ili nepostojanju napretka) osoblju i onima koji donose odluke, koji informacije mogu koristiti na različite načine kako bi poboljšali učinak.

Monitoring uključuje određivanje napretka ka ostvarenju ishoda ili uticaja. Ishod se ne može odrediti direktno, stoga je određen set indikatora koji, kad se pravilno izmjere, osiguravaju informacije o tome jesu li ili nisu ostvareni ishodi ili željeni učinci, tj. jesu li preduzete mjere doprinijele približavanju ispunjenja vizije Strategije.

Indikator učinka jeste „varijabla koja omogućava verifikaciju promjena u razvojnoj intervenciji ili pokazuje ishode relativne onome što je planirano“⁸ (OECD 2002, str. 29).

Evaluacija zasnovana na rezultatima jeste procjena planiranih, tekućih ili završenih intervencija kako bi se odredili njihova relevantnost, efektivnost i efikasnost, uticaj i održivost. Namjera je osigurati informacije koje su vjerodostojne, upotreblijive omogućavajući uključivanje naučenih lekcija u proces donošenja odluka. Evaluacija mjeru posmatra u širem pogledu, postavljajući pitanje je li napredak ka cilju ili određeni ishod uzrokovan mjerom, ili postoje neka druga objašnjenja za promjene koje je odabrao sistem monitoringa. Pitanja evaluacije mogu uključivati sljedeće:

- Jesu li ishodi vjerodostojni?
 - Koliko efektivno i efikasno se ostvaruju?
 - Koji neočekivani efekti su uzrokovani mjerama?
 - Predstavlja li mjera strategiju za rješavanje određenog skupa potreba koja je najviše isplativa i održiva?
- Monitoringom i evaluacijom zasnovanom na rezultatima mogu se demonstrirati poboljšanja ili pak nedostatak poboljšanja.

Izveštavajući o rezultatima mjera strategije, službenik za mlade Vlade Brčko distrikta BiH i nadležno Odjeljenje će pokazati svoj kredibilitet i povjerenje javnosti, a naročito mladih ljudi radi kojih je izrađena strategija i radi kojih se provode mjere.

⁶Glosar Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) / Razvojnog komiteta za pomoć (DAC) (OECD, 2000, str. 21).

⁷Isto (OECD 2002, str. 27–28).

⁸Isto (OECD 2002, str. 29).

Dobar sistem monitoringa i evaluacije zasnovan na rezultatima vrlo je koristan kao motivacijski i menadžmentski alat, pomaže pri fokusiranju pažnje na ostvarivanje rezultata koji su važni Vladi Brčko distrikta BiH, interesnim stranama i mladim ljudima.

Sistem monitoringa i evaluacije pružit će pravovremenu informaciju svim uključenim stranama, a prije svega nadležnom Odjeljenju Vlade Brčko distrikta BiH, Vijeću/Savjetu mladih BD i Komisiji za mlade Skupštine Brčko distrikta BiH, o napretku postizanja učinka strategije. On će pomoći u ranoj identifikaciji eventualne slabosti koja zahtijeva korektivne mjere. Podaci monitoringa također će osigurati informacije o netipičnim vrijednostima (područja koja rade naročito dobro ili naročito loše).

Ciljevi evaluacije se ogledaju kroz:

a) evaluacija trenutnog stanja

Cilj evaluacije trenutnog stanja može poslužiti da bismo nakon evaluacije poslije provedene aktivnosti mogli utvrditi do kakvih je promjena (po mogućnosti poboljšanja) došlo. Evaluaciju trenutnog stanja dobili smo istraživanjem koje smo proveli prije izrade strategije prema mladima.

b) evaluacija nastalih promjena

Kod evaluacije nastalih promjena analiziramo proces od početnog do novog stanja. Najčešće procjenjujemo provedene aktivnosti u odnosu na postignuti rezultat.

c) evaluacija učinkovitosti

Evaluacija učinkovitosti također analizira proces, ali onaj koji nastupa nakon evaluacije provedenih aktivnosti. Ona ocjenjuje je li aktivnost, pa naposljetku i cijela strategija prema mladima, bila učinkovita, tj. šta se to u zajednici poboljšalo.

Evaluacija fokusirana na rezultate

U planovima djelovanja po oblastima navedeni su željeni rezultate koji se namjeravaju postići planiranim aktivnostima. S obzirom da je planirano niz aktivnosti najbolje je evaluaciju provoditi netom nakon provođenja aktivnosti, kako bi saznali je li aktivnost bila odgovarajuća i smatra li je ciljna grupa dobrom. Evaluacija pojedinih aktivnosti ne treba se pretvoriti u evaluacijsko istraživanje, već treba dati odgovor na osnovna pitanja koja bi ocijenila je li aktivnost postigla željeni rezultat, tj. dovela do značajnih promjena. Pitanja dijelimo na ona koja postavljamo korisnicima aktivnosti i na ona koja postavljamo sebi kao evaluatoru.

Evaluacija kroz korisnike aktivnosti

Pitamo li korisnike za njihovo mišljenje, aktivnosti možemo vrjednovati na nekoliko načina, naprimjer:

- upitnikom,
- intervjuom,
- grupnom diskusijom i sl.

Bez obzira koju tehniku koristili, pogodna su nam sljedeća pitanja:

- Je li aktivnost bila prilagođena vama kao korisnicima?
- Koji je aktivnost postigla rezultat kod vas?
- Treba li aktivnost primjenjivati ubuduće i treba li nešto promijeniti?
- Je li aktivnost provedena u odgovarajućem periodu?

Odgovori na ova pitanja pomoći će nam da odgovorimo na pitanja koja postavljamo u internoj evaluaciji.

Interna evaluacija

Internom evaluacijom dopunjujemo odgovore koje smo dobili od korisnika.

Postavljamo sebi sljedeća pitanja:

- Je li aktivnost provedena onako kako je planirana?
- Jesmo li obuhvatili ciljnu grupu?
- Je li aktivnost provedena na vrijeme?
- Je li odgovorna osoba/institucija dobro obavila svoj posao?
- Je li aktivnost dovela do željenog rezultata?
- Može li aktivnost poslužiti kao dobar primjer iz prakse?

Evaluacija učinkovitosti strategije prema mladima

Za strategiju prema mladima možemo reći da je postigla učinkovitost ukoliko su dosegnuti željeni rezultati, predviđeni u planovima djelovanja. Učinak strategije prema mladima odnosi se na specifične pokazatelje koji potvrđuju postizanje željenih rezultata iz plana djelovanja.

Primjer:

Strategijom prema mladima predviđeno je provođenje ulične kampanje za animiranje mladih da se aktivno uključe u rad lokalnih udruženja.

Željeni rezultat glasi: U lokalna udruženja uključilo se 20% novih mladih ljudi koji žele volontirati.

Ukoliko nakon provođenja ove aktivnosti ustanovimo da je postignut željeni rezultat i da se za 20% više mladih zaista prijavilo da volontira u nekom od udruženja, pitamo se koji je učinak ostavio iza sebe ovaj rezultat. Ako evaluacijom ustanovimo da su novi članovi udruženja pokrenuli četiri aktivnosti koje na neki način unapređuju zajednicu, onda možemo govoriti o učinkovitosti aktivnosti.

Potvrdi li se učinkovitost većine aktivnosti, strategiju prema mladima ocjenjujemo učinkovitom.

Dostupnost podataka o provedbi strategije prema mladima javnosti

Zavisno od toga kome je namijenjen, sistem praćenja može biti interni i eksterni. Interni sistem dostupan je samo radnoj grupi koja je nadležna za praćenje, dok je eksterni sistem namijenjen svim zainteresovanim stranama. Poželjno je da je monitoring javan, tj. dostupan svima jer pruža informacije široj javnosti, a osobama koje se izravno bave provođenjem strategije omogućuje praćenje rada drugih nadležnih osoba i uvezivanje s njima na zajedničkim aktivnostima. Druga zainteresovana udruženja i mladi mogu se obratiti nadležnoj osobi ukoliko se žele uključiti u provođenje mjera, aktivnosti i projekta, ali i ukoliko žele biti korisnikom nekih od aktivnosti.

Savremene informacione tehnologije (posebno internet) idu u prilog tome da je sistem praćenja provođenja strategije prema mladima dostupan javnosti. Na internetskim stranicama sistemi se mogu periodično dopunjavati informacijama.

Na taj način omogućujemo zajednicama u BiH i regiji da koriste naša iskustva, bilo da su pozitivna ili negativna. Zato trebamo biti objektivni prilikom evaluiranja, kako bismo drugima skrenuli pažnju koje aktivnosti se nisu pokazale uspješnim, tj. učinkovitim.

Korištenje evaluacije za sistem praćenja

Podaci koje smo dobili evaluacijom možemo izvrsno iskoristiti za monitoring. Monitoring treba biti pregledan pa je stoga preporučljivo raditi ga u obliku tabele, u koju unosimo pitanja i odgovore dobijene u procesu evaluacije pojedinih aktivnosti.

Vratimo se naprimjer aktivnog uključivanja mladih u udruženja

Indikator	Opis	Metrika
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih i koje su dostupne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih i koje su dostupne za njih i koje su dostupne za njih i koje su dostupne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima

Indikator	Opis	Metrika	Opis
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih i koje su dostupne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima	Broj mladih u udruženjima
Postoje li aktivnosti koje uključuju mlade u udruženja koje su relevantne za njih i koje su dostupne za njih i koje su dostupne za njih i koje su dostupne za njih?	Da/Ne	Broj mladih u udruženjima	Broj mladih u udruženjima

Strategija za mlade Brčko distrikta BiH predviđa ishode i željene rezultate te mjere i aktivnosti za provedbu i postizanje zacrtanih ciljeva.

Potrebno je na samom početku provođenja strategije odrediti pristup i kreirati sistem monitoringa i evaluacije zasnovan na rezultatima, s tim da će se na nivou strategije pratiti i mjeriti postignuti učinci, dok će se programi djelovanja za svaku pojedinačnu godinu baviti detaljnim aktivnostima čija je provedba potrebna za postizanje ciljeva.

Svaki program djelovanja utvrdit će svoje vlastite indikatore uspjeha na nivou željenih rezultata strategije, odnosno na nivou ishoda. Na taj način će se osigurati da se i strategija i programi prate i vrednuju na osnovu željenih rezultata.

